

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра економіки і права

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ Шеремет О. О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 20__ р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Заїнчковський А. О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 051 «Економіка»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»

на тему: «Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства»

Виконала здобувач 2 курсу групи ЕП 2-1м

Союк Таїсія Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Керівник Закревська Людмила Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Рецензент Скригун Н. П.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Магістр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права

Заїнчковський А. О.

«16» жовтня 2020 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Союк Таїсії Василівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства

керівник проекту (роботи) к.е.н., доц. Закревська Людмила Миколаївна,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «16» жовтня 2020 року № 834-КС

2. Строк подання здобувачем проекту (роботи) 01.02.2021 р

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2016-2018 роки ПрАТ «Тернопільський молокозавод», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1: 1.1. Концептуальні підходи до визначення сутності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства; 1.2. Склад та структура економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства; 1.3. Методичні підходи до оцінки економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства. Розділ 2: 2.1. Загальна характеристика ПрАТ «Тернопільський молокозавод»; 2.2. Оцінка основних показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»; 2.3. Аналіз фінансово-майнового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Розділ 3: 3.1. Аналіз джерел формування прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод»; 3.2. Сутнісна характеристика економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»; 3.3. Оцінка сформованого економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Розділ 4: 4.1. Напрямки удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»; 4.2. Обґрунтування доцільності виробництва сиркових десертів для забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський

АНОТАЦІЯ

Союк Т. В. Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 051 «Економіка», Київ, НУХТ, 2021.

У першому розділі досліджено різні підходи до визначення прибутку, визначено сутність та структуру економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства, розглянуто чинники, які впливають на його формування, охарактеризовано методичні підходи до оцінювання економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

У другому розділі проведено аналіз виробничо-господарської діяльності та здійснено оцінку фінансово-майнового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

У третьому розділі проаналізовано джерела формування прибутку на ПрАТ «Тернопільський молокозавод», здійснено сутнісну характеристику та оцінено економічний механізм забезпечення його прибуткової діяльності.

Четвертий розділ присвячений розробці заходів щодо удосконалення існуючого економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Ключові слова: прибуток, прибутковість, механізм, фінансові показники, фінансові результати, економічні механізми, забезпечення прибутковості.

АННОТАЦИЯ

Союк Т. В. Экономический механизм обеспечения прибыльной деятельности предприятия. - Рукопись.

Квалификационная работа для получения образовательной степени магистра по специальности 051 «Экономика», Киев, НУХТ, 2021.

В первой главе исследованы различные подходы к определению прибыли, определена сущность и структура экономического механизма обеспечения прибыльной деятельности предприятия, рассмотрены факторы, влияющие на его формирование, охарактеризованы методические подходы к оценке экономического механизма обеспечения прибыльной деятельности предприятия.

Во второй главе проведен анализ производственно-хозяйственной деятельности и осуществлена оценка финансово-имущественного состояния ЗАО «Тернопольский молокозавод».

В третьей главе проанализированы источники формирования прибыли на ЗАО «Тернопольский молокозавод», осуществлена сущностная характеристика и оценка экономического механизма обеспечения его прибыльной деятельности.

Четвертая глава посвящена разработке мероприятий по совершенствованию существующего экономического механизма обеспечения прибыльной деятельности ЗАО «Тернопольский молокозавод».

Ключевые слова: прибыль, доходность, механизм, финансовые показатели, финансовые результаты, экономические механизмы, обеспечение прибыльности.

ANNOTATION

Soiuk T. V. Economic mechanism of ensuring profitable activity of the enterprise. - Manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 051 "Economics", Kyiv, NUFT, 2021.

The first section explores different approaches to determining profit, defines the nature and structure of the economic mechanism of profitable enterprise, considers the factors influencing its formation, describes the methodological approaches to assessing the economic mechanism of profitable enterprise.

In the second section, an analysis of production and economic activities and an assessment of the financial and property condition of PrJSC "Ternopil Dairy Plant".

In the third section the sources of profit formation at PJSC "Ternopil Dairy Plant" are analyzed, the essential characteristic is carried out and the economic mechanism of providing its profitable activity is estimated.

The fourth section is devoted to the development of measures to improve the existing economic mechanism to ensure the profitable activities of PrJSC "Ternopil Dairy".

Key words: profit, profitability, mechanism, financial indicators, financial results, economic mechanisms, ensuring profitability.

ЗМІСТ

| | |
|---|-----------|
| ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ..... | 4 |
| ВСТУП..... | 5 |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... | 10 |
| 1.1. Концептуальні підходи до визначення сутності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства..... | 10 |
| 1.2. Склад та структура економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства..... | 19 |
| 1.3. Методичні підходи до оцінки економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства..... | 28 |
| Висновки до розділу 1..... | 37 |
| РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»..... | 38 |
| 2.1. Загальна характеристика ПрАТ «Тернопільський молокозавод»..... | 38 |
| 2.2. Оцінка основних показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»..... | 45 |
| 2.3. Аналіз фінансово-майнового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод»..... | 58 |
| Висновки до розділу 2..... | 63 |
| РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»..... | 65 |
| 3.1. Аналіз джерел формування прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод»..... | 65 |

| | |
|---|------------|
| 3.2. Сутнісна характеристика економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»..... | 71 |
| 3.3. Оцінка сформованого економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» | 78 |
| Висновки до розділу 3..... | 96 |
| РОЗДІЛ 4. УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»..... | 98 |
| 4.1. Напрямки удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»..... | 98 |
| 4.2. Обґрунтування доцільності виробництва сиркових десертів для забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»..... | 103 |
| 4.3. Вплив нетрадиційних маркетингових інструментів на підвищення прибутковості діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»..... | 118 |
| Висновки до розділу 4..... | 123 |
| ВИСНОВКИ..... | 125 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... | 129 |
| ДОДАТКИ..... | 135 |

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ОЗ – Основні засоби

ПрАТ – Приватне акціонерне товариство

ТМЗ – ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Ч_{ПВП} – Чисельність промислово-виробничого персоналу

ВСТУП

Актуальність наукового дослідження. На сьогоднішній день вітчизняним підприємствам доводиться функціонувати в ризикованих умовах, оскільки для більшості ринків України характерні зменшення обсягів виробництва продукції та надання послуг, цінові коливання, зменшення рівня платоспроможності населення. В цих умовах важко не лише отримувати стабільний дохід, а й залишатись конкурентоспроможним. При цьому українська економіка орієнтована на розвиток ринкових відносин та вимагає від суб'єктів господарської діяльності вміння вибудувати свою діяльність таким чином, щоб у кінцевому підсумку вона була ефективною та прибутковою. Це завдання є можливим, за умови наявного, індивідуально розробленого під кожне підприємство, механізму забезпечення прибуткової діяльності. Його розробка має бути одним з ключових завдань на підприємстві, а організація цього процесу передбачає нові підходи, які враховуватимуть законодавчу базу, особливості конкурентів, сферу діяльності підприємства та інші фактори, адже саме від цього залежатиме подальший розвиток підприємства.

Питання розробки економічного механізму забезпечення прибутковості діяльності підприємства висвітлені у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Л. Першко, В. Гудак, А. Кульман, А. Малицький та інші. Проте сучасні прикладні та теоретико-методологічні аспекти формування економічного механізму забезпечення прибутковості діяльності підприємства ще потребують подальшого дослідження.

Метою дослідження є систематизація теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

Відповідно до сформованої мети у кваліфікаційній роботі поставлено та вирішено наступні **завдання**:

- досліджено сутність економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства;
- розглянуто склад та структуру економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства;
- розглянуто методичні підходи до оцінки економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства;
- охарактеризовано діяльність ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- проаналізовано виробничо-господарську діяльність ПрАТ «Тернопільський молокозавод», його фінансовий стан;
- проаналізовано джерела формування і напрямки використання прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- здійснено сутнісну характеристику економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- оцінено сформований економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- запропоновано напрямки та заходи для удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- оцінено вплив запропонованих заходів на економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Об’єктом кваліфікаційної роботи є економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Предмет дослідження є сукупність теоретичних, науково-методичних та практичних аспектів, що виникають в процесі формування економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

При написанні кваліфікаційної роботи було використано такі **методи дослідження**: системно-аналітичний для узагальнення теоретичних праць науковців, присвячених дослідженням формування економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства, статистико-економічний для аналізу динаміки даних та показників за досліджуваний період, графічний для наочного відображення тенденцій розвитку підприємства, аналіз для поелементного дослідження матеріалу, синтез для з'єднання отриманих даних в одне ціле та абстрактно-логічний для вирішення логічних та економічних питань і розроблення висновків.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження кваліфікаційної роботи мають практичне значення для розвитку і вдосконалення діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод», удосконалення його економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності.

Апробація результатів роботи. Основні результати кваліфікаційної роботи, рекомендації та пропозиції висвітлено у матеріалах науково-практичних конференцій.

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано в тезах доповідей:

1. Союк Т. В., Жужукіна Н. І. Проблеми економічної безпеки АПК України. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті* : зб. матеріалів 82 Міжнар. наук. конф. Київ : НУХТ, 2016. С. 115.

2. Союк Т. В., Макаревич О. В. Інноваційна діяльність підприємств в кризових умовах. *Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК* : зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : НУХТ, 2016. С. 179–181.

3. Союк Т. В., Данькевич О. Г. Сучасні тенденції торгівельних відносин підприємств харчової промисловості України з країнами ЄС. *Підвищення*

ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК : зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : НУХТ, 2017. С. 59–60.

4. Союк Т. В., Нагавичко Т. О. Тенденції та напрями розвитку молокопереробних підприємств України. *Сучасні проблеми бухгалтерського обліку та фінансів* : прогр. і матер. Всеукр. Наук. конф. Київ : НУХТ, 2018. С. 96–97.

5. Союк Т. В., Ковальчук І. В. Проблеми економічної безпеки підприємств АПК України. *Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК* : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : НУХТ, 2018. С. 184–186.

6. Союк Т. В., Нагавичко Т. О. Інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності на переробних підприємствах. *Участь молоді у розвитку економіки та суспільства України* : зб. матеріалів IX Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : НУХТ, 2018. С. 125–127.

7. Союк Т. В., Закревська Л. М. Формування конкурентних переваг на підприємстві. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті* : зб. матеріалів 85 Міжнар. наук. конф. Київ : НУХТ, 2019. С. 88.

8. Союк Т. В., Іванюта Т. М. Ризики та можливості підприємств молокопереробної промисловості. *Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК* : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : НУХТ, 2019. С. 173–174.

9. Союк Т. В., Закревська Л. М. Сучасний стан та стратегічні орієнтири розвитку підприємств харчової галузі. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті* : зб. матеріалів 86 Міжнар. наук. конф. Київ : НУХТ, 2020. С. 69.

10. Союк Т. В., Закревська Л. М. Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства. *Підвищення ефективності діяльності*

підприємств харчової та переробної галузей АПК : зб. матеріалів ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : НУХТ, 2020. С. 113–134.

Інформаційна база. Сформована з наукових тез, статей, монографій, наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців, фінансових звітностей досліджуваного підприємства за 2016-2018 рр.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Текстова частина викладена на 129 сторінках комп'ютерного тексту і містить 24 рисунки, 47 таблиць, 3 формули. Список використаних джерел налічує 60 найменувань і викладений на 6 сторінках. У додатках розміщена фінансова звітність ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Концептуальні підходи до визначення сутності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Прибутковість господарської діяльності організації справедливо вважають однією з найважливіших категорій економічних наук та вирішальним елементом діяльності суб'єкта господарювання. Прибуток найповніше відображає фінансові можливості організації, її перспективи щодо розширення виробничої діяльності і виступає рушійною силою економічних процесів. Він спонсорує не лише внутрішньогосподарські потреби підприємства, а й виступає джерелом формування державного бюджету.

Прибуток є неоднозначною категорією, тому в економічній літературі вчені по-різному його трактують. Деякі з підходів до визначення цієї категорії було згруповано та представлено нами в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення категорії «прибуток»

| Автор | Трактування визначення |
|----------------|---|
| 1 | 2 |
| Базилевич К.С. | Економічний прибуток – це надлишок над нормальним прибутком, породжений ініціативою підприємця, його умінням знайти найкраще застосування та комбінацію економічних ресурсів, здійснювати нововведення, ризикувати тощо |
| Башнянин Г.І. | Прибуток – одна із форм чистого доходу, частина вартості (ціни) в якій виражається додатковий продукт, створений додатковою працею працівників у матеріальному виробництві |
| Біла О.Г. | Прибуток – позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і зрештою свідчить про рівень і якість виробленої продукції |

Продовження табл. 1.1

| 1 | 2 |
|-------------------|--|
| Буряковський В.В. | Прибуток – це грошовий вираз основної частини грошових збережень, створених підприємством будь-якої форми власності |
| Вороновська О.В. | Прибуток – результат роботи підприємства, показник ефективності його господарської діяльності, який відображає створену і реалізовану додаткову вартість |
| Гальчинський А.С. | Прибуток – різниця між продажною ціною товару або послуги і витратами виробництва. Виражає вартість додаткового і частково необхідного продукту |
| Дорогунцов С.І. | Прибуток – дохід на функціонуючий капітал, одержаний підприємцями внаслідок експлуатації найманих робітників; перетворена форма додаткової вартості |
| Королев М.А. | Прибуток – частина додаткового продукту, важливий загальний показник виробничо-господарської діяльності підприємства, об'єднань, галузей і всього народного господарства |
| Макарова М.Ф. | Прибуток – перетворена форма додаткової вартості, визначеної як залишок виручки над затратами капіталу і привласнена капіталістом |
| Меєц В.О. | Прибуток – фінансова категорія, яка показує позитивний фінансовий результат, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виготовленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості |
| Предборський В.А. | Прибуток є одним з узагальнюючих показників діяльності і окремого підприємця, і підприємства, і галузі, і економіки у цілому |
| Шапошник О.Г. | Прибуток – це дохід тих, хто використовує свої підприємницькі здібності і отримує його як винагороду за ризик та виконання організаційної функції |

Джерело: узагальнено автором на основі матеріалів [7, 20, 25, 28, 38, 55]

Проаналізувавши різні тлумачення терміну «прибуток», ми дійшли до висновку, що прибуток – це фінансова категорія, яка є індикатором ефективності діяльності суб'єкта господарювання, характеризує винагороду підприємця за ризик при здійсненні ним підприємницької діяльності, є підсумковим показником роботи організації та розраховується як різниця між сукупним доходом і сукупними затратами, які виникли на підприємстві у процесі ведення ним господарської діяльності.

Разом з цим, прибуток формується в результаті взаємодії як позитивних, так і негативних різноманітних чинників. При його розрахунку враховується прибуток (збиток) від всіх видів діяльності організації, а саме від основної, іншої операційної діяльності, фінансової та інвестиційної діяльності.

В свою чергу, прибутковою вважається діяльність, при веденні якої організація отримує позитивний фінансовий результат в достатньому розмірі для того, щоб забезпечити розширене відтворення в майбутньому. А прибутковість діяльності відображає ступінь ефективності використання та управління прибутком.

На сьогоднішній день, якщо вірити фінансовим звітностям підприємств України, більшість організацій отримують прибутки незначного розміру або й зовсім збитки. Часто це зумовлено небажанням підприємців висвітлювати їх реальні значення, шляхом завищення витрат задля зменшення розміру податків. Проте, ті підприємства, які справно платять податки, можуть збільшити розмір прибутків і законним методом через використання механізму забезпечення прибуткової діяльності, який розробляють індивідуально для кожної організації та з врахуванням безлічі факторів.

В економіці термін «механізм» є досить поширеним і означає «внутрішню будову, систему чого-небудь» [11]. Механізм складається з певної послідовності економічних явищ: вхідні та вихідні явища, а також весь процес, який відбувається в інтервалах між ними. Також існує два головних підходи до визначення поняття механізм:

- структурно-організаційний (визначає механізм як сукупність певних складових елементів, що створюють організаційну основу певних явищ та процесів);
- структурно-функціональний (акцентує увагу не тільки на організаційній основі його побудови, але й на його динаміці, реальному функціонуванні) [18].

Сам же термін «економічний механізм», як і термін «прибуток», не має єдиного сформованого тлумачення, тому доцільно розглянути підходи різних вчених до його трактування (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Підходи до визначення категорії «економічний механізм»

| Автор | Трактування визначення |
|----------------|---|
| Брижак О.П. | Економічний механізм – це сукупність методичних інструментів, які дають можливість моделювати варіанти прийнятих рішень, розробляти засоби їх аналізу й реалізації, чим підвищують їх обґрунтованість та знижують ризик від упровадження |
| Гоменюк А. О. | Економічний механізм – це багатогранна і масштабна категорія, під якою слід розуміти комплекс елементів впливу на економічні інтереси суб'єктів господарювання, який враховує як внутрішнє, так і зовнішнє середовище даного суб'єкта |
| Захарін С.В. | Економічний механізм – це один із цільових важелів організації, основною функцією якого є отримання прибутку шляхом випуску та реалізації конкурентоспроможної продукції високого рівня рентабельності |
| Кудряшов В.П. | Економічний механізм – це сукупність різних інструментів, основним з яких є диверсифікація, що використовує переваги комбінування, проникнення у нові високорентабельні галузі, забезпечує компенсацію зниження прибутку на ринку одних товарів за рахунок високих прибутків на інших ринках |
| Овсюченко В.Ю. | Економічний механізм – це частина господарського механізму, яка відображає сукупність організаційних, фінансових та економічних методів, способів, форм, інструментів та важелів, за допомогою яких здійснюється регулювання організаційно-технічних, фінансово-економічних та виробничо-технологічних процесів з метою впливу на діяльність підприємства |
| Плющ І.С. | Економічний механізм – це практичний вираз системи виробничих відносин, який включає засновану на інтересах (відповідальності) сукупність економічних важелів і регуляторів виробництва |
| Шевченко М.Г. | Економічний механізм – це єдність державного регулювання та ринкової саморегуляції. До елементів даного механізму відносяться: методи, інструменти, форми, важелі державного регулювання та ринкової саморегуляції |

Джерело: узагальнено автором на основі матеріалів [29, 30, 33, 47]

На нашу думку, найбільш вдалим та повним є трактування економічного механізму Овсюченко В.Ю. Але до цього визначення ми б додали, що сукупність організаційних, фінансових та економічних методів, способів, форм, інструментів та важелів, за допомогою яких здійснюється регулювання організаційно-технічних, фінансово-економічних та виробничо-технологічних процесів не лише з метою впливу на діяльність організації, а й для максимізації її результатів.

В науковій літературі, крім економічного механізму, частіше за все виділяють ще мотиваційний, організаційний та правовий (рис. 1.1).

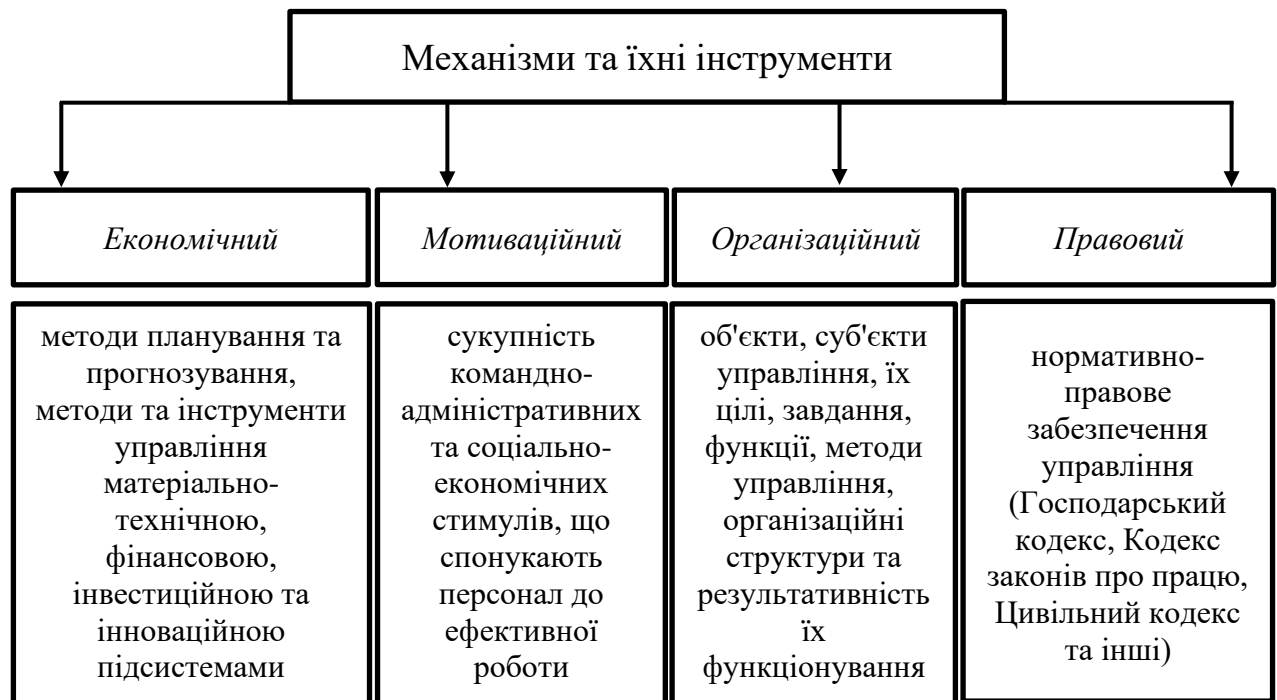


Рис. 1.1. Класифікація механізмів в економіці та їхні інструменти

Джерело: складено та розроблено автором на основі матеріалів [54]

Розглянемо більш детально елементи механізмів з рисунку 1.1. Економічний механізм визначає можливі способи підтримки належного стану об'єктів управління, обґрунтовані шляхи розвитку системи та методи залучення ресурсів для цього. Його метою є збалансування загальної ефективності управління підприємством та формування системи аналітичних співвідношень,

базуючись на яких розробляють систему результативних взаємопов'язаних індикаторів [54].

До економічних методів відносять способи, за допомогою яких досягають економічні цілі управління при реалізації вимог економічних законів, а саме: ціноутворення, фінансування, господарський і комерційний розрахунки, тощо. Економічні ж інструменти розглядають як управлінський контроль за ухваленням рішень організації з метою збільшення її прибутковості, рентабельності та покращення фінансового стану [16].

Мотиваційний механізм виступає комплексом способів, методів та форм зацікавленості в тому, щоб досягнути найкращі соціально-економічні результати управління елементами системи. В свою чергу зацікавленість сприяє виникненню стимулів у суб'єктів управління щодо досягнення поставлених цілей [16].

Методи стимулювання доцільно підбирати та комбінувати в індивідуальному режимі, у кожного суб'єкта управління вони можуть бути різними. Одним з найпоширеніших є метод економічного стимулювання, який ґрунтується на економічних інтересах працівників.

Економічне стимулювання базується на таких принципах:

- поєднання різних методів мотивації з економічним стимулюванням;
- диференціація економічного стимулювання, яка спрямована на реалізацію необхідних змін у структурі виробництва;
- узгодження та взаємозв'язок цілей економічного стимулювання з цілями розвитку підприємства;
- поєднання економічного стимулювання з економічними санкціями, які передбачають матеріальну відповідальність працівників [35].

Організаційний механізм являє собою сукупність унікальних координаційних дій, спрямованих на організацію ефективної діяльності підприємства, яке функціонує в умовах нестабільного зовнішнього середовища,

формування та посилення його організаційного потенціалу. Сам же механізм ґрунтується на таких процесах: формування органів управління підприємством, розподіл компетенції між ними, формування систем документообігу та закріплення регламентів взаємодії між керуючою та керованою підсистемами [35].

Формування організаційного потенціалу підприємства відбувається завдяки:

- організації інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємства;
- організації діяльності підприємства відповідно до його встановлених цілей;
- проектуванню структури підприємства та його формування як цілеспрямованої виробничо-господарської системи;
- розвитку раціоналізації організаційних структур і систем управління;
- реструктуризації підприємства та реорганізації діяльності відповідно до його цілей та змін потреб суспільства, стану зовнішнього середовища [46].

Правовий механізм забезпечує регулювання правових відносин суб'єктів управління. Його основним завданням є усунення суперечностей щодо правовідносин учасників управління. Правовий механізм реалізується через застосування адміністративно-правових методів управління шляхом прийняття розпоряджень та оперативного втручання у процесі управління. Для цих методів характерні чітка адресність директив, обов'язковість виконання розпоряджень та вказівок, при їх невиконання учасник управління порушує виконавчу дисципліну, що може призвести до певних стягнень [54].

При нормальному функціонуванні на підприємстві наведених механізмів, вони здатні у сукупності забезпечити збалансоване та ефективне функціонування суб'єкта господарювання.

Незважаючи на різноманітність механізмів, кожен з них має свій вплив на результати діяльності суб'єкта господарювання та розроблюється в індивідуальному порядку, враховуючи особливості бізнесу та сфери, в якій він функціонує. Найбільше нас цікавлять саме економічні механізми, оскільки вони є найпоширенішими у використанні.

Як вже було зазначено, економічний механізм – це частина господарського механізму, яка відображає сукупність організаційних, фінансових та економічних методів, способів, форм, інструментів та важелів, за допомогою яких здійснюється регулювання організаційно-технічних, фінансово-економічних та виробничо-технологічних процесів з метою максимізації результатів діяльності підприємства.

Для кращого розуміння місця економічного механізму в системі управління підприємством пропонується розглянути схему, розроблену Овсюченко Ю.В. (рис 1.2).

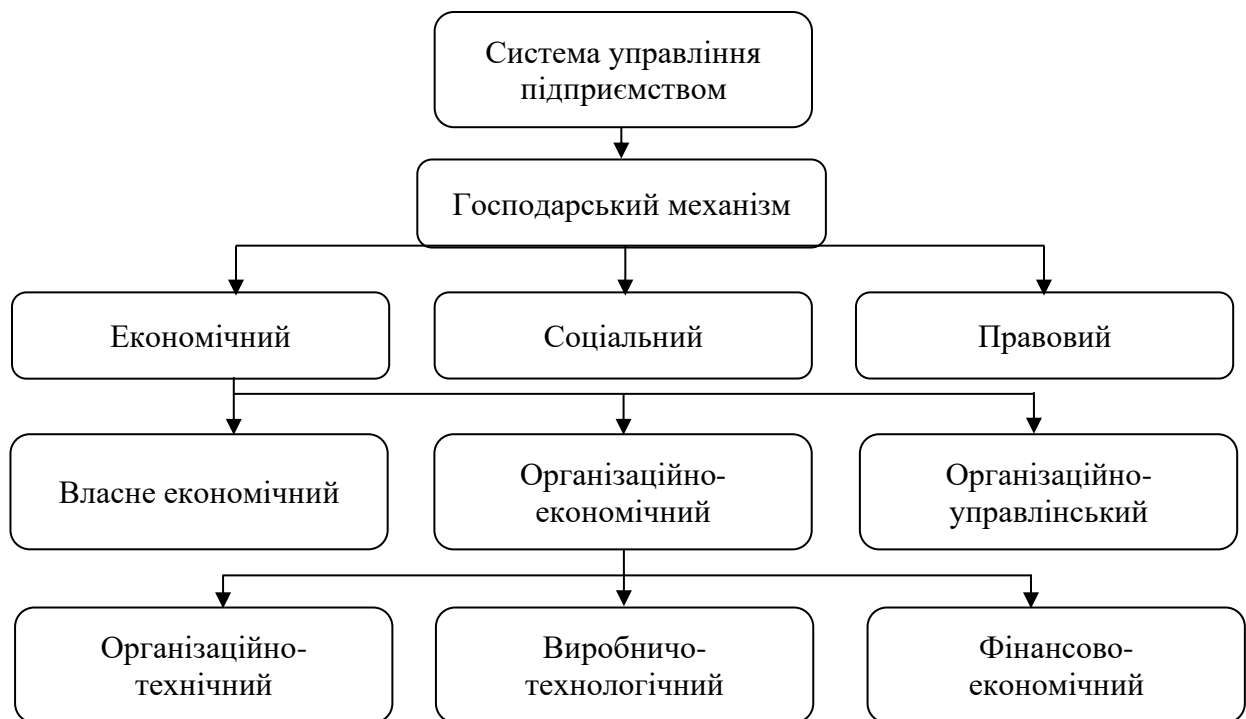


Рис. 1.2. Місце економічного механізму у господарському механізмі підприємства джерело [47]

Схема, наведена вище, демонструє зв'язок головних елементів господарського механізму організації та місце економічного механізму в ньому. Надалі пропонується розглядати економічний механізм, як сукупність трьох складових: власне економічного, організаційно-економічного та організаційно-управлінського механізмів.

Кожен з механізмів, в тому числі і економічний, може мати конкретну мету, наприклад, покращення виробничого процесу на підприємстві, удосконалення управління організацією, підвищення конкурентоспроможності. В нашому випадку, ми розглядаємо економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства, оскільки він завжди актуальний, проте недосконалий.

Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства – це комплекс організаційних та економічних методів, важелів, інструментів, форм та способів, які в процесі взаємодії здатні врегулювати процеси на підприємстві та покращити результати його діяльності, збільшити рівень прибутковості організації. До основних складових даного механізму прийнято відносити: методи, важелі, інструменти, функції, регулятори.

На нашу думку, модель раціонального економічного механізму забезпечення прибутковості підприємства має базуватись на забезпеченні високого рівня рентабельності та ліквідності через використання управлінських методів, випуску і реалізації конкурентоспроможної продукції, підвищенні рівня прибутковості підприємства.

На наступному етапі пропонується перейти до більш детального розгляду складу та структури економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства, чинників під впливом яких він формується.

1.2. Склад та структура економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

У процесі розробки спеціалістами економічного механізму забезпечення прибутковості підприємства необхідно враховувати, що він формується індивідуально для кожного підприємства та має враховувати чинники як внутрішнього, так і зовнішнього впливу, які, в свою чергу, мають різну вагомість впливу (рис. 1.3, рис. 1.4).



Рис. 1.3. Зовнішні чинники впливу на формування економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Джерело: складено та розроблено автором на основі матеріалів [3, 35]

Перераховані на рисунку 1.3 зовнішні чинники не залежать від діяльності підприємства, але так чи інакше суттєво впливають на нього та його результати.

При розробці економічного механізму необхідно проаналізувати основні фактори впливу та розподілити їх на групи, визначити які є найсуттєвішими, які можна використати на свою користь, а до негативного впливу котрих треба підготуватись і розробити можливі варіанти дій. Внутрішні ж чинники залежать від самого підприємства та є керованими (рис 1.4).

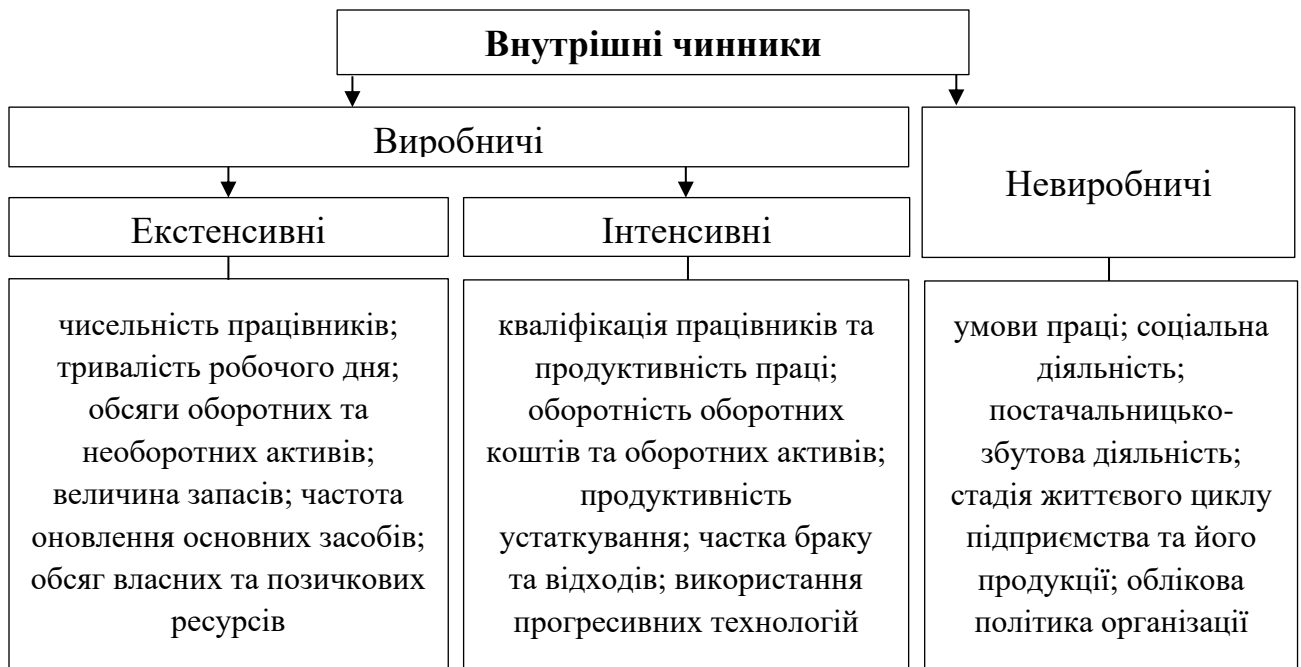


Рис. 1.4. Внутрішні чинники впливу на формування економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Джерело: складено та розроблено автором на основі матеріалів [3, 35]

Як видно з рисунку 1.4 внутрішні чинники впливу традиційно поділяють на виробничі та невиробничі. Виробничі фактори характеризують наявність та використання основних засобів, засобів праці, фінансових та трудових ресурсів, а невиробничі фактори пов'язані з постачальницько-збутовою, природоохоронною діяльністю та соціальними умовами праці. В свою чергу, виробничі чинники поділяють та екстенсивні та інтенсивні. До екстенсивних відносять фактори, які відображають обсяги виробничих ресурсів, їхнє використання. До інтенсивних відносять ті чинники, які відображають ефективність використання ресурсів [45]. В цілому, можна відзначити, що між собою зовнішні та внутрішні фактори тісно пов'язані і є однаково важливими, тому необхідно розглядати та враховувати сукупність усіх факторів. Після аналізу можливих чинників впливу, пропонується перейти до детальнішого розгляду структури досліджуваного механізму (рис. 1.5).



Рис. 1.5. Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Джерело: складено та розроблено автором на основі матеріалів [3, 16, 54]

Як вже відзначалось, економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства має складну структуру, проте можна виділити такі елементи: інструменти, важелі, забезпечувальні підсистеми, функції, методи, цілі та джерела фінансового забезпечення. Пропонуємо розглянути більш детально кожен з них, почавши з інструментів.

Поняття «інструменти» в економіці часто використовується, проте його визначення в економічній літературі знайти досить складно. На даний момент часу під «інструментами» прийнято вважати комплекс статистичних підходів, які дозволяють здійснити аналіз якісних та кількісних даних та застосовуються для перетворення вимог керівництва для отримання найкращих результатів [46].

Якщо ж звернутися до економічної енциклопедії, то можна отримати таке визначення: інструменти – це заходи, що використовують ринкові механізми для досягнення поставлених цілей, шляхом впливу на витрати та вигоди, які наявні в їх розпорядженні [26].

В розрізі економічних механізмів пропонується виділяти три групи інструментів:

- економічні інструменти примусово-обмежуючої та стимулююче-компенсаційної дії: пільгове кредитування, надання податкових пільг, дотацій, субсидій, премії, диференціація ціноутворення, штрафні санкції, цінове регулювання;

- нефінансові економічні інструменти: страхування, сертифікація, кооперація, стандартизація, ліцензування, митне регулювання, економічна оцінка ресурсів;

- інструменти фінансового забезпечення: формування бюджету, закладні, облігації, ф'ючерси, акції, векселі, депозитарні сертифікати, форвардні контракти, варанти, опціони [35].

На нашу думку, різні форми інструментів є в основному варіаціями двох основних видів впливу на економічні інтереси суб'єктів господарювання:

дотаційного (пряма чи непряма передача доходу) та податкового (вилучення доходу), а застосування тих чи інакших інструментів або ж їх сукупності, потребує визначення імовірних сценаріїв розвитку підприємства залежно від його поточного стану, прогнозування можливого впливу на нього конкурентного середовища.

Також при формуванні економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства використовують різні важелі впливу. В економічній енциклопедії «важелі» – це інструменти управління економікою, які є невід’ємною частиною господарського механізму та включають систему цін, фінансово-кредитні операції, податки, тарифи та інше [27].

На нашу думку, важіль – це регулятивний інструмент управління економічними процесами, за допомогою якого можна забезпечити поєднання та цілісне функціонування усіх елементів механізму.

Функціонування важелів економічного механізму здійснюється на основі системи правових норм, які відповідають чинному законодавству. Поширеними є економічні, фінансові, організаційні, правові, техніко-технологічні та інформаційно-методичні важелі. Досить часто організаційні та економічні важелі об’єднують в економіко-організаційні, а їх застосування полягає в поєднанні суб’єктивних та об’єктивних аспектів людської діяльності задля досягнення найкращих результатів [46].

Економічні важелі є найобширнішими та включають в себе політику ціноутворення, податкову політику, страхування, кредитування, економічне стимулювання, розподіл прибутку, тарифи, ставки, пільги, субсидії, штрафи, санкції, амортизаційну політику, інноваційно-інвестиційні заходи та засоби стимулювання підвищення рівня прибутковості підприємства. До організаційних важелів відносяться система планування, маркетингова діяльність, організація управлінської діяльності, зовнішньоекономічні зв’язки, механізми оренди та лізингу [46].

Фінансові важелі включають маніпуляції з податками, скорочення бюджетних витрат, заморожування заробітної плати, операції з цінними паперами та інше. Для техніко-технологічних важелів характерні зміни умов реалізації продукції, виробничо-технічне обслуговування, зміна умов ведення господарської діяльності, управління собівартістю продукції, оптимізація використання ресурсів, підвищення рентабельності виробництва [51].

Не менш важливе значення в економічному механізмі забезпечення прибуткової діяльності підприємства мають і забезпечувальні підсистеми. Основним їхнім завданням є формування ресурсного, правового, кадрового, інформаційного, фінансового поля функціонування економічного механізму. Найчастіше дані системи поділяють на фінансово-кредитне забезпечення (за рахунок власних і позичкових коштів) та на забезпечувальні елементи (кадрові, правові, інформаційні, організаційні) [51].

У той же час, забезпечувальні підсистеми можуть поділяти на:

- інформаційну: формування банків та баз даних, розвиток інформаційних технологій;
- інфраструктуру обміну: забезпечення транспортом та зв'язком, торгівельної інфраструктури, виробничо-технічної інфраструктури;
- соціального захисту: зниження соціальної нерівності, нівелювання економічних конфліктів;
- фінансово-кредитну: акумулювання грошових та матеріальних ресурсів, приватний та державний перерозподіл фондів;
- грошову: забезпечення ліквідності, вартісна оцінка пропорцій обміну, розподілу та перерозподілу, акумулювання платежів [60].

В нашому випадку, ми пропонуємо виділити такі забезпечувальні підсистеми: кадрову, інформаційно-консультативну, ресурсну, фінансову, нормативно-правову, організаційно-технічну, організаційно-управлінську та соціально-культурну. Кожна з цих підсистем є важливою та залежить від типу

підприємства, масштабу та сфери діяльності організації, впливу конкурентного середовища та інших факторів.

Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства виконує ряд функцій. Під терміном «функції» в економіці прийнято вважати набір дій, пов'язаних з керівництвом людьми та виробництвом продукції, які здійснюють задля досягнення запланованих результатів.

Найчастіше в науковій літературі зустрічаються такі чотири функції: планування, організація, мотивація та контроль. Планування – це сукупність дій, засобів та методів, які забезпечують спрямованість зусиль колективу на досягнення спільної мети. Організація – процес створення такої структури підприємства, яка дозволяє ефективно співпрацювати для досягнення спільної мети. Мотивація – процес спонукання до діяльності, задля досягнення спільної мети підприємства. Контроль – перевірка відповідності результатів встановленим стандартам [26].

Ми пропонуємо доповнити перелік наданий вище такими функціям, як прогнозування, регулювання, попередження, аналіз, інформування, моніторинг, управління та проведення маркетингових досліджень. Всі згадані функції є тісно пов'язаними між собою у єдиному процесі та вимагають особливої уваги при їх реалізації.

Ще одним важливим елементом економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства є його методи. Економічні методи – це комплекс способів, прийомів, технологій цілеспрямованого впливу на суб'єкт господарювання, наприклад, за допомогою аналізу, матеріального стимулювання, ціноутворення, кредитування, розподілу прибутку, капітальних вкладень [33]. Також під методами розуміють прийоми і способи управління, які мають в своїй основі використання економічних законів, інтересів та показників [3].

Частіше за все методи поділяють на адміністративні, економічні та соціально-психологічні. Адміністративні методи ґрунтуються на владі, підтриманні дисципліни та покаранні при її порушенні. Дані методи оперують такими мотивами поведінки, як усвідомлення необхідності трудової дисципліни, культура трудової діяльності, почутті обов'язку. Адміністративні методи діють через правові норми та акти, укази, стандарти, положення, інструкції. Головною ж функцією даних методів є забезпечення стабільного юридичного середовища для ведення господарської діяльності суб'єктом господарювання [35].

Економічні методи ґрунтуються на застосуванні економічних стимулів та проявляються через економічні нормативи діяльності, участь у прибутках та капіталі, систему матеріального заохочення, преміях, тощо. Також вони включають прогнозування, визначення доцільності прийняття рішень, діагностику [46].

Соціально-психологічні методи спираються на використання моральних стимулів до праці та впливають на працівників через застосування психологічних прийомів і здійснюються з метою задля переведення адміністративних завдань в усвідомлений обов'язок персоналу. Це досягається через створення сприятливого клімату та творчої атмосфери в трудовому колективі, особистий приклад управлінців, соціальний захист, встановлення моральних санкцій, заохочень та соціальних норм поведінки, забезпечення задоволення духовних та культурних потреб працівників [46].

Правильне володіння усіма переліченими методами дасть змогу підвищити продуктивність праці, покращити фінансовий стан підприємства та рентабельність виробництва. Проте перш ніж застосовувати всі перелічені елементи даного механізму, необхідно поставити конкретні цілі, які підприємство досягатиме за допомогою економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

Основною ціллю даного механізму є створення та підтримання сприятливих умов для отримання прибутку, виробництво конкурентоспроможної продукції, підвищення рівня рентабельності та ліквідності підприємства, що можна досягнути завдяки:

- розробці заходів, які сприятимуть підвищенню продуктивності праці робітників;
- нарощуванню обсягів виробництва та реалізації продукції;
- зменшенні витрати на виробництво продукції, шляхом оптимізації виробничого процесу та застосуванням нових ресурсозберігаючих технологій;
- оптимізації використання потенціалу підприємства;
- поліпшенню цінової політики підприємства;
- вибудові грамотних договірних відносин з постачальниками, посередниками та покупцями;
- оптимальному розміщенню нерозподіленого прибутку.

Проте, будь-якому економічному механізму для нормального функціонування також необхідне і фінансове забезпечення. Джерелами фінансового забезпечення можуть бути власний капітал, позичковий капітал або ж їх комбінування. Це залежить від типу підприємства, виду його діяльності, стартового капіталу, наявних ресурсів у засновників, країні в якій функціонує організація. Вибір щодо того, які джерела фінансових ресурсів використовувати для фінансування механізму здійснюють управлінці, опираючись на різні фактори.

Детально розглянувши всі елементи економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства, пропонується перейти безпосередньо до методичних підходів його оцінювання.

1.3. Методичні підходи до оцінки економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Після розробки економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства необхідно здійснити його оцінку, щоб виявити «вузькі місця» та розробити рекомендації задля покращення фінансового стану організації в майбутньому. Комплексна оцінка та дослідження динаміки механізму дадуть змогу оцінити фінансовий стан підприємства та перспективи його розвитку.

Коли йдеться про оцінювання економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства, в хід ідуть всі можливі економічні та фінансові показники діяльності організації, які розкривають такі особливості економічного механізму як:

- фінансовий стан підприємства;
- вибір джерел фінансування господарської діяльності суб'єкта господарювання;
- рівень продуктивності праці;
- економічний потенціал підприємства;
- ефективність використання наявних ресурсів;
- окупність капітальних вкладів;
- рентабельність [60].

Варто зазначити, що це далеко не повний перелік характеристик, які дають змогу оцінити економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства. Вибір показників для оцінки залежить від форми діяльності підприємства, галузі, конкурентного середовища, кон'юнктури ринку та іншого.

Найдоцільнішою є комплексна оцінка економічного механізму, яка включає техніко-економічний, фінансово-економічний та соціально-

економічний аналіз, а джерелами інформації для неї слугуватимуть звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів та примітки до фінансової звітності. Проте, важливою є не лише оцінка, а й розробка багатоваріантних моделей розвитку економічного потенціалу організації залежно від різних факторів впливу [60].

В рамках досліджуваного механізму, на нашу думку, найвагомішими для аналізу показниками будуть прибуток та рентабельність. Тому пропонується дослідити динаміку прибутку суб'єкта господарювання, структуру доходів та витрат, рентабельність, показники фінансового стану та здійснити факторний аналіз.

Аналіз формування та динаміки прибутку організації здійснюється для того, щоб зробити висновки про ефективність її діяльності, визначити та обґрунтувати резерви підвищення прибутковості. Цей аналіз може включати пошук можливостей зростання розміру прибутку залежно від потенціалу підприємства, визначення вагомості зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на формування прибутку організації, оцінку структури та динаміки фінансових результатів підприємства, визначення ефективності розподілу прибутку та його впливу на фінансову стійкість організації, виявлення резервів зростання рівня прибутку [44].

Для забезпечення прибуткової діяльності підприємства, необхідно також розібратись і в видах прибутку, які відрізняються за своєю природою. Прийнято виділяти валовий прибуток, операційний, прибуток від операційної діяльності після оподаткування, чистий прибуток.

Валовий прибуток характеризує перевищення доходів над витратами підприємства, які виникли під час виробництва, іншими словами – ефективність діяльності підприємства на стадії виробництва продукції [36]. Розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції і собівартістю реалізованої продукції [44].

Прибуток від операційної діяльності, на відміну від валового прибутку, дає можливість зробити висновки про ефективність всіх витрат. Вважається, що чим менша різниця між валовим та операційним прибутком, тим ефективнішою є діяльність підприємства при інших ідентичних умовах ведення господарської діяльності в даний звітний період [36].

Операційний прибуток представляє собою різницю між валовим прибутком та операційними витратами організації, до якої додають інший операційний дохід. Операційні витрати складаються з адміністративних, збутових витрат, безнадійних боргів, витрат від зміни вартості активів та ін. В свою чергу, операційні доходи формуються з доходів від зміни вартості активів, від використання коштів вивільнених від оподаткування, доходів від операційної оренди активів та операційних курсових різниць та інших операційних доходів [2].

Якщо до прибутку від операційної діяльності додати дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи та відняти фінансові витрати, витрати від участі в капіталі та інші витрати, ми отримуємо такий показник, як прибуток від операційної діяльності до оподаткування. Проте, якщо з нього вирахувати податок на прибуток, то отриманий показник буде чистим фінансовим результатом або ж іншими словами – чистим прибутком чи збитком [2].

Дослідивши види прибутків, варто зазначити, що найбільше на їхні обсяги впливають розміри доходів та витрат. Витрати, як економічна категорія, характеризують ефективність використання наявних ресурсів, визначають рентабельність господарської діяльності організації та є одним з визначних елементів, які впливають на формування прибутку. Доходи ж визначають як потоки грошових коштів та інших надходжень за певний період часу, отримані від продажу товарів, продукції, надання послуг чи здійснення позареалізаційних операцій [4].

Найчастіше, для збільшення розміру прибутку зменшують витрати. Проте варто пам'ятати, що зменшення витрат не мають вплинути на якість продукції чи послуг, тому рекомендується усувати саме ті витрати, які не є доцільними та не сприяють зростанню обсягів виробництва та реалізації продукції. Для оптимізації витрат організації необхідно дотримуватись наступних умов:

- приріст загальної суми витрат не повинні перевищувати приросту доходів;
- зниження розміру витрат не має викликати негативних наслідків, таких як погіршення якості продукції чи послуг, погіршення якісних показників господарської діяльності організації;
- мінімальний розмір витрат підприємства повинен досягатись при таких обсягах виробництва та реалізації, при яких граничні витрати дорівнюють середнім витратам;
- прогнозовані розміри витрат мають розраховуватись враховуючи ресурсні обмеження, а самі розрахунки мають забезпечити найоптимальніше використання витрат;
- зміни витрат повинні відповідати змінам обсягу виробництва та реалізації продукції підприємства, його цілей, вимог споживачів, що стосуються асортименту та якості продукції [5].

Наступним пропонується розглянути такий показник, як рентабельність. Вона характеризує відносну ефективність діяльності підприємства, прибутковість певних складових виробничого процесу або сукупних витрат організації, показує ступінь використання наявних ресурсів, рівень віддачі витрат [8].

Зміна показників рентабельності відбувається під впливом організаційно-технічних та економічних факторів виробництва та реалізації продукції, а порівнюють їх з середньогалузевими показниками, з рентабельністю конкурентів чи з показниками рентабельності досліджуваного суб'єкта

господарювання в попередніх періодах. Розраховувати ж рентабельність рекомендовано за такими групами:

- виробництво і реалізація продукції;
- активи;
- власний капітал та зобов'язання;
- витрати [12].

Розглянемо найпоширеніші показники рентабельності, розміщені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Показники рентабельності та їх розрахунок

| Показник рентабельності | Формула для розрахунку |
|---|---|
| Валова рентабельність собівартості | $\text{Валовий прибуток} * 100\% / \text{Собівартість реалізованої продукції}$ |
| Рентабельність від операційної діяльності | $\text{Прибуток від операційної діяльності} * 100\% / \text{Середньорічну величину операційних витрат}$ |
| Рентабельність реалізації | $\text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Чистий дохід}$ |
| Рентабельність собівартості за чистим прибутком | $\text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Повну собівартість продукції}$ |
| Рентабельність активів за чистим прибутком | $\text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Середньорічну величину активів}$ |
| Рентабельність необоротних активів за чистим прибутком | $\text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Середньорічну величину необоротних активів}$ |
| Рентабельність оборотних активів за чистим прибутком | $\text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Середньорічну величину оборотних активів}$ |
| Рентабельність власного капіталу за чистим прибутком | $\text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Середньорічну величину власного капіталу}$ |
| Валова рентабельність чистого доходу від операційної діяльності | $\text{Валовий прибуток} * 100\% / \text{Чистий дохід від реалізації продукції}$ |

Джерело: узагальнено автором на основі матеріалів [12, 39]

Для оцінки та порівняння рентабельності не існує загальноприйнятих значень, адже однакове значення показника може мати неоднозначний зміст для

підприємств різних галузей. Проте, зростання показника рентабельності в динаміці завжди свідчить про позитивну тенденцію.

Після ознайомлення з показниками рентабельності, пропонуємо перейти до розгляду показників фінансового стану та фінансових результатів. Показники фінансового стану підприємства прийнято поділяти на групи: показники ділової активності, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності [10].

Показники ділової активності організації дають змогу зробити висновки про ефективність використання активів підприємством, політику управління запасами. Показники цієї групи залежать від кон'юнктури ринку, ділової репутації організації, стабільності економічного зростання. Чим вищою є інтенсивність зростання показників ділової активності, тим більший розмір вивільнених фінансових ресурсів, які в свою чергу можуть бути спрямованими за іншими напрямками [17].

Основними показниками ділової активності підприємства є коефіцієнти оборотності активів, оборотних засобів, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості, матеріальних запасів, основних засобів та власного капіталу. Варто зазначити, що характеристики оборотності часто визначають рівень прибутковості організації [31].

Показники ліквідності характеризують можливості організації успішно виконати свої грошові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку у короткостроковій перспективі, шляхом безперешкодного перетворення власного майна в кошти платежу. Вважається, що чим швидше організація здатна перетворити певну групу активів, тим вища її ліквідність [43].

До показників ліквідності організації належать: коефіцієнти загальної ліквідності, поточної ліквідності, абсолютної ліквідності та чистий оборотний капітал. Таким чином, показники цієї групи зіставляють вартості поточних активів з різним ступенем ліквідності та суми поточних зобов'язань [31].

Показники платоспроможності, як і коефіцієнти ліквідності, характеризують здатність організації погашати свої поточні зобов'язання, проте розглядаються у ширшому значення та передбачають не лише здатність перетворювати оборотні активи в засоби платежу, а й можливість забезпечити фінансову стійкість організації [53]. Підприємство вважають платоспроможним за умови, що розмір його активів більший, ніж короткострокові та довгострокові зобов'язання.

В економічній літературі найчастіше зустрічаються такі показники платоспроможності як коефіцієнт абсолютної, термінової, проміжної та загальної платоспроможності [57]. Чим більші коефіцієнти ліквідності та платоспроможності у підприємства, тим інвестиційно привабливішим воно є.

Показники фінансової стійкості характеризують здатність організації витримати різкі зміни кон'юнктури ринку та не збанкрутувати. Чим вищі показники фінансової стійкості підприємства, тим більші в нього шанси отримати кредити на вигідних умовах та залучити інвестиції. Для фінансово стійкого підприємства характерне вчасне розраховування за своїми зобов'язаннями з контрагентами, державою, працівниками [31].

Для здійснення оцінки фінансової стійкості організації прийнято застосовувати такі показники, як коефіцієнт автономії, боргового навантаження, фінансової стійкості, фінансової залежності та маневреності власного капіталу. На меті перерахованих коефіцієнтів встановити чи вкладені в підприємницьку діяльність ресурси окупляться за рахунок грошових надходжень від господарської діяльності і чи отриманий прибуток здатен забезпечити організації самофінансування та незалежність від зовнішніх залучених джерел формування активів [31].

Показники фінансових результатів окрім різних форм прибутку, включають в себе EBITDA, NOPAT та ROE, які використовуються в зарубіжній практиці фінансового аналізу.

ЕВІТДА є основним показником, на підстав якого інвестори розраховують вартість підприємства при купівлі чи продажі, а кредитори визначають його здатність до залучення фінансування. Також цей показник часто використовують як індикатор ефективності діяльності організацій однієї галузі. ЕВІТДА дає змогу оцінити результати компанії не враховуючи боргове навантаження, режим оподаткування прибутку, інвестиції в необоротні активи та політики організації щодо переоцінки активів і амортизації [1].

ЕВІТДА являє собою прибуток до виплати відсотків, податків та амортизації. Окрім цього, її можна вважати сумою грошей, які організація може виплатити у вигляді дивідендів або використати її для погашення кредитів [1].

НОРАТ представляє собою чистий операційний прибуток після оподаткування або ж заробіток підприємства після виплати відсотків та податків. Цей інструмент використовується для порівняння підприємств або проектів інвесторами та визначає прибутки організації без відсотків [13].

ROE визначає ефективність використання власного капіталу та показує скільки гривень прибутку отримало підприємство з кожної гривні інвестованої у формування власного капіталу. Як індикатор, він є найвагомим для власників та акціонерів, оскільки визначає зростання їхніх вкладень за досліджуваний період. Також його використовують при оцінюванні вартості акцій. Розраховують ROE як співвідношення чистого прибутку організації до середньорічної вартості власного капіталу [34].

Завершити методичні підходи до оцінки економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства пропонується ознайомленням з моделлю Дюпона. Вона є найпоширенішою моделлю аналізу прибутковості та оцінки ефективності господарської діяльності організації, широко використовується при аналізі фінансових коефіцієнтів та визначенні потенціалу підприємства. Її часто використовували в двох формах, а саме як двофакторну та трьохфакторну модель [34].

Двофакторна модель опиралась на коефіцієнт рентабельності активів, який ще називають ROA. Він характеризує ефективність вкладених у діяльність засобів. Інші два факторні показники – рентабельність продажів та ресурсовіддача [31]. Розраховували модель наступним чином:

$$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Дохід}} \times \frac{\text{Дохід}}{\text{Активи}} \quad (1.1)$$

Варто відмітити, що величина активів у формулі залежить від періоду, який аналізується, найчастіше це середньорічна вартість. Проте, на практиці більшого поширення набула трьохфакторна модель Дюпона. В ній цільовим коефіцієнтом є рентабельність власного капіталу – ROE [31]. Трьохфакторна модель розраховується наступним чином:

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Дохід}} \times \frac{\text{Дохід}}{\text{Активи}} \times \frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.2)$$

Трьохфакторну модель використовують для аналізу рентабельності виробничих засобів, що дозволяє узагальнити всі сторони господарської діяльності організації та більш повно оцінити ефективність її роботи [34].

Основною перевагою даних моделей є простота розрахунку та аналізу. Досліджувану систему показників легко зв'язати з оперативними планами організації. Також моделі Дюпона використовуються для оцінки результативності компанії загалом та для її децентралізованих підрозділів, здатні виконувати функції контролю і легко інтегруються в систему фінансового управління підприємства. Проте, варто врахувати, що бухгалтерська звітність не може бути абсолютно надійним джерелом інформації про господарську діяльність компанії.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи було узагальнено теоретико-методичні положення, в результаті чого можна зробити наступні висновки:

1. Прибутковою вважається діяльність, при веденні якої організація отримує позитивний фінансовий результат в достатньому розмірі для того, щоб забезпечити розширене відтворення в майбутньому, а прибутковість відображає ступінь ефективності використання та управління прибутком.

2. Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства – це комплекс організаційних та економічних методів, важелів, інструментів, форм та способів, які в процесі взаємодії здатні врегулювати процеси на підприємстві та покращити результати його діяльності, збільшити рівень прибутковості організації. До основних складових даного механізму пропонуємо віднести: інструменти, важелі, забезпечувальні підсистеми, функції, методи, цілі та джерела фінансового забезпечення.

3. Модель раціонального економічного механізму забезпечення прибутковості підприємства має базуватись на забезпеченні високого рівня рентабельності та ліквідності через використання управлінських методів, випуску і реалізації конкурентоспроможної продукції, підвищенні рівня прибутковості підприємства. Також необхідно враховувати, що механізм формується індивідуально для кожного підприємства та має враховувати чинники як внутрішнього, так і зовнішнього впливу.

4. Вибір показників для оцінки даного механізму залежить від форми діяльності підприємства, галузі, конкурентного середовища, кон'юнктури ринку та іншого. В рамках досліджуваного механізму, на нашу думку, найвагомішими для аналізу показниками будуть прибуток та рентабельність і тому пропонується дослідити динаміку прибутку суб'єкта господарювання, структуру доходів та витрат, рентабельність, показники фінансового стану та здійснити факторний аналіз за моделлю Дюпона.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»

2.1. Загальна характеристика ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Молочна промисловість є однією з найбільших та найважливіших галузей України. Від її стану, розвитку, функціонування залежить економіка країни, внутрішній та зовнішній ринок, рівень життя населення та його здоров'я. Саме тому для аналізу нами було обрано підприємство цієї галузі.

Приватне акціонерне товариство «Тернопільський молокозавод» (ТМЗ) розташоване в місті Тернопіль на вулиці Лозовецька 28. Коротка історична довідка підприємства розміщена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Історія створення та розвитку ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

| Рік | Подія |
|----------------|---|
| <i>1</i> | <i>2</i> |
| 1957 | Заснування міського молокозаводу. На той час він переробляв до 10 тон молока за рік. |
| 1969 | Здано в експлуатацію новий завод – «Тернопільський міськмолокозавод». Продукцію почали фасувати у скляну тару, а у продажу з'явилося топлене молоко, кефір, ряжанка, айран. |
| 1984 | Реконструкція молокозаводу та відкриття нових цехів. |
| 1987 | Пік виробництва — на підприємстві переробили понад 108 тон молока та вершків. |
| 1988 | Проведена реконструкція сиркової дільниці і приміщення безсалфеточного виробництва сирів. |
| 1990 - 1999 | Через скрутне економічне становище завод почав занепадати. В 1999-му переробка молока зменшилась у півтора рази, порівняно з 1956 роком, коли підприємство працювало на старих потужностях. |
| 2000 | На завод прийшла нова команда управлінців. Тоді на потужностях підприємства було створено ЗАТ «Тернопільський молокозавод». |

Продовження табл. 2.1

| 1 | 2 |
|------|--|
| 2011 | ЗАТ «Тернопільський молокозавод» було реорганізовано в ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Завод значно розширив асортимент продукції, відвоював свої ринки та налагодив власну систему доставки сировини та дистрибуції. |
| 2014 | Вперше в Україні на потужностях ПрАТ «Тернопільський молокозавод» запроваджено німецьку технологію «FRESH MILK TECHNOLOGY» (що перекладається як «Свіже молоко»). FRESH MILK TECHNOLOGY - це інноваційна технологія очистки молока з подальшою низькотемпературною пастеризацією. |
| 2015 | Завод освоїв виробництво білого йогурту, який випускається без додавання цукру, фруктових наповнювачів, рослинних жирів, консервантів і ароматизаторів. |
| 2017 | Завод увійшов до числа п'яти найбільших виробників питного молока України, почав випуск молочної продукції в картонних упаковках нового зразка (упаковки заводу поставляє з Голландії компанія «Elopak»). |
| 2018 | Молокозавод розширив ринок збуту продукції та збільшив чистий дохід на 20 % порівняно з попереднім роком. |

Джерело: складено та розроблено автором на основі матеріалів [40]

Загальна площа заводу становить 16 875 метрів квадратних і розміщений він на території розміром в один гектар земельної площі. На території заводу розташовані такі споруди як лозеїновий цех, котельня, маслоцех, склади матеріальних ресурсів, сироварно-цільномолочна дільниця, склади готової продукції, автомобільний парк, водяний резервуар [34]. Основні види діяльності, які здійснює молокозавод, можна побачити на рисунку 2.1.

Головною метою роботи ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є задоволення смакових, харчових та естетичних потреб споживачів молочної продукції, також він пропонує широкий якісний асортимент йогуртів з різними наповнювачами, сирів, молока, сметани, вершкового масла та казеїну.

Місією досліджуваного молокозаводу є задоволення споживачів у відповідних видах молочної продукції, підвищення рівня здоров'я населення та отримання стабільного прибутку.



Рис. 2.1. Види діяльності, якими займається ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Серед завдань, поставленими перед ПрАТ «Тернопільський молокозавод», найвагомими є:

- розширення асортименту продукції та підтримання їхньої якості на рівні європейських стандартів;
- утримання доступних цін на увесь асортимент продукції для різних груп споживачів;
- розширення ринків збуту продукції і зростання обсягу продажів на території України;
- вихід молочної продукції (молока і йогуртів) на європейський ринок.

Основною стратегією діяльності керівництво досліджуваного підприємства вважає виробництво виключно натуральної молочної продукції

без використання немолочних домішок, стабілізаторів та консервантів. Саме тому продукція торгової марки «Молокія» має відносно короткий термін зберігання. До конкурентів досліджуваного суб'єкта господарювання відносяться група компаній «Формула», «Терра Фуд», ТОВ «Молочна компанія «Галичина», ПраТ «Вімм-Білл-Данн Україна», ТОВ «Люстдорф» та інші виробники цільномолочної продукції в Україні.

На ПраТ «Тернопільський молокозавод» підрозділ виробництва складається з таких структурних підрозділів як апаратна дільниця, хімічна кімната, дільниця фасування рідких продуктів, ферментаційна дільниця, склад товарно-матеріальних цінностей виробництва, дільниця виготовлення та фасування масла і сиру, дільниця тари, склад наповнювачів, дільниця виготовлення казеїну та дільниця приймання сировини [40].

Не менш вагому роль в ефективній діяльності молокозаводу відіграє його організаційна структура управління, яку можна розглянути на рисунку 2.2.

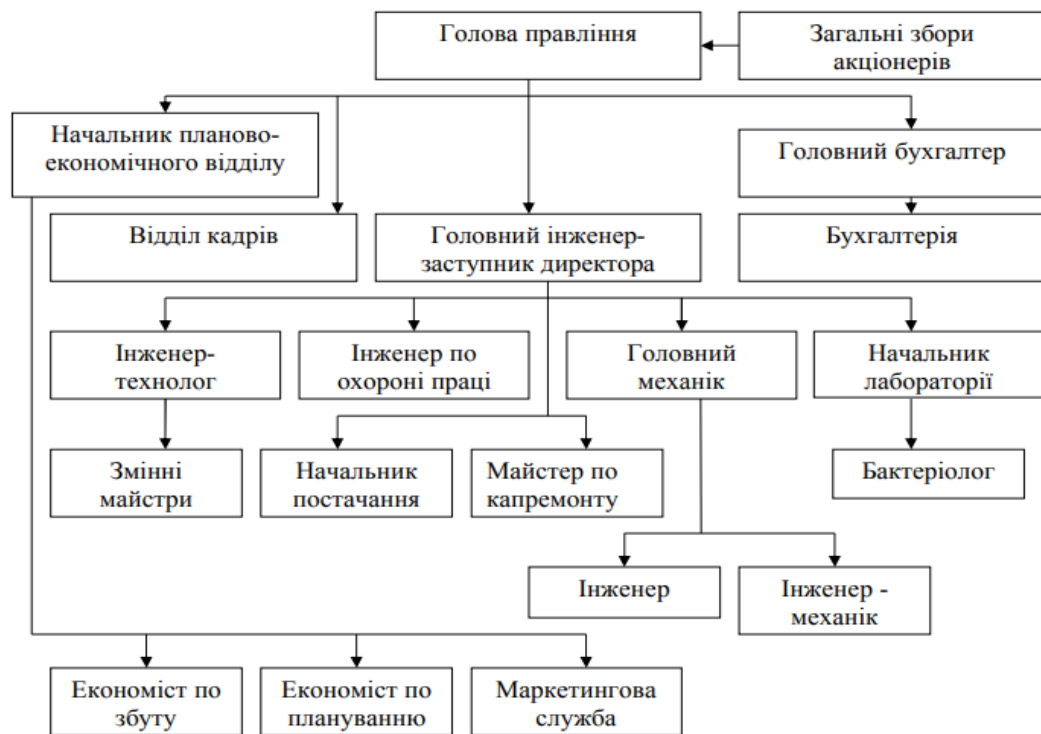


Рис. 2.2. Організаційна структура апарату управління ПраТ «Тернопільський молокозавод» [34]

Рада акціонерів є найвищим органом управління товариства. До її завдань відноситься вибір та затвердження спостережної ради, ревізійної комісії та правління. Контроль за діяльністю виконавчого органу, визначення організаційної структури здійснює спостережна рада. Ревізійна комісія займається контролюванням фінансової діяльності підприємства, слідкує за законністю укладання договорів та дотриманням статуту. Правління здійснює організацію виконання рішень зборів.

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» очолює голова управління, якому в свою чергу підпорядковуються функціональні керівники. Він несе особисту відповідальність за діяльність підприємства, реалізацію політики та рішень, які приймаються керівництвом.

До завдань функціональних керівників відноситься узгодження прийняття рішень з відповідними працівниками, проведення оперативної роботи, коригування рішень і підпорядкування голові правління.

До обов'язків головного інженера входить керування технічною підготовкою виробничо-господарської та науково-дослідної діяльності, організація та проведення контролю за роботою технологічного обладнання. Також він несе особисту відповідальність за проведення планово-попереджувальних робіт та технічний стан обладнання.

Визначенням, контролем та координацією діяльності пов'язаної зі збутом, плануванням та маркетингом займається начальник планово-економічного відділу. Ці функції закріплені за економістом по збуту, плануванню та керівником служби маркетингу.

Завдання керівника відділу кадрів полягає в керуванні процесами найму та звільнення працівників, підвищенні кваліфікації та перепідготовці кадрів. Головному ж бухгалтерові підпорядковані функції статистичної звітності, бухгалтерського обліку та економічного аналізу стану підприємства.

В свою чергу, начальник виробничої лабораторії займається здійсненням постійного своєчасного лабораторного контролю відповідності якості матеріалів, сировини та готової продукції встановленим технічним умовам та стандартам з реєстрацією в журналах контролю на всіх рівнях. Він також контролює продукцію, яка експортується та оформлює необхідну документацію.

Однією з основних особливостей ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є те, що він працює без дистриб'юторів та посередників, що дає йому змогу контролювати усі етапи – від фермерського господарства до доставки продукції та забезпечувати її високу якість. Також досліджуваний молокозавод є виробничо-торговим підприємством [40].

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» отримує сировину з 200 молокозливних пунктів, які технічно обладнані для належного зберігання та транспортування молочної сировини. Найбільший обсяг виробництва продукції на молокозаводі можна спостерігати у весняно-осінній період.

Тип виробництва на підприємстві – масовий, який, в свою чергу, характеризується обмеженою номенклатурою продукції та масштабістю її вироблення. Також на заводі використовується спеціальне устаткування, інструменти, автоматичні лінії, які імпортуються з-за кордону [40].

Робітники на підприємстві виконують обмежене коло операцій та мають вузьку спеціалізацію, а застосування методу сполучення операцій при виробництві продукції дає змогу значно скоротити тривалість виробничого циклу, зменшити незавершене виробництво, підвищити продуктивність праці та зменшити витрати на виготовлення продукції.

На ПрАТ «Тернопільський молокозавод» використовується сучасне устаткування з яким можна ознайомитись в таблиці 2.2.

**Основні види обладнання, які використовують на ПрАТ «Тернопільський
молокозавод»**

| Назва обладнання | Його призначення |
|---|---|
| «Index-6» LTD (Болгарія) | Обладнання для розливу та пакування рідких молочних продуктів |
| GEA WESTFALIA SEPARATOR GROUP GmbH (Німеччина) | Обладнання по переробці молока (приймальні лінії, сепаратори) |
| Tewes-Klima Sp.J. (Польща) | Системи вентиляції і кондиціонування повітря |
| Elecster OYJ (Фінляндія) | Обладнання для фасування та пакування рідких молочних продуктів |
| GEA WESTFALIA SEPARATOR AUSTRIA GmbH (Австрія) | Системи управління обладнанням по переробці молока та станції централізованої автоматичної мийки обладнання |
| Tetra Pak, Alfa Laval Separation AB (Швеція) | Обладнання по переробці молока (сепаратори, пастеризатори) та станції централізованої автоматичної мийки обладнання |
| Galdi S.r.l. (Італія) | Обладнання для розливу рідких молочних продуктів |

Джерело: складено та розроблено автором на основі матеріалів [34]

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має сертифіковані компанією BUREAU VERITAS (міжнародний орган сертифікацій, який має понад 40 національних та міжнародних органів з акредитації) виробничі потужності. Молокозавод отримав сертифікат «Standard ISO 22000:2005», що в свою чергу свідчить про відповідність міжнародним стандартам його виробничих потужностей, їхню безпечність для працівників та якість для виробництва молочної продукції [40].

Також підприємство отримало сертифікат ДСТУ ISO 9001, який засвідчує відповідність його системи управління якістю (закупівля сировини та комплектуючих, облік та аналіз документації, проектування, навчання персоналу, контроль якості готової продукції, робота з відгуками, обслуговування клієнтів та споживачів) необхідним вимогам [40].

Окрім цього продукція торгової марки «Молокія» неодноразово проходила незалежні експертизи, які підтверджували її високу якість. Сам же молокозавод в 2017 році увійшов до топ-10 переробників молока в Україні та топ-5 виробників питного молока, яке фасується [40]. Після ознайомлення із загальною характеристикою ПрАТ «Тернопільський молокозавод» доцільно перейти до аналізу показників його господарської діяльності.

2.2. Оцінка основних показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Техніко-економічний аналіз підприємства виконується економістами, працівниками, органами управління за даними періодичної та оперативної звітностей та є, в основному, внутрішньогосподарським аналізом. Його здійснюють з метою оцінювання господарської діяльності підприємства, виявлення взаємодії факторів економіки та техніки, віднайдення резервів виробництва, виявлення заходів, які дозволять раціоналізувати використання ресурсів. Рекомендується розпочати техніко-економічний аналіз з розгляду обсягів виробництва продукції на досліджуваному підприємстві (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Обсяги виробництва продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у вартісному вимірі за 2016-2018 рр., тис. грн

| Продукція | Роки | | | Відхилення | | | |
|-------------------------|---------|---------|---------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Цільномолочна продукція | 671709 | 708679 | 832302 | 36970 | 123623 | 6 | 17,4 |
| Масло | 159856 | 273714 | 328070 | 113858 | 54356 | 71 | 19,9 |
| Казейн | 199940 | 278593 | 272300 | 78653 | -6293 | 39 | -2,3 |
| Всього | 1031505 | 1260986 | 1432672 | 229481 | 171686 | 22 | 13,6 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Розглянувши дані з таблиці 2.3, можна помітити, що в грошовому виразі найбільше на досліджуваному молокозаводі виробляють та реалізують цільномолочну продукцію та масло, а найменше казеїн, проте його в повному обсязі експортують. Протягом 2014-2018 рр. у грошовому виразі ПрАТ «Тернопільський молокозавод» збільшив виробництво цільномолочної продукції на 23,9 відсоткових пунктів, масла на 105,2 відсоткових пунктів, а казеїну на 36,2 відсоткових пунктів. Це сталося в наслідок виходу підприємства на нові ринки та закупки нових технологічних ліній. Варто також розглянути і динаміку обсягів виробництва молокозаводу у натуральному виразі, які наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Обсяги виробництва продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у натуральному вимірі за 2016-2018 рр., тис. т

| Продукція | Роки | | | Відхилення | | | |
|-------------------------|-------|-------|-------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Цільномолочна продукція | 45183 | 48234 | 50497 | 3051 | 2263 | 7 | 4,7 |
| Масло | 1959 | 2738 | 3066 | 779 | 328 | 40 | 12 |
| Казеїн | 1716 | 1925 | 1945 | 209 | 20 | 12 | 1 |
| Всього | 48858 | 52897 | 55508 | 4039 | 2611 | 8 | 4,9 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Обсяг виробництва та реалізації продукції зростає по кожній категорії, що свідчить про його розвиток та збільшення кількості споживачів продукції ТМ «Молокія». Найбільше збільшився обсяг виробництва цільномолочної продукції, менше виробництва масла, а виробництво казеїну не зазнало великих змін, що можна побачити на рисунку 2.3.

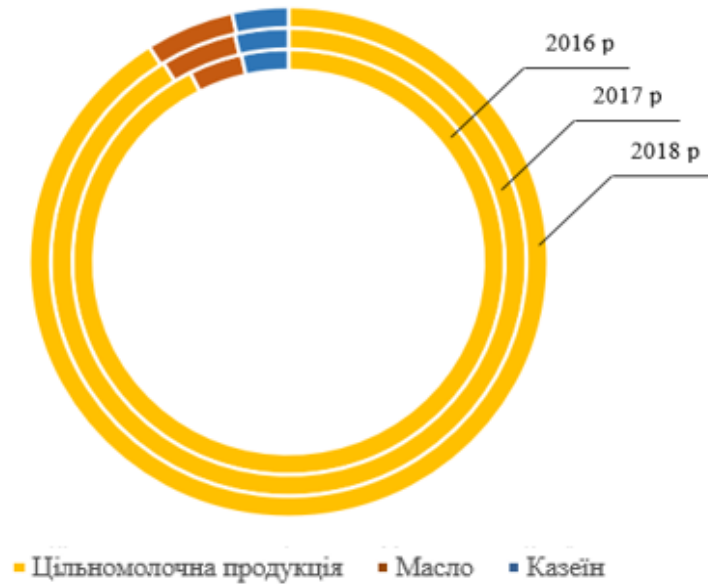


Рис. 2.3. Обсяг виробництва продукції підприємством в натуральному виразі за 2016-2018 рр., тис. т

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Після знайомством з продукцією ПрАТ «Тернопільський молокозавод», її обсягами виробництва та реалізації в грошовому та натуральному виразах, пропонується перейти до аналізу основних техніко-економічних показників підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка основних техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2016-2018 рр

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|---|---------|---------|---------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | 2016 | 2017 | 2018 | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | | | | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| <i>I</i> | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
| Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн | 1172345 | 1522871 | 1799343 | 350526 | 276472 | 29,9 | 18,2 |
| Собівартість реалізованої продукції, тис. грн | 970317 | 1228697 | 1382956 | 258380 | 154259 | 26,6 | 12,6 |

Продовження табл. 2.5

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
|--|--------|--------|--------|---------|-------|-------|-------|
| Чистий прибуток, тис. грн | 13172 | 42550 | 42905 | 2169 | 355 | 5,4 | 0,8 |
| Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн | 133832 | 187769 | 216703 | 53936,5 | 28935 | 40,3 | 15,4 |
| Коефіцієнт оборотності, оборотів | 8,84 | 8,89 | 8,3 | 0,06 | -0,59 | 0,6 | -6,6 |
| Чисельність в т.ч. ПВП, осіб | 901 | 962 | 1002 | 61 | 40 | 6,8 | 4,2 |
| Продуктивність праці, тис. грн/особу | 1301,2 | 1583 | 1795,8 | 281,8 | 212,8 | 21,7 | 13,4 |
| Витрати на 1 грн. чистої виручки від реалізації, грн | 0,97 | 0,95 | 0,96 | -0,02 | 0,01 | -2,3 | 1,1 |
| Рентабельність продукції, % | 3,44 | 2,79 | 2,4 | -0,01 | -0,39 | -18,9 | -14,0 |
| Рентабельність підприємства, % | 15,15 | 11,85 | 9,3 | -0,03 | -2,55 | -21,8 | -21,5 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Розглянувши таблицю вище, можна помітити зростання таких показників як чистий дохід від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції та чистий прибуток. Проте, якщо порівняти темпи зростання цих показників, то найбільшими темпами зростає чистий дохід від реалізації продукції, меншими темпами зростає собівартість реалізованої продукції та найменшими чистий прибуток. При тому в період 2016-2017 рр. показники зростали швидшими темпами, ніж 2017-2018 рр. Це обумовлено освоєнням нових ринків та відкриттям нових філій в декількох інших областях України протягом 2016-2017 рр. Також досліджуваний молокозавод розширив асортимент продукції. Ще одним наслідком збільшення обсягу виробництва та реалізації продукції молокозаводом, стало зростання середньорічного залишку оборотних коштів в 1,85 разів за досліджуваний період.

Окрім показників вище, за досліджуваний період зроста і середньорічна вартість основних засобів на 61,92 відсоткових пунктів, адже підприємство нарощувало виробничі потужності та закуповувало, окрім нових ліній, іншу техніку та устаткування. Це стало і причиною зростання продуктивності праці на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» з 1 301,2 до 1 795,8 тисяч гривень на особу або на 38 відсоткових пунктів. Також нові технології дозволили ефективніше використовувати ресурси, через що витрати на 1 гривню чистої виручки від реалізації скоротились від 0,97 копійок в 2016 році до 0,96 копійок в 2017 році, що є дуже позитивним результатом, як для харчового підприємства.

Якщо звернути увагу на показники рентабельності продукції та рентабельності підприємства, то можна помітити, що вони зменшуються, проте це обумовлено тим, що темп зростання чистого доходу є меншим, ніж темп зростання операційних витрат та основних засобів. Після аналізу даних показників, пропонується перейти до розгляду економічних ресурсів підприємства, їх структури та використання почавши з динаміки та співвідношення оборотних і основних активів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

**Динаміка активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2016-2018 рр.,
тис. грн**

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|----------------------|--------|--------|--------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| 1. Необоротні активи | 233694 | 258244 | 279349 | 24550 | 21105 | 10,5 | 8,2 |
| Нематеріальні активи | 1887 | 3098 | 3300 | 1211 | 202 | 64,2 | 6,5 |
| Основні засоби | 152022 | 223515 | 209890 | 71493 | -13625 | 47 | -6,1 |
| 2. Оборотні активи | 132480 | 210064 | 281133 | 77584 | 71069 | 58,6 | 33,8 |
| Всього | 366174 | 468308 | 560482 | 102134 | 92174 | 27,9 | 19,7 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Відповідно до таблиці 2.6, всі активи підприємства зростають в досліджуваний період, окрім основних засобів в 2017 та 2018 роках, адже в 2018 році підприємство не оновлювало свої технології, оскільки зробило це в попередньому році, а наявні основні засоби втратили частину своєї вартості в результаті зношення.

За 2016-2018 роки необоротні активи підприємства зросли на 19,54 відсоткових пунктів, нематеріальні активи на 74,88 відсоткових пунктів, основні засоби на 38,07 відсоткових пунктів. За цей же час оборотні активи зросли в 1,121 разів. Це свідчить про те, що ПрАТ «Тернопільський молокозавод» впевнено рухається до своєї мети – максимізації прибутку та розширення ринку збуту продукції. Підприємство оновлює свої основні засоби, механізує та модернізує виробничий процес. Далі пропонується перейти до аналізу структури активів досліджуваного молокозаводу (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Структура активів підприємства в 2016-2018 рр., %

| Показники | Роки | | |
|----------------------|------|------|------|
| | 2016 | 2017 | 2018 |
| 1. Необоротні активи | 63,8 | 55,1 | 49,8 |
| Нематеріальні активи | 0,8 | 1,2 | 1,2 |
| Основні засоби | 65,1 | 86,6 | 75,1 |
| 2. Оборотні активи | 36,2 | 44,9 | 50,2 |
| Всього | 100 | 100 | 100 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Проаналізувавши таблицю 2.7, можна помітити, що до 2018 року на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» необоротні активи переважали над оборотними, оскільки підприємство вкладало багато коштів в сучасне обладнання, устаткування та технології, закуповувало нові лінії. В 2018 році необоротні та оборотні активи врівноважились. При цьому основні засоби в різні періоди

становили від 65,1 до 86,6% в необоротних активах. Більш наглядно структуру активів за досліджуваний період можна побачити на рисунку 2.4.

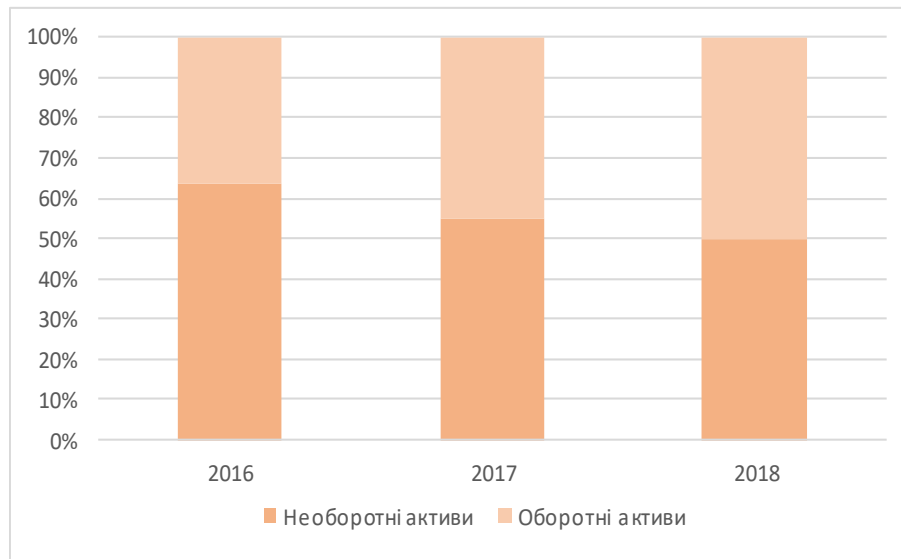


Рис. 2.4. Структура активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у 2016-2018 рр., %

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Наступним кроком пропонуємо перейти до аналізу динаміки основних засобів досліджуваного підприємства, наведених в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка основних засобів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2016-2018 рр., тис. грн

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|----------------------|--------|--------|--------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | 2016 | 2017 | 2018 | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | | | | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Будівлі та споруди | 35021 | 48080 | 50581 | 13059 | 2501 | 37,3 | 5,2 |
| Машини та обладнання | 109818 | 160529 | 150549 | 50711 | -9980 | 46,2 | -6,2 |
| Транспортні засоби | 6616 | 12173 | 6 845 | 5557 | -5328 | 84 | -43,8 |
| Інші | 567 | 2733 | 1 915 | 2166 | -818 | 382 | -29,9 |
| Всього | 152022 | 223515 | 209890 | 71493 | -13625 | 47 | -6,1 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Досліджуване підприємство характеризується високим рівнем механізації виробничого процесу, тому протягом 2016-2017 року всі показники зростають, а в 2017-2018 роках зменшуються, бо в 2017 році молокозавод провів модернізацію обладнання і в наступний рік нічого особливо не оновлював. Наочно можна побачити структуру основних засобів підприємства на рисунку 2.5.

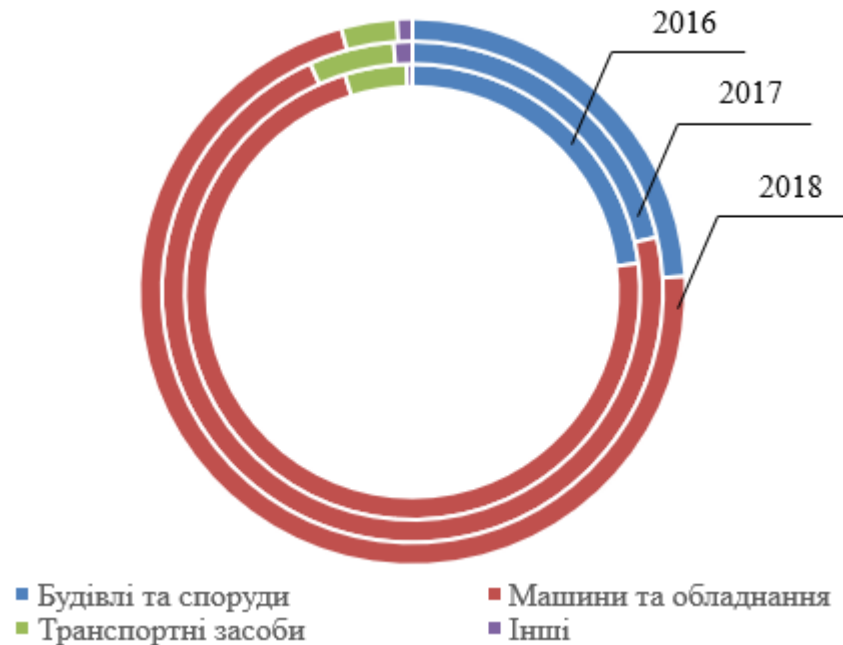


Рис. 2.5. Структура основних засобів підприємства в 2016-2018 рр., %

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Проглянувши рисунок 2.5, одразу можна помітити, що в структурі основних засобів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у всі роки переважають машини та обладнання і займають в структурі від 71,73 до 72,24 відсотків, адже вони задіяні у виробничому процесі та відіграють в ньому вагомую роль. Після них в структурі основних засобів виділяються будівлі та споруди, які займають від 21,5 до 24,1 відсотків, оскільки молокозавод розміщений на території в 1 гектар та має безліч цехів, діляниць та складів. А так як ПрАТ «Тернопільський молокозавод» працює без дистриб'юторів, то має в складі основних засобів

транспортні засоби, які займають від 3,3 до 5,5 відсотків в їхній структурі. На наступному етапі аналізу пропонується розглянути динаміку показників основних засобів, поданих в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників стану, руху та ефективності використання основних засобів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2016-2018 рр.

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|---|--------|----------|--------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | 2016 | 2017 | 2018 | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | | | | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн | 133832 | 187768,5 | 216703 | 53936,5 | 28935 | 40,3 | 15,4 |
| Надійшло основних засобів, тис. грн | 73014 | 119040 | 44273 | 46026 | -74767 | 63 | -62,8 |
| Вибуло основних засобів, тис. грн | 11666 | 2850 | 15048 | -8816 | 12198 | -75,6 | 428 |
| ОЗ п.р., тис. грн | 211160 | 272508 | 388698 | 61348 | 116190 | 29,1 | 42,6 |
| ОЗ к.р., тис. грн | 272508 | 388698 | 417923 | 116190 | 29225 | 42,6 | 7,5 |
| Коефіцієнт введення | 0,27 | 0,31 | 0,11 | 0,04 | -0,2 | 14,8 | -64,5 |
| Коефіцієнт виведення | 0,06 | 0,01 | 0,04 | -0,05 | 0,03 | -83,3 | 300 |
| Коефіцієнт приросту | 0,3 | 0,43 | 0,1 | 0,13 | -0,33 | 43,3 | -76,7 |
| Знос основних засобів, % | 44,2 | 42,5 | 49,8 | -1,7 | 7,3 | -3,8 | 17,2 |
| Віддача ОЗ, грн/грн | 8,76 | 8,11 | 8,3 | -0,65 | 0,19 | -7,4 | 2,3 |
| Озброєність ОЗ, тис. грн./ос. | 148,54 | 195,19 | 216,3 | 46,65 | 21,11 | 31,4 | 10,8 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Відповідно до таблиці 2.9 на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» збільшується середньорічна вартість основних засобів, що обумовлено постійною механізацією та модернізацією виробничого процесу підприємства. Значення коефіцієнтів введення та зносу мають нормативне для харчового підприємства значення, проте в 2017 році прослідковується різкий «скачок»

через закупівлю нового обладнання та технологічних ліній. Коефіцієнт приросту вказує на те, що введені основні засоби переважають над виведеними.

Також прослідковується зменшення показника фондоддачі від 8,76 гривень в 2016 до 8,3 гривень в 2018 році, що обумовлено меншими темпами зростання обсягів виробництва продукції порівняно з темпами зростання середньорічної вартості основних засобів. Протягом 2016-2018 років зріс показник фондоозброєності з 148,54 тисяч гривень на особу до 195,19 тисяч гривень на особу. Разом з цим при аналізі основних засобів доцільно розглянути і їхній стан по групах (рис. 2.6).

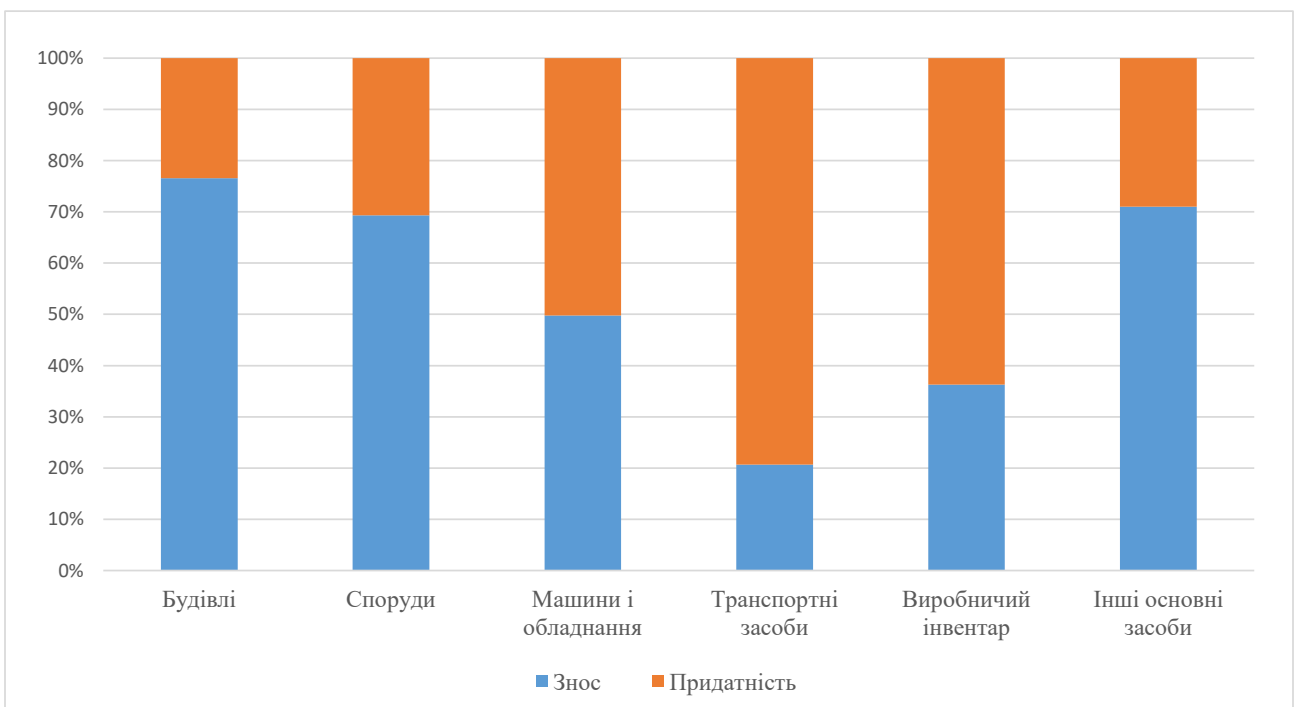


Рис 2.6. Показники стану основних засобів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2018 році

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Проглянувши рисунок 2.6, можна зробити висновок, що найновішими (найменш зношеними) є транспортні засоби (20,7% зносу), виробничий інвентар (36,3%), машини і обладнання (49,8%). В свою чергу оновлення потребують

будівлі та споруди (76,6% та 69,3% відповідно) та інші основні засоби (71%). Продовжимо розгляд економічних ресурсів підприємства перейшовши до аналізу оборотних активів (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

**Динаміка оборотних активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в
2016-2018 рр., тис. грн**

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|---|--------|--------|--------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | 2016 | 2017 | 2018 | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | | | | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Запаси | 58145 | 73901 | 85590 | 15756 | 11689 | 27,1 | 15,8 |
| Виробничі запаси | 24105 | 31053 | 33496 | 6948 | 2443 | 28,8 | 7,9 |
| Незавершене виробництво | 264 | 294 | 0 | 30 | -294 | 11,4 | -100 |
| Готова продукція | 32074 | 42543 | 52059 | 10469 | 9516 | 32,6 | 22,4 |
| Товари | 1702 | 11 | 35 | -1691 | 24 | -99,4 | 218,2 |
| Дебіторська заборгованість за продукцію, товари | 52178 | 90066 | 110673 | 37888 | 20607 | 72,6 | 22,9 |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками: | 10788 | 9284 | 45155 | -1504 | 35871 | -13,9 | 386,4 |
| з бюджетом | 6312 | 12310 | 7644 | 5998 | -4666 | 95 | -37,9 |
| Інша поточна дебіторська заборгованість | 144 | 6540 | 23605 | 6396 | 17065 | 4441,7 | 260,9 |
| Гроші та їх еквіваленти | 3856 | 17316 | 6669 | 13460 | -10647 | 349,1 | -61,5 |
| Готівка | 753 | 996 | 1774 | 243 | 778 | 32,3 | 78,1 |
| Рахунки в банках | 3103 | 16320 | 4895 | 13217 | -11425 | 425,9 | -70 |
| Інші оборотні активи | 429 | 14 | 1064 | -415 | 1050 | -96,7 | 7500 |
| Всього | 132480 | 210064 | 281133 | 77584 | 71069 | 58,6 | 33,8 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Згідно з таблицею 2.10 за 2016-2018 рр. зросли запаси на 47,2 відсоткових пунктів, виробничі запаси на 38,96 відсоткових пунктів, готова продукція на 62,31 відсоткових пунктів, що обумовлено збільшенням обсягу виробництва та

реалізації продукції на ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Проте разом з цим зріс і розмір дебіторської заборгованості за продукцію та товари на 58 495 тисяч гривень або 112,11 відсоткових пунктів, що є негативним явищем для підприємства, оскільки ці кошти можна було залучити у виробництво, збільшити потужність підприємства, вкласти їх в розробку нової рецептури продукції. Окрім цього, в підприємства наявні вільні кошти, якими при необхідності можна буде погасити його короткострокові зобов'язання, що підвищує довіру партнерів та інвесторів до молокозаводу та робить його більш фінансово стійким. Після аналізу динаміки оборотних активів доцільно розглянути їхню структуру (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

**Структура оборотних активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в
2016-2018 рр., %**

| Показники | Роки | | |
|--|-------|-------|------|
| | 2016 | 2017 | 2018 |
| Запаси | 43,89 | 35,18 | 30,4 |
| Виробничі запаси | 18,2 | 14,78 | 11,9 |
| Незавершене виробництво | 0,2 | 0,14 | 0 |
| Готова продукція | 24,21 | 20,25 | 18,5 |
| Товари | 1,28 | 0,01 | 0,01 |
| Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги | 39,4 | 42,88 | 39,4 |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками: | 8,14 | 4,42 | 16,1 |
| з бюджетом | 4,76 | 5,86 | 2,7 |
| Інша поточна дебіторська заборгованість | 0,11 | 3,11 | 8,4 |
| Гроші та їх еквіваленти | 2,91 | 8,24 | 2,4 |
| Готівка | 0,57 | 0,47 | 0,6 |
| Рахунки в банках | 2,34 | 7,77 | 1,7 |
| Витрати майбутніх періодів | 0,47 | 0,3 | 0,3 |
| Інші оборотні активи | 0,32 | 0,01 | 0,4 |
| Всього | 100 | 100 | 100 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Згідно з таблицею 2.11 в структурі оборотних активів переважають запаси, які в 2016 році становили 43,89 відсоткових пунктів і в 2018 році 30,4 відсоткових пунктів. Готова продукція становила від 24,21 відсоткових пунктів в 2016 році та 18,5 відсоткових пунктів в 2018 році. Найбільш вагомими в структурі оборотних активів за досліджуваний період є дебіторська заборгованість за продукцію, товари та послуги, від 39,4 до 42,88 відсоткових пунктів, що відбувається через політику підприємства, при якій воно постачає свою продукцію до торговельних точок без передоплати, а гроші отримує вже після реалізації продукції споживачам.

Завершити аналіз економічних ресурсів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» пропонується трудовими ресурсами (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

**Аналіз трудових ресурсів ПрАТ «Тернопільського молокозаводу»
за 2016-2018 рр.**

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|--|---------|--------|---------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Середньооблікова чисельність персоналу, осіб | 1286 | 1374 | 1432 | 88 | 58 | 6,8 | 4,2 |
| Ч промислово-виробничого персоналу, осіб | 901 | 962 | 1002 | 61 | 40 | 6,8 | 4,2 |
| Продуктивність праці, тис. грн/ос | 1301,2 | 1583 | 1795,8 | 281,8 | 212,8 | 21,7 | 13,4 |
| Фонд оплати праці, тис. грн | 113580 | 111815 | 139396 | -1765 | 27581 | -1,6 | 24,7 |
| Середньомісячна заробітна плата, тис. грн | 7360,03 | 6781,6 | 8111,96 | -578,4 | 1330,4 | -7,9 | 19,6 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Відповідно до таблиці 2.12, середньооблікова чисельність персоналу за досліджуваний період зростає з 1286 до 1432 осіб, а чисельність промислово-виробничого персоналу з 901 до 1002 осіб, оскільки підприємство відкривало нові філії та потребувало більше робочої сили. А за рахунок механізації виробничого процесу, зросла продуктивність праці з 1301,2 тис. грн на особу в 2016 році до 1795,8 тис. грн на особу в 2018 році. Після того як ми дослідили основні техніко-економічні показники ПрАТ «Тернопільський молокозавод» перейдемо до аналізу його фінансових результатів.

2.3. Аналіз фінансово-майнового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Фінансові показники лежать в основі діяльності будь-якого суб'єкта господарювання та аналізуються, щоб зробити висновки про його фінансову діяльність, здійснювати фінансове планування. Для розрахунку показників цієї групи, необхідні дані, які розміщені в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Дані для розрахунків фінансових показників ПрАТ «Тернопільський молокозавод», тис. грн

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|---------------------------------------|----------|----------|----------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> | <i>6</i> | <i>7</i> | <i>8</i> |
| Валюта балансу | 366174 | 468308 | 560482 | 102134 | 92174 | 27,9 | 19,9 |
| Основні засоби | 152022 | 223515 | 209890 | 71493 | -13625 | 47 | -6,1 |
| Чистий дохід від реалізації продукції | 1172345 | 1522871 | 1799343 | 350526 | 276472 | 29,9 | 18,2 |
| Первісна вартість основних засобів | 272508 | 388698 | 417923 | 116190 | 29225 | 42,6 | 7,5 |
| Знос основних засобів | 120486 | 165183 | 208033 | 44697 | 42850 | 37,1 | 25,9 |

Продовження табл. 2.13

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
|---|--------|--------|--------|-------|--------|-------|-------|
| Оборотні (мобільні) активи | 132480 | 210064 | 281133 | 77584 | 71069 | 58,6 | 33,8 |
| Необоротні активи | 233694 | 258244 | 279349 | 24550 | 21105 | 10,5 | 8,2 |
| Оборотні активи | 132480 | 210064 | 281133 | 77584 | 71069 | 58,6 | 33,8 |
| Поточні зобов'язання | 105884 | 121578 | 160553 | 15694 | 38975 | 14,8 | 32,1 |
| Запаси | 58145 | 73901 | 85590 | 15756 | 11689 | 27,1 | 15,8 |
| Грошові кошти | 3856 | 17316 | 6669 | 13460 | -10647 | 349,1 | -61,5 |
| Дебіторська заборгованість | 69422 | 118200 | 187077 | 48778 | 68877 | 70,3 | 58,3 |
| Власний капітал | 138137 | 182779 | 224070 | 44642 | 41291 | 32,3 | 22,6 |
| Інша поточна дебіторська заборгованість | 144 | 6540 | 23605 | 6396 | 17065 | 4442 | 260,9 |
| Фінансовий результат до оподаткування: прибуток | 16366 | 52452 | 52678 | 36086 | 226 | 220,5 | 0,4 |
| Чистий фінансовий результат: прибуток | 13172 | 42550 | 42905 | 29378 | 355 | 223 | 0,8 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Проглянувши дані з таблиці 2.13, можна помітити позитивну тенденцію по більшості показників. Результатом нарощування обсягу виробництва та реалізації цільномолочної продукції стало зростання чистого доходу від реалізації продукції на 53,48 відсоткових пунктів та збільшення розміру дебіторської заборгованості на 169,74 відсоткових пунктів або в 1,7 разів за досліджуваний період. В свою чергу розмір чистого прибутку за 2016-2018 рр. зріс в 2,3 рази.

За допомогою даних з таблиці вище, оцінимо динаміку доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод», а отримані результати занесемо в таблицю 2.14.

Таблиця 2.14

**Динаміка доходів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2016-2018 рр.,
тис. грн**

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|---------------------------------------|---------|---------|---------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Чистий дохід від реалізації продукції | 1172345 | 1522871 | 1799343 | 350526 | 276452 | 29,9 | 18,2 |
| Інші операційні доходи | 8722 | 5501 | 9444 | -3221 | 3943 | -36,9 | 71,7 |
| Всього | 1181067 | 1528372 | 1808787 | 347305 | 280415 | 29,4 | 18,3 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Після аналізу таблиці 2.14 можна зробити висновок, що чистий дохід переважає над іншими операційними доходами та зростає з 1 181 067 тисяч гривень в 2016 до 1 808 787 тисяч гривень в 2018 році, що обумовлено видом господарської діяльності підприємства. Наступним кроком пропонуємо ознайомитись з динамікою прибутку молокозаводу (табл 2.15).

Таблиця 2.15

**Динаміка прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2016-2018 рр.,
тис. грн**

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|-------------------------------------|--------|--------|--------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Валовий прибуток | 202028 | 294174 | 416387 | 92146 | 122213 | 45,6 | 41,5 |
| Прибуток від операційної діяльності | 40381 | 80422 | 86398 | 40041 | 5976 | 99,2 | 7,4 |
| Прибуток до оподаткування | 16366 | 52452 | 52678 | 36086 | 226 | 220,5 | 0,4 |
| Чистий прибуток | 13172 | 42550 | 42905 | 29378 | 355 | 223 | 0,8 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

На ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2016-2018 роки зростають всі види прибутків, що в свою чергу свідчить про розвиток досліджуваного підприємства, проте, для кращого розуміння ситуації, також пропонується розглянути динаміку чистого доходу та чистого прибутку за 2014-2018 роки (рис. 2.7).

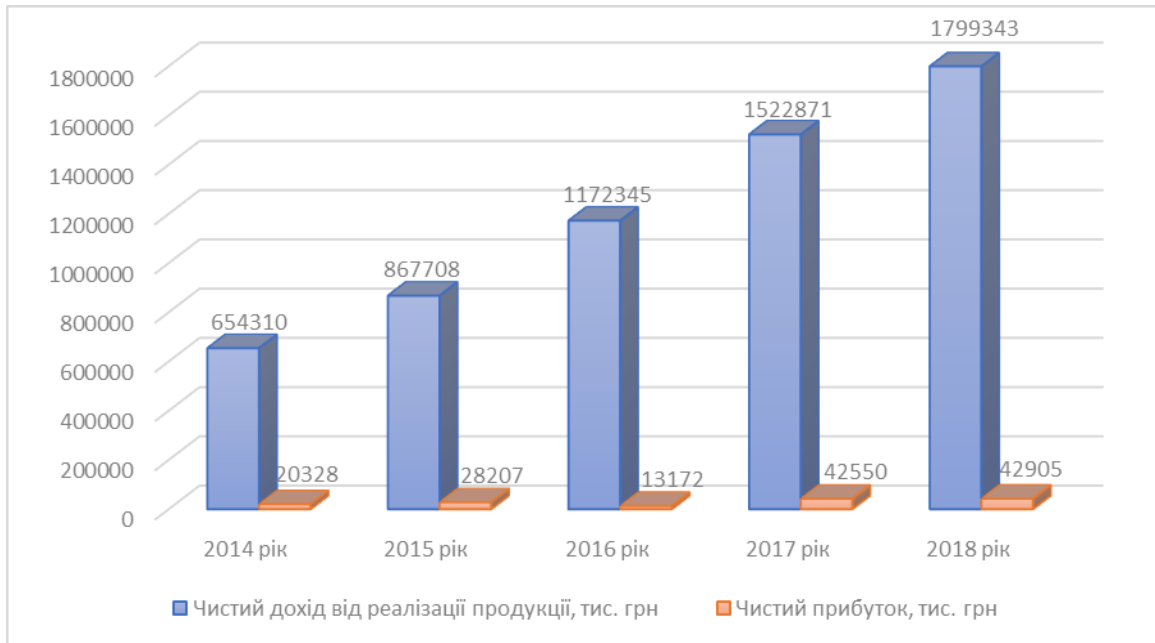


Рис. 2.7. Динаміка чистого доходу та чистого прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2014-2018 рр., тис. грн

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

З рисунку 2.7 видно, що чистий дохід від реалізації продукції постійно зростає. В свою чергу, чистий прибуток в 2016 році зменшився більш ніж вдвічі порівняно з попереднім роком. В 2018 році він майже не збільшився порівняно з 2017 роком, при тому що підприємство отримало чистого доходу на 18% більше. Основною причиною цього могло стати вагоме зростання витрат на збут, оскільки молокозавод працює без дистриб'юторів.

Після аналізу доходів та прибутків, доречно проаналізувати витрати досліджуваного молокозаводу, адже вони є важливим якісним показником, який

спроможний відобразити результати діяльності суб'єкта господарювання. Динаміка витрат досліджуваного молокозаводу представлена в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

**Динаміка операційних витрат ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за
2016-2018 рр., тис. грн**

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|----------------------------------|---------|---------|---------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | 2016 | 2017 | 2018 | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | | | | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Матеріальні затрати | 951095 | 1230229 | 1474308 | 279134 | 244079 | 29,4 | 19,8 |
| Витрати на оплату праці | 116612 | 114800 | 143087 | -1812 | 28287 | -1,6 | 24,6 |
| Відрахування на соціальні заходи | 24734 | 24589 | 30712 | -145 | 6123 | -0,6 | 24,9 |
| Амортизація | 33435 | 46969 | 53924 | 13534 | 6955 | 40,5 | 14,8 |
| Інші операційні витрати | 14810 | 31363 | 20358 | 16553 | -11005 | 111,8 | -35,1 |
| Всього | 1140686 | 1447950 | 1722389 | 307264 | 274439 | 26,9 | 19 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Після ознайомлення з таблицею 2.16, можна зробити висновок, що на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» здебільшого всі види витрат мають тенденцію до зростання. Наприклад, через нарощування обсягу виробництва та реалізації продукції, матеріальні витрати на молокозаводі за досліджуваний період зросли на 55 відсоткових пунктів, а амортизація на 61,3 відсоткових пунктів.

Також досліджуване підприємство за 2016-2018 роки відкрило нові філії в Сумській, Харківській, Запорізькій та Херсонській областях, внаслідок чого йому довелось додатково наймати працівників, що збільшило витрати на оплату праці на 22,7 відсоткових пунктів, а відрахування на соціальні заходи на 24,2% з 2016 по 2018 р. Окрім динаміки витрат молокозаводу, важливо дослідити й їхню структуру (рис. 2.8).

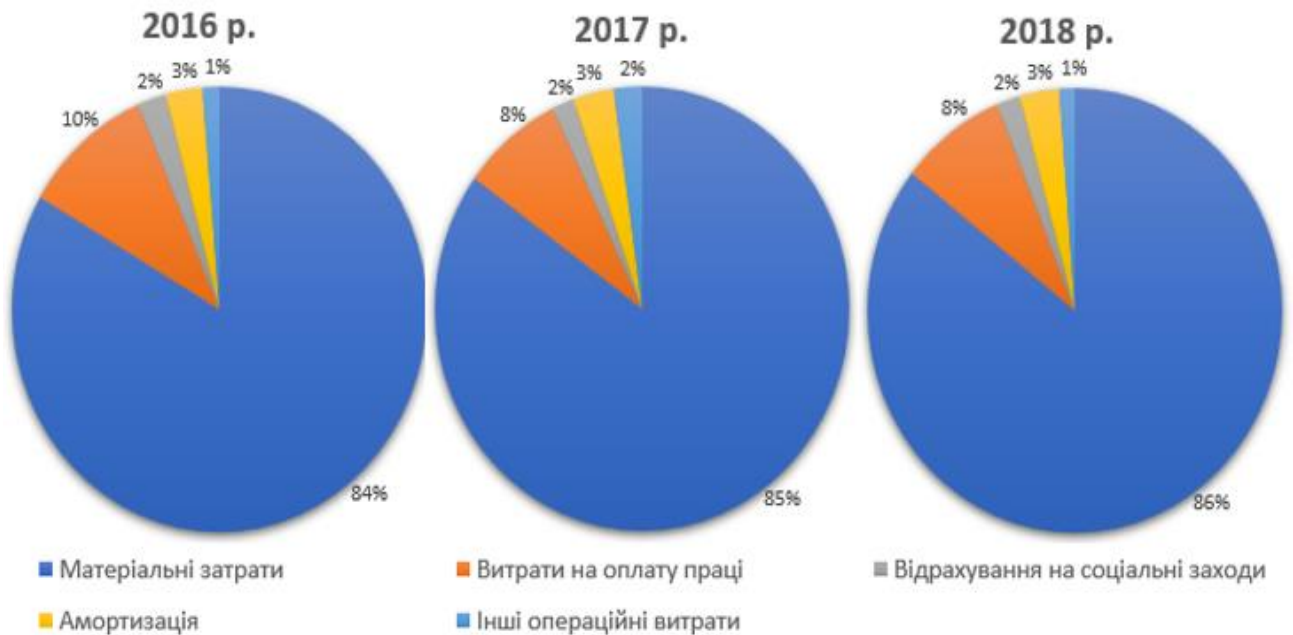


Рис. 2.8. Структура операційних витрат молокозаводу за 2016-2018 рр., %

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Серед операційних витрат ПрАТ «Тернопільський молокозавод» найвагомішими є матеріальні витрати, які становили від 83,4 до 85,6 відсоткових пунктів з 2016 до 2018 року відповідно. Це явище є характерним для підприємств харчової промисловості. Також на заводі велика кількість працівників, що обумовлює значні витрати на оплату праці, а саме від 7,9 відсоткових пунктів в 2016 році до 10,2 відсоткових пунктів в 2018 році. Витрати на амортизацію в ці роки складали від 2,9 до 3,2 відсоткових пунктів, що обумовлено великою кількістю основних засобів на підприємстві.

Висновки до розділу 2

На основі проведено аналізу можна зробити наступні висновки:

1. ПрАТ «Тернопільський молокозавод» понад 60 років реалізує молочну продукцію на ринку України, 20 з яких під ТМ «Молокія». Виробничі потужності молокозаводу знаходяться в місті Тернополі, а сировину для

виробництва підприємство отримує з чотирьох фермерських господарств, які знаходяться в межах 140 кілометрів від нього. Також досліджуваний молокозавод характеризується високою механізацією виробництва та широким використанням інновацій.

2. За 2016-2018 роки ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за рахунок розширення ринку збуту, механізації виробництва та ефективної маркетингової кампанії збільшив розмір чистого доходу на 54 відсоткових пункти, чистого прибутку на 6,3 відсоткових пункти, середньорічної вартості основних засобів на 62 відсоткових пункти. Продуктивність праці зросла на 494,6 тисяч гривень на особу, а фондоозброєність в 1,46 разів. Самі ж основні засоби підприємства зношені всередньому на 50%, що є достатнім для перебігу нормального виробничого процесу.

3. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод» виявив такі негативні тенденції як зменшення коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості з 18,5 до 11,8 оборотів та коефіцієнта обертання кредиторської заборгованості з 306 до 107 оборотів. Причиною цього стало вагоме збільшення обсягу виробництва та реалізації продукції, неефективна політика при якій підприємство отримує гроші після реалізації продукції через торгові мережі та взяття великого кредиту на нову виробничу лінію. Проте, разом з цим, коефіцієнти швидкої ліквідності та покриття мають нормативні значення і свідчать про те, що в разі необхідності досліджуваний молокозавод може швидко розрахуватись зі своїми зобов'язаннями.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»

3.1. Аналіз джерел формування прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» функціонує на ринку молочної продукції більше 60 років, протягом яких воно займалося переробкою та виготовленням молочної продукції, торговельною діяльністю, товарообмінними операціями, наданням транспортних послуг, будівництвом промислових об'єктів. Проте основним джерелом формування доходу все ж лишалося виготовлення та реалізація молочної продукції.

До основних видів продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод» відносять масло, казеїн, молоко знежирене та цільномолочну продукцію, яка включає айран, вершки, йогурт білий густий, йогурт білий питний, йогурт солодкий, смузі, кефір питний, кефір густий, масло, молоко, казкове молоко, сир та сметану [40].

В структурі чистого доходу найвагомими є цільномолочна продукція, оскільки вона включає в себе майже весь асортимент продукції досліджуваного молокозаводу, на другому місці масло, 20 відсотків якого експортують і на третьому – казеїн, весь обсяг якого реалізують за кордон. Найменше реалізують знежирене молоко.

Динаміку основних видів виробленої та реалізованої продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод», подану в грошовому виразі, можна розглянути в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Динаміка основних видів продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод»
за 2014-2018 рр., тис. грн**

| Продукція | Роки | | | | |
|-------------------------|--------|--------|---------|---------|---------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 |
| Цільномолочна продукція | 452706 | 592914 | 671709 | 956710 | 1176229 |
| Масло | 57608 | 85860 | 173728 | 266935 | 337425 |
| Казеїн | 69076 | 155442 | 205882 | 288249 | 279197 |
| Знежирене молоко | 66090 | 13805 | 4964 | 0 | 0 |
| Інша продукція | 8830 | 19687 | 116062 | 10977 | 6492 |
| Всього | 654310 | 867708 | 1172345 | 1522871 | 1799343 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі інформації про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції підприємства

А для наглядного розуміння формування чистого доходу, доцільно розглянути секторну діаграму, подану на рисунку 3.1.

Частка основних видів реалізованої продукції в структурі чистого доходу за 2014-2018 рр., %

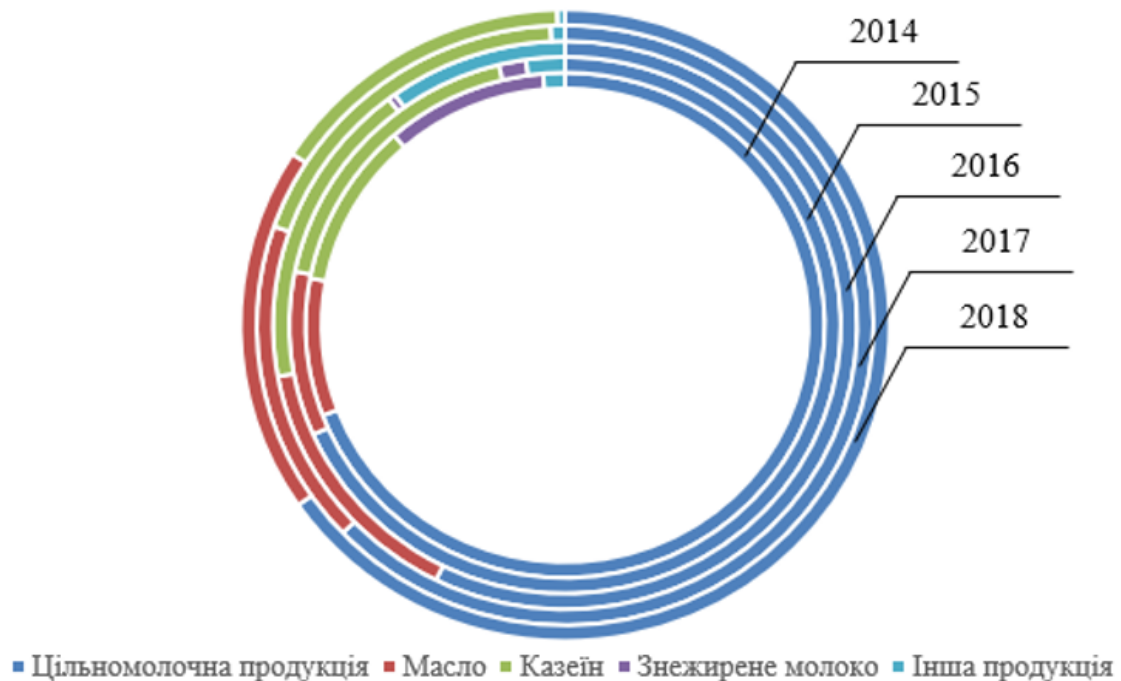


Рис. 3.1. Частка основних видів реалізованої продукції в структурі чистого доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр., %

Джерело: складено та розроблено автором на основі інформації про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції підприємства

Собівартість реалізованої продукції складається з витрат на сировину та матеріали, оплату електроенергії, орендної плати, заробітної плати промислово-виробничого персоналу та інших витрат пов'язаних з її виробництвом. Якщо її відняти від виручки, то ми отримаємо валовий прибуток або збиток. Щоб оцінити вагомість собівартості реалізованої продукції при формуванні валового прибутку, побудуємо секторну діаграму (рис. 3.2).



Рис. 3.2. Частка собівартості реалізованої продукції та валового прибутку в структурі чистого доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр., %

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Таким чином, собівартість реалізованої продукції відчутно впливає на формування валового прибутку. В середньому, вона складає 76,86-82,77 відсоткових пунктів від розміру виручки.

Щоб сформувати фінансовий результат від операційної діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод», необхідно від розміру валового прибутку відняти адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати та додати інші операційні доходи, які, в свою чергу, включають: доходи від реалізації інших оборотних активів, відшкодування раніше списаних активів та інші операційні доходи.

Операційні витрати досліджуваного підприємства різноманітні та по-різному вагомі при формуванні прибутку, для їх кращого розуміння, пропонується розглянути динаміку витрат на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

**Динаміка операційних витрат ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за
2014-2018 рр., тис. грн**

| Витрати | Роки | | | | |
|---|--------|--------|---------|---------|---------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 |
| Сировина та матеріали | 116952 | 138473 | 176350 | 226261 | 290050 |
| Допоміжні матеріали | 11806 | 14071 | 15513 | 26288 | 43404 |
| Електроенергія | 71828 | 83928 | 102776 | 95280 | 173100 |
| Витрати на оплату послуг, використаних у виробництві | 32267 | 36503 | 58745 | 50395 | 86981 |
| Орендна плата | 62185 | 66712 | 207034 | 203646 | 291773 |
| Амортизація | 57116 | 72009 | 91711 | 82193 | 121084 |
| Витрати на оплату праці | 147055 | 268835 | 290761 | 278493 | 400800 |
| Відрахування на соціальні заходи | 76834 | 100730 | 109392 | 110433 | 183434 |
| Податки та збори | 39375 | 43371 | 82358 | 68188 | 119534 |
| Інші витрати | 2720 | 3062 | 6046 | 6773 | 12229 |
| Всього | 618138 | 827694 | 1140686 | 1147950 | 1722389 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної звітності підприємства

Протягом 2014-2018 рр. на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зростають всі види операційних витрат, оскільки воно вийшло за цей період на нові ринки, розширило асортиментний ряд продукції, збільшило в 2,7 разів

розмір виручки в 2018 році порівняно з 2014 роком за рахунок зростання обсягу виробленої та реалізованої продукції. Найбільше зросли витрати на сировину і матеріали, електроенергію, орендну плату, амортизацію, витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, що обумовлено операційною діяльністю підприємства. Також для розуміння вагомості різних видів витрат, пропонується розглянути їхню структуру (рис. 3.3).



Рис. 3.3. Структура операційних витрат ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр., %

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної звітності підприємства

Відповідно до рисунку 3.3, найвагомими за 2018 рік є витрати на оплату праці – 23 відсоткових пунктів, на сировину та матеріали – 17 відсоткових пунктів, орендна плата – 17 відсоткових пунктів та відрахування на соціальні заходи – 11 відсоткових пунктів. Інші операційні доходи ПрАТ

З рисунку 3.4 чітко видно, що в 2016 році фінансовий результат від операційної діяльності мав менше значення, ніж в інші аналізовані роки. А фінансові витрати займають вагому частку в фінансових результатах від операційної діяльності досліджуваного молокозаводу при формуванні фінансового результату до оподаткування.

Заключним етапом у цьому процесі буде сплата податку на прибуток з фінансового результату до оподаткування, після чого отриманий фінансовий результат і буде чистим прибутком досліджуваного підприємства. В середньому витрати з податку на прибуток становлять 18% від фінансового результату до оподаткування.

Розібравшись як формується чистий прибуток на ПрАТ «Тернопільський молокозавод», пропонується перейти до сутнісної характеристики економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності досліджуваного підприємства.

3.2. Сутнісна характеристика економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» сформований під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників і складається з таких складових: інструменти, важелі, забезпечувальні підсистеми, функції, методи, цілі та джерела фінансового забезпечення. Ці елементи тісно взаємодіють один з одним та функціонують задля досягнення спільної мети – забезпечення прибуткової діяльності досліджуваного підприємства.

Для ПрАТ «Тернопільський молокозавод» найвагомішими чинниками впливу зовнішнього середовища є: рівень інфляції в Україні, доступність та ціни на сировину, високий рівень конкуренції в молочній галузі, податкова політика держави. В даному випадку, всі з перелічених чинників мають

негативний вплив на діяльність підприємства, оскільки ускладнюють виробництво та реалізацію продукції, зменшують потенційний чистий прибуток компанії, а отже і його фінансові показники.

З внутрішніх чинників найбільший вплив на економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності досліджуваного підприємства мають: чисельність працівників та тривалість їх робочого дня, частота оновлення основних засобів, обсяги власних та позичкових коштів, кваліфікація працівників, використання прогресивних технологій.

Всі фактори, зазначені вище, мають позитивний вплив на фінансові показники та прибутковість діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод», адже на ньому працює достатня кількість кваліфікованих працівників, компанія має високо механізоване виробництво з мінімальним людським впливом, що зменшує кількість браку та збільшує продуктивність праці, також підприємство постійно оновлює основні засоби і широко застосовує інноваційні та ресурсозберігаючі технології, екологічну упаковку продукції. Це дає змогу бути конкурентоспроможною компанією на ринку молочної продукції, збільшувати обсяги виробництва та реалізації продукції.

Почати аналіз елементів економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» пропонуємо з його інструментів. Як вже зазначалось, інструменти поділяються на економічні, нефінансові економічні та інструменти фінансового забезпечення.

Найуживанішими та найвагомішими інструментами даного механізму з першої групи є регулювання структури та динаміки витрат, зменшення собівартості одиниці продукції через усунення непотрібних витрат, мінімізація трудомісткості операцій за рахунок механізації виробничого процесу, регулювання обсягів виробництва та реалізації продукції залежно від прогнозованого попиту на неї.

Серед нефінансових економічних інструментів, які використовує ПрАТ «Тернопільський молокозавод» для забезпечення прибуткової діяльності, популярними є:

- страхування основних засобів, що дає змогу уникати непередбачуваних втрат в разі його виходу з ладу, забезпечувати стабільність виробничого процесу та отримувати кредити під заставу, необхідні для розширення виробництва;

- кооперація з виробниками молока, що гарантує стабільні поставки сировини високої якості та надає можливість вибудувати партнерські відносини, довгострокову стратегію розвитку та забезпечити стабільний рівень доходу, оскільки в Україні існують проблеми з доступністю молока, адже щорічно зменшується поголів'я рогатої худоби, а від так і об'єми молока, необхідні виробникам, скорочуються, що в свою чергу не дає молокопереробним підприємствам збільшувати свої виробничі потужності та розширювати асортимент продукції;

- сертифікація виробничих потужностей, яка підтвердила їхню безпечність для працівників молокозаводу та здатність виготовляти молочну продукцію з високою якістю. Окрім цього, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має сертифіковану систему менеджменту якості, а це засвідчує, що підприємство працює відповідно до вимог міжнародного стандарту. Ці сертифікати підтверджують якість продукції досліджуваного молокозаводу не тільки серед молокопереробних підприємств України, а й за кордоном, що дозволяє експортувати продукцію, чим воно підвищує дохідність своєї діяльності, також згідно з чинним законодавством України сільськогосподарська продукція, що йде на експорт, не обкладається податками на додану вартість, це дозволяє зберегти частину прибутку підприємству;

- ліцензування, наприклад, для виходу на міжнародні ринки та здобуття додаткового доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» отримало відповідні

дозволи та ліцензії, щоб підтвердити відповідність обладнання та якості продукції європейським стандартам.

З інструментів фінансового забезпечення вживаними на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є: аутсорсинг, що дозволяє вивільнити частину людських ресурсів та підвищити якість продукції та менеджменту, укладання форвардних контрактів на постачання товарів забезпечує впевненість в тому, що даний обсяг товар реалізується за домовленою ціною та в обговорений термін.

Таким чином, економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» використовує різноманітні інструменти, які дозволяють йому не тільки збільшувати рівень прибутку, а й забезпечують стійку конкурентну позицію на ринку.

Серед регулятивних інструментів управління економічними процесами ПрАТ «Тернопільський молокозавод» найвагомішими є:

- лояльна політика ціноутворення, завдяки якій покупці можуть придбати продукцію високої якості по ціні, трохи вищою за середньоринкову;

- організація управлінської діяльності дозволяє ефективно керувати всіма процесами господарської діяльності підприємства та швидко приймати заходи для ліквідації негативних явищ;

- за допомогою важеля маркетингової діяльності досліджуваний молокозавод може визначити потенційних покупців та спрогнозувати потенційний обсяг продукції, яку необхідно виготовити;

- завдяки зовнішньоекономічній діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» розширює свій ринок збуту та повертає частину прибутку у вигляді ПДВ з експортної продукції;

- періодичне виробничо-технічне обслуговування основних засобів дозволяє підприємству стабілізувати виробничий процес та мінімізувати простій техніки через поломки;

- інвестування в інновації для підприємства дають змогу швидко розвиватись та освоювати нові потужні та ресурсозберігаючі технології;
- оптимізація використання ресурсів завдяки новим технологіям та постійному перегляду асортименту продукції, зменшення виробництва нерентабельної продукції, вагомо збільшують рівень доходу підприємства.

Задля забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод», досліджуваний механізм виконує такі функції:

- планування обсягів виробництва та реалізації продукції;
- організація ефективної виробничої діяльності;
- мотивація співробітників для підвищення продуктивності праці;
- контроль за відповідністю результатів встановленим нормативам;
- прогнозування техніко-економічних та фінансових показників;
- попередження негативного зовнішнього впливу та розробка дій для мінімізації негативних наслідків;
- аналіз отриманих результатів господарської діяльності;
- моніторинг фінансової діяльності підприємства та проведення маркетингових досліджень для виявлення потреб ринку.

Окрім інструментів, важелів та функцій, ще одним важливим елементом економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є його методи. Для підтримки дисципліни в трудовому колективі на досліджуваному молокозаводі використовують адміністративні методи у вигляді премій та санкцій. Так як виробництво механізоване та вимагає кваліфікованих кадрів, необхідно правильно їх мотивувати та контролювати, бо на знаходження нових працівників на певні важливі операції, піде багато часу та ресурсів, особливо якщо доведеться їх навчати, що негативно вплине на виробничу діяльність, а значить і зменшить доходність.

Разом з адміністративними використовуються і соціально-психологічні методи. Проте, вони ґрунтуються на моральних стимулах та психологічних прийомах, а досягаються через задоволення духовних та культурних потреб працівників, для чого на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» додатково наймають кваліфікованих кадрів, головним завданням яких є налагодження соціально-психологічного клімату в колективі та усунення конфліктів всередині нього. Важливо розуміти, що дохід залежить від всіх працівників, незалежно від того в якій ланці вони знаходяться, їхня робота впливає на результати та імідж підприємства.

Економічні методи ПрАТ «Тернопільський молокозавод» застосовуються через матеріальне стимулювання працівників та покупців, в першому випадку це підвищує продуктивність праці, в другому – збільшує імовірність виконання всіх умов договору оптовим покупцем та мотивує його на подальшу співпрацю.

Капітальні вкладення у виробництво, дозволяють підприємству збільшувати свої потужності та розширюватись, ефективніше використовувати наявні ресурси. Чистий прибуток досліджуване підприємство лишає нерозподіленим, чим збільшує власний капітал та покращує свої фінансові показники.

Для забезпечення життєздатності наведених інструментів, важелів, функцій та методів, у ПрАТ «Тернопільський молокозавод» сформоване ресурсне, правове, кадрове, інформаційне та фінансове поля функціонування економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності, яке, в свою чергу, здійснюється за рахунок таких забезпечувальних підсистем:

1. Фінансово-кредитне забезпечення відбувається за рахунок власного капіталу та довгострокових кредитів, взятих під заставу. З одного боку, використання кредитних коштів дає більше можливостей для розвитку підприємства, а з іншого – робить його менш фінансово стійким та забирає вагомому частину коштів на погашення відсотків та тіла кредитів. В даному

випадку, баланс ПрАТ «Тернопільський молокозавод» сформований на 60 відсоткових пунктів з кредитних коштів.

2. Забезпечувальні елементи включають:

- формування баз даних по клієнтах, постачальниках та партнерах;
- використання інформаційних технологій, які спрощують передачу та обробку даних;
- забезпечення підприємства необхідним транспортом та зв'язком;
- оптимізація логістичної системи, що дозволяє швидше розвинути продукцію та забезпечити підприємству імідж надійного постачальника;
- підтримка і удосконалення виробничо-технічної інфраструктури, яка здатна забезпечити ефективну економічну діяльність підприємству;
- наймання конфлікт-менеджерів, які нівелюють існуючі колізії між співробітниками, адже від клімату в колективі залежить і продуктивність праці персоналу;
- акумулювання грошових та матеріальних ресурсів для створення резервів, щоб забезпечити стабільну діяльність підприємства.

Для будь-якого функціонуючого механізму є необхідним періодичне здійснення оцінки відповідності результатів діяльності суб'єкта господарювання визначеним цілям, а саме прогнозованому рівню рентабельності та ліквідності показників, планового рівня прибутковості та конкурентних позицій підприємства на ринку, щоб прийняти подальші рішення щодо управління ним. Якщо отримані результати влаштовують керівництво, то приймається рішення, щодо вдосконалення даного механізму, в іншому випадку – розробляються заходи щодо його оптимізації, але перед цим, необхідно його оцінити, що ми і зробимо в наступному підрозділі.

3.3. Оцінка сформованого економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Для оцінки сформованого економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності приватного акціонерного товариства «Тернопільський молокозавод», нами було запропоновано дослідити структуру його доходів та витрат, динаміку прибутку, показники рентабельності та їхню динаміку, показники фінансового стану та фінансових результатів, здійснити аналіз за трьохфакторною моделлю Дюпона.

В розділі 2 ми вже проаналізували динаміку доходів та витрат досліджуваного підприємства і дійшли до висновку, що рушійною силою збільшення рівня доходів та витрат слугує охоплення підприємством нових для себе ринків, відкриття нових філій, зростання обсягу виробленої та реалізованої продукції. Для більш наглядного розуміння картини, пропонуємо розглянути рис 3.5 та рис. 3.6.



Рис. 3.5. Динаміка чистого доходу від реалізації продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр, тис. грн

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства



Рис. 3.6. Динаміка операційних витрат ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр, тис. грн

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Як видно з рисунків вище, розміри чистого доходу та операційних витрат досліджуваного підприємства протягом 2014-2018 рр. стабільно зростають та не мають великого розриву між собою, що характерно для харчових підприємств, як і те, що найбільшу частку у витратах займають матеріальні витрати та витрати на оплату праці. Особливістю досліджуваного молокозаводу є те, що він працює без дистриб'юторів, тому не менш вагомими для нього є і збутові витрати. На наступному етапі більш детально проаналізуємо прибутки підприємства. Для початку занесемо наявні нам відомості в таблицю 3.3.

Таблиця 3.3

Динаміка прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2014-2018 рр., тис. грн

| Показники | Роки | | | | |
|-------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 |
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> | <i>6</i> |
| Валовий прибуток | 147891 | 160233 | 202028 | 294174 | 416387 |
| Прибуток від операційної діяльності | 37230 | 52485 | 40381 | 80422 | 86398 |

Продовження табл. 3.3

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
|---------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Прибуток до оподаткування | 26058 | 34474 | 16366 | 52452 | 52678 |
| Чистий прибуток | 20328 | 28207 | 13172 | 42550 | 42905 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Як можна побачити з таблиці вище, валовий прибуток в аналізований період стабільно зростає, проте, разом з цим, можна помітити, що в 2016 році при збільшенні розміру валового прибутку порівняно з попереднім роком, прибуток від операційної діяльності значно скоротився, замість того, щоб зрости. Причиною цього стало зростання адміністративних, збутових та інших операційних витрат на 46 відсоткових пунктів, при цьому дохід від реалізації продукції збільшився лише на 23 відсоткових пунктів. Різке зростання цін, в свою чергу, було спричинене високими темпами інфляції. Для кращого сприйняття динаміки прибутків, побудуємо діаграму (рис. 3.7).



Рис. 3.7. Динаміка видів прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр, тис. грн.

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Наступним на черзі буде оцінювання економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства за показниками рентабельності, які здатні комплексно відобразити ступені ефективності використання трудових, грошових та матеріальних ресурсів, є критерієм економічної ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Розглянути їх можна в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

**Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»
за 2014-2018 рр., %**

| Показники | Роки | | | | |
|---|-------|-------|-------|-------|-------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 |
| Валова рентабельність собівартості | 29,2 | 22,65 | 20,82 | 23,94 | 30,11 |
| Рентабельність операційної діяльності | 6,37 | 7,26 | 4,1 | 6,21 | 5,45 |
| Рентабельність реалізації | 3,11 | 3,25 | 1,12 | 2,79 | 2,38 |
| Рентабельність собівартості за чистим прибутком | 2,82 | 3 | 1,02 | 2,6 | 2,11 |
| Рентабельність активів за чистим прибутком | 12,72 | 11,69 | 4,17 | 10,2 | 8,34 |
| Рентабельність необоротних активів за чистим прибутком | 19,54 | 21,67 | 7,18 | 17,3 | 15,96 |
| Рентабельність оборотних активів за чистим прибутком | 36,43 | 25,37 | 9,93 | 24,84 | 17,47 |
| Рентабельність власного капіталу за чистим прибутком | 29,21 | 25,41 | 10,01 | 26,52 | 21,09 |
| Валова рентабельність чистого доходу від операційної діяльності | 22,6 | 18,47 | 17,23 | 19,32 | 23,14 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Насамперед, можна зауважити з таблиці вище: скорочення більшості показників рентабельності в 2016 році порівняно з 2014 роком та подальше їхнє

зростання в 2017 та 2018 році. Причиною цього, окрім високих темпів інфляції, могла стати закупівля нових технологій, ліній та обладнання, оновлення зношених основних засобів, що дозволило більш ефективно використовувати наявні ресурси та збільшити розміри прибутків. Розглянемо динаміку цих показників на графіку (рис. 3.8).

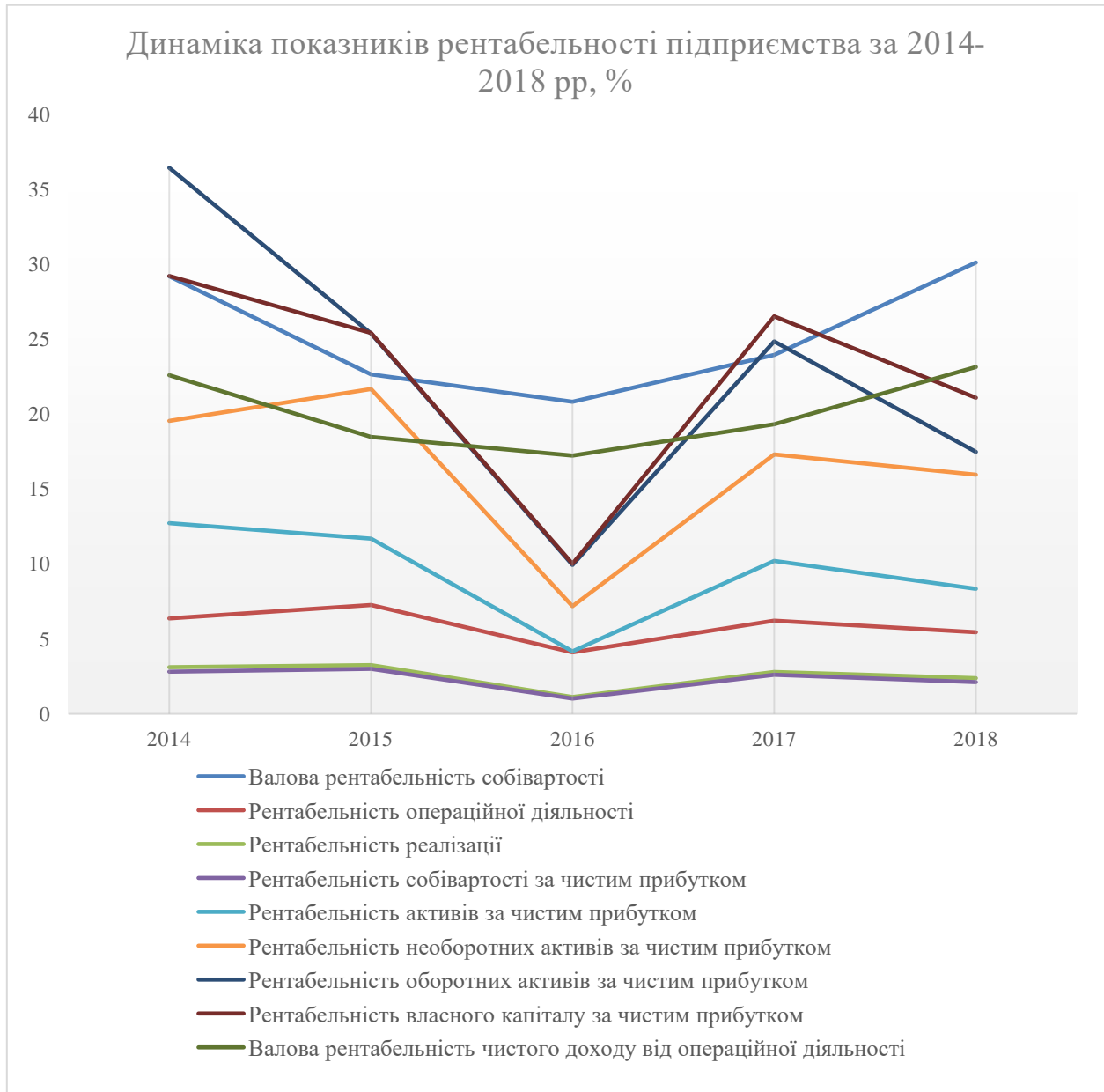


Рис. 3.8. Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр, %

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Виокремимо важливі на нашу думку показники. Рентабельність операційної діяльності за досліджуваний період була в межах 4,1-7,26 відсоткових пунктів, отже з одної гривні вкладеної в операційну діяльність ПрАТ «Тернопільський молокозавод» отримувало 4,1-7,26 копійок прибутку від операційної діяльності.

Рентабельність реалізації має невисокі значення, в 2018 році підприємство з кожної гривні реалізованої продукції отримало 2,38 копійок чистого прибутку. Для компаній харчової промисловості такий результат вважається нормальним. Окрім цього, і чистий прибуток, і чистий дохід зростають, проте розміри виручки зростають швидшими темпами.

Рентабельність активів протягом 2014-2018 рр. скоротились з 12,72 до 8,34 відсоткових пунктів. Проте це не є негативною тенденцією, оскільки і активи, і чистий прибуток значно зросли за ці роки. Як наслідок, в 2018 році ПрАТ «Тернопільський молокозавод» з кожної гривні вкладеної в активи отримав 8,34 копійки чистого прибутку.

Рентабельність оборотних та необоротних активів за 2018 рік зменшилась порівняно з 2014 роком, через різкі темпи зростання активів, підприємство почало працювати менш ефективно, проте продовжує розвиватись та збільшує обсяги виробництва та реалізації продукції.

На наступному етапі, після аналізу показників рентабельності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр., пропонуємо проаналізувати показники фінансового стану підприємства, які включають в себе показники ділової активності, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та фінансові результати. Почнемо з показників ділової активності підприємства та їхньої динаміки (табл. 3.5).

Динаміка показників ділової активності підприємства за 2016-2018 рр.

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|---|-------|-------|-------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Коефіцієнт обертання активів, оборотів | 3,71 | 3,65 | 3,5 | -0,06 | -0,15 | -1,6 | -4,1 |
| Коефіцієнт обертання оборотних активів, оборотів | 8,84 | 8,89 | 7,3 | 0,06 | -1,6 | 0,6 | -17,9 |
| Тривалість обороту оборотних активів, днів | 41,31 | 41,05 | 50 | -0,26 | 8,95 | -0,6 | 21,8 |
| Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів | 18,54 | 16,23 | 11,79 | -2,3 | -4,44 | -12,4 | -27,4 |
| Тривалість обертання дебіторської заборгованості, днів | 19,69 | 22,48 | 30,96 | 2,79 | 8,48 | 14,2 | 37,7 |
| Коефіцієнт оборотності запасів, оборотів | 7,35 | 9,31 | 17,34 | 1,95 | 8,03 | 26,5 | 86,3 |
| Тривалість обертання запасів, днів | 49,64 | 39,23 | 21,04 | -10,41 | -18,19 | -21 | -46,4 |
| Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів | 9,6 | 9,3 | 10,2 | -0,3 | 0,9 | -3,1 | 9,7 |
| Термін обертання кредиторської заборгованості, днів | 38 | 39,3 | 35,7 | 1,3 | -3,6 | 3,4 | -9,2 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Проаналізувавши динаміку показників з таблиці 3.5, можна відзначити, що більшість з них мають негативну тенденцію. Протягом 2016-2018 рр. відбулось зменшення коефіцієнта обертання активів з 3,71 до 3,5 оборотів, коефіцієнта обертання оборотних активів з 8,84 до 7,3 оборотів відповідно. Це свідчить про зменшення ефективності використання наявних оборотних активів і те, що йому необхідно більше ресурсів для підтримання поточного рівня активності. Також погіршився коефіцієнт оборотності

дебіторської заборгованості, зменшившись з 18,54 оборотів в 2016 році до 11,79 оборотів в 2018 році, що сталося в результаті вагомого зростання дебіторської заборгованості за продукцію на підприємстві.

В свою чергу коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зріс з 9,6 оборотів в 2016 році до 10,2 оборотів в 2018 році, що свідчить про незначне збільшення швидкості оплати заборгованості досліджуваним підприємством, яке відбулось через зростання чистої виручки від реалізації продукції більшими темпами ніж зростання його середньорічної суми кредиторської заборгованості.

Не менш важливими ніж показники ділової активності для підприємства є показники його ліквідності та платоспроможності. Коефіцієнти ліквідності показують як швидко у короткостроковій перспективі підприємство здатне перетворити свої активи для погашення короткострокових зобов'язань в кошти платежу. Основні показники цієї групи для досліджуваного підприємства можна побачити в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Динаміка показників ліквідності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2016-2018 рр.

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|--|-------|-------|--------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття) | 1,25 | 1,73 | 1,75 | 0,48 | 0,02 | 38 | 1,2 |
| Коефіцієнт швидкої (поточної) ліквідності | 0,7 | 1,12 | 1,22 | 0,42 | 0,1 | 59,5 | 8,9 |
| Коефіцієнт абсолютної (строкової) ліквідності | 0,04 | 0,14 | 0,04 | 0,11 | -0,1 | 291 | -0,7 |
| Чистий оборотний капітал, тис. грн | 26636 | 88486 | 120580 | 61850 | 32094 | 232,2 | 36,3 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Нормативне значення коефіцієнта загальної ліквідності (покриття) знаходиться в межах від 1 до 2, тобто на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» він в межах норми. Отже, розмір оборотних активів є достатнім для розрахунку за поточними зобов'язаннями підприємства, що сприяє підвищенню довіри партнерів, постачальників та інвесторів.

Коефіцієнт поточної ліквідності на підприємстві знаходиться в межах 0,7-1,22 при нормативних 0,5 і більше. Таким чином, молокозавод має в достатньому розмірі ліквідних оборотних коштів для того, щоб своєчасно розраховуватись за власними зобов'язаннями.

Коефіцієнт строкової ліквідності на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» коливається від 0,04 до 0,14 при нормативних від 0,1 до 0,2. Отже, в 2016 та 2018 роках підприємство не мало б змоги вчасно погасити борги у ситуації, якби незабаром настав би термін платежів.

Після аналізу групи показників ліквідності, пропонуємо перейти до розгляду показників платоспроможності. Платоспроможність організації дає зрозуміти, наскільки компанія спроможна вчасно задовольнити платіжні вимоги постачальників, виплачувати кредити та вносити платежі до бюджетних фондів. Ознайомитись з цими показниками можна в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Динаміка показників платоспроможності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2016-2018 рр.

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|---|----------|----------|----------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> | <i>6</i> | <i>7</i> | <i>8</i> |
| Коефіцієнт абсолютної платоспроможності | 0,007 | 0,008 | 0,011 | 0,001 | 0,003 | 15,15 | 34,87 |
| Коефіцієнт термінової платоспроможності | 0,036 | 0,142 | 0,042 | 0,106 | -0,101 | 290,95 | -70,84 |

Продовження табл. 3.7

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
|--|-------|-------|-------|-------|-------|-------|------|
| Коефіцієнт проміжної платоспроможності | 0,692 | 1,115 | 1,207 | 0,422 | 0,092 | 61 | 8,26 |
| Коефіцієнт загальної платоспроможності | 1,252 | 1,728 | 1,751 | 0,476 | 0,023 | 38,04 | 1,34 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт абсолютної платоспроможності та коефіцієнт термінової платоспроможності в період з 2016 до 2018 року мають значення набагато нижче нормативного. Це свідчить про те, що в разі настання ситуації коли потрібно терміново погасити короткострокові зобов'язання, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» не зможе цього зробити, адже має недостатній обсяг засобів платежу.

Коефіцієнт проміжної платоспроможності протягом аналізованого періоду мав нормативне значення, що вказує на потенційну здатність досліджуваної компанії погасити свої короткострокові зобов'язання при умові, що короткострокові дебітори повернуть всю заборговану суму.

Коефіцієнт загальної платоспроможності має значення нижче нормативного, але в межах допустимого. Також ми можемо спостерігати за його позитивною тенденцією. Його значення свідчить про те, що ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має достатній рівень ресурсів оборотних активів, щоб погасити поточні зобов'язання в разі потреби.

Розглянувши показники ліквідності та платоспроможності, пропонуємо продовжити аналіз фінансового стану підприємства показниками фінансової стійкості, які розміщені в таблиці 3.8.

Динаміка показників фінансової стійкості підприємства за 2016-2018 рр.

| Показники | Роки | | | Відхилення | | | |
|--|------|------|------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | | | | Абсолютне | | Відносне, % | |
| | 2016 | 2017 | 2018 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 | 2017/ 2016 | 2018/ 2017 |
| Коефіцієнт автономії | 0,38 | 0,39 | 0,4 | 0,01 | 0,01 | 3,5 | 2,6 |
| Коефіцієнт боргового навантаження (концентрації позикового капіталу) | 0,62 | 0,61 | 0,6 | -0,01 | -0,01 | -2,1 | -1,6 |
| Коефіцієнт фінансової стійкості | 0,71 | 0,74 | 0,71 | 0,03 | -0,03 | 4,1 | -4,1 |
| Коефіцієнт фінансової залежності | 2,65 | 2,56 | 2,5 | -0,09 | -0,06 | -3,3 | -2,3 |
| Коефіцієнт маневреності власного капіталу | 0,07 | 0,19 | 0,22 | 0,12 | 0,03 | 159,8 | 15,8 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

На досліджуваному молокозаводі коефіцієнт фінансової незалежності протягом 2016-2018 рр. знаходиться в межах 0,38-0,4 при нормі $<0,5$, отже підприємство знаходиться в помірній залежності від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу знаходиться в інтервалі 0,6-0,62, що відповідає нормативним значенням, проте близький до стану з високим рівнем фінансових ризиків. Показник маневреності власного капіталу свідчить про те, що розмір власних фінансових ресурсів є достатнім для фінансування необоротних та частини оборотних активів.

Завершити аналіз показників фінансового стану пропонується важливими показниками фінансових результатів, які використовуються в зарубіжній практиці фінансового аналізу. До них відносяться EBITDA, NOPAT та ROE. Для початку, розглянемо їх динаміку, подану в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

Динаміка показників фінансових результатів підприємства за 2014-2018 рр.

| Показники | Роки | | | | |
|------------------|---------|---------|----------|----------|----------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 |
| ЕВІТДА, тис. грн | 58840 | 79522 | 70284 | 126375 | 135283 |
| НОРАТ, тис. грн | 30528,6 | 43037,7 | 33112,42 | 65946,04 | 70846,36 |
| ROE | 0,292 | 0,254 | 0,1 | 0,265 | 0,211 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

З таблиці 3.9 видно, що показник ЕВІТДА зменшувався протягом 2014-2016 рр., після чого почав зростати і досяг найбільшого значення за досліджуваний період в 2018 році. Це сталося завдяки зростанню чистого прибутку, фінансових витрат та амортизації, оскільки в ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є великі кредити, які вони взяли на купівлю нового обладнання та оновлення зношених основних засобів.

Максимальне значення показника НОРАТ також можна спостерігати в 2018 році, оскільки в цьому році операційний прибуток мав найбільший розмір за аналізований період. Досліджуване підприємство постійно розвивається, випускає нову продукцію, оновлює застарілий дизайн. Розширення асортименту дозволяє охопити більше груп споживачів та підвищити обсяг реалізованої продукції.

Значення показника ROE мало найменше значення в 2016 році та трохи збільшилось до 2018 року, проте не досягло значення 2014 року. Не можна сказати що це погана тенденція, адже на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» і чистий прибуток, і власний капітал збільшуються, проте розмір власного капіталу зростає більшими темпами.

Такі фінансові показники як ЕВІТДА, НОРАТ та ROE цікавлять інвесторів та банки, тому доцільно аналізувати не тільки їхню динаміку на

досліджуваному підприємстві, а й порівняти їх з показниками підприємств-конкурентів.

Молочна галузь України на початку 2020 року налічувала близько 190 молокопереробних підприємств. Всі вони мали свою специфікацію, розмір, охоплюваний сегмент ринку, тому необхідно визначити найближчих конкурентів ПрАТ «Тернопільський молокозавод», орієнтуючись на характеристики конкурентів, особливо їхні потужності та досвід роботи. На нашу думку, до них можна віднести ТОВ «Пирятинський сирзавод», ТДВ «Яготинський маслозавод», ТДВ «Баштанський сирзавод». Для початку, згрупуємо та занесемо в таблицю 3.10 всі дані, необхідні для розрахунку EBITDA, NOPAT та ROE підприємств-конкурентів.

Таблиця 3.10

**Дані підприємств-конкурентів, необхідних для розрахунку EBITDA,
NOPAT та ROE за 2014-2018 рр, тис. грн**

| Показники | Роки | | | | |
|-------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 |
| <i>I</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> | <i>6</i> |
| <i>ТОВ «Пирятинський сирзавод»</i> | | | | | |
| Чистий прибуток | 47313 | 4509 | 60031 | 96403 | -16006 |
| Фінансові доходи | 115 | 3063 | 1803 | 1774 | 1429 |
| Фінансові витрати | 5824 | 36547 | 26810 | 10932 | 16171 |
| Податок на прибуток | 10982 | 2554 | 14246 | 21299 | 0 |
| Амортизація | 10383 | 9861 | 10158 | 11678 | 18309 |
| Операційний прибуток | 69437 | 40537 | 99292 | 126956 | -1374 |
| Середньорічний власний капітал | 228560,5 | 254471,5 | 211704 | 214883,5 | 204905 |
| <i>ТДВ «Яготинський маслозавод»</i> | | | | | |
| Чистий прибуток | 25028 | 60745 | 129631 | 164523 | 253732 |
| Фінансові доходи | 54 | 2941 | 4289 | 3382 | 5477 |
| Фінансові витрати | 96192 | 79281 | 53774 | 62046 | 62482 |
| Податок на прибуток | 2354 | 14699 | 28428 | 36180 | 55827 |
| Амортизація | 26406 | 28154 | 26299 | 27668 | 37373 |
| Операційний прибуток | 122997 | 147247 | 206904 | 259436 | 367869 |

Продовження табл. 3.10

| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> | <i>6</i> |
|-----------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| Середньорічний власний капітал | 134261 | 177147,5 | 222014 | 318745,5 | 365163 |
| <i>ТДВ «Баштанський сирзавод»</i> | | | | | |
| Чистий прибуток | 28788 | -3948 | 43926 | 46007 | 24058 |
| Фінансові доходи | 12 | 2964 | 849 | 422 | 544 |
| Фінансові витрати | 6706 | 23922 | 17141 | 17642 | 33984 |
| Податок на прибуток | 1741 | 1240 | 10511 | 10826 | 6374 |
| Амортизація | 14142 | 14783 | 11350 | 10159 | 10950 |
| Операційний прибуток | 37253 | 18260 | 70735 | 74059 | 63795 |
| Середньорічний власний капітал | 147013 | 159433 | 143834 | 153149 | 138132 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємств-конкурентів

На основі інформації, наведеної в таблиці вище, розраховуємо показники ЕВІТДА, NOPAT та ROE і занесемо їх в таблицю 3.11.

Таблиця 3.11

Динаміка показників ЕВІТДА, NOPAT та ROE за 2014-2018 рр

| Показники | Роки | | | | |
|-------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 |
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> | <i>6</i> |
| <i>ТОВ «Пирятинський сирзавод»</i> | | | | | |
| ЕВІТДА, тис. грн | 74387 | 50408 | 109442 | 138538 | 17045 |
| NOPAT, тис. грн | 56938,34 | 33240,34 | 81419,44 | 104103,9 | -1126,68 |
| ROE | 0,207 | 0,018 | 0,284 | 0,449 | -0,078 |
| <i>ТДВ «Яготинський маслозавод»</i> | | | | | |
| ЕВІТДА, тис. грн | 149926 | 179938 | 233843 | 287035 | 403937 |
| NOPAT, тис. грн | 100857,5 | 120742,5 | 169661,3 | 212737,5 | 301652,6 |
| ROE | 0,186 | 0,343 | 0,584 | 0,516 | 0,695 |
| <i>ТДВ «Баштанський сирзавод»</i> | | | | | |
| ЕВІТДА, тис. грн | 51365 | 33033 | 82079 | 84212 | 74822 |
| NOPAT, тис. грн | 30547,46 | 14973,2 | 58002,7 | 60728,38 | 52311,9 |
| ROE | 0,196 | -0,025 | 0,305 | 0,3 | 0,174 |

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
|-----------------------------------|---------|---------|----------|----------|----------|
| ПрАТ «Тернопільський молокозавод» | | | | | |
| ЕВІТДА, тис. грн | 58840 | 79522 | 70284 | 126375 | 135283 |
| НОРАТ, тис. грн | 30528,6 | 43037,7 | 33112,42 | 65946,04 | 70846,36 |
| ROE | 0,292 | 0,254 | 0,1 | 0,265 | 0,211 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємств

Проглянувши дані в таблицях вище, можна помітити, що три з чотирьох підприємств в 2016 році мали різке зменшення розміру чистого прибутку, що зумовлено економічною ситуацією в країні. Найстабільнішим з підприємств-конкурентів був ТДВ «Яготинський маслозавод», адже в нього постійно зростає рівень прибутку за досліджуваний період та він не мав збитків. Щоб краще порівняти динаміку показників, пропонуємо побудувати графіки по кожному показнику, почавши з ЕВІТДА (рис. 3.9).

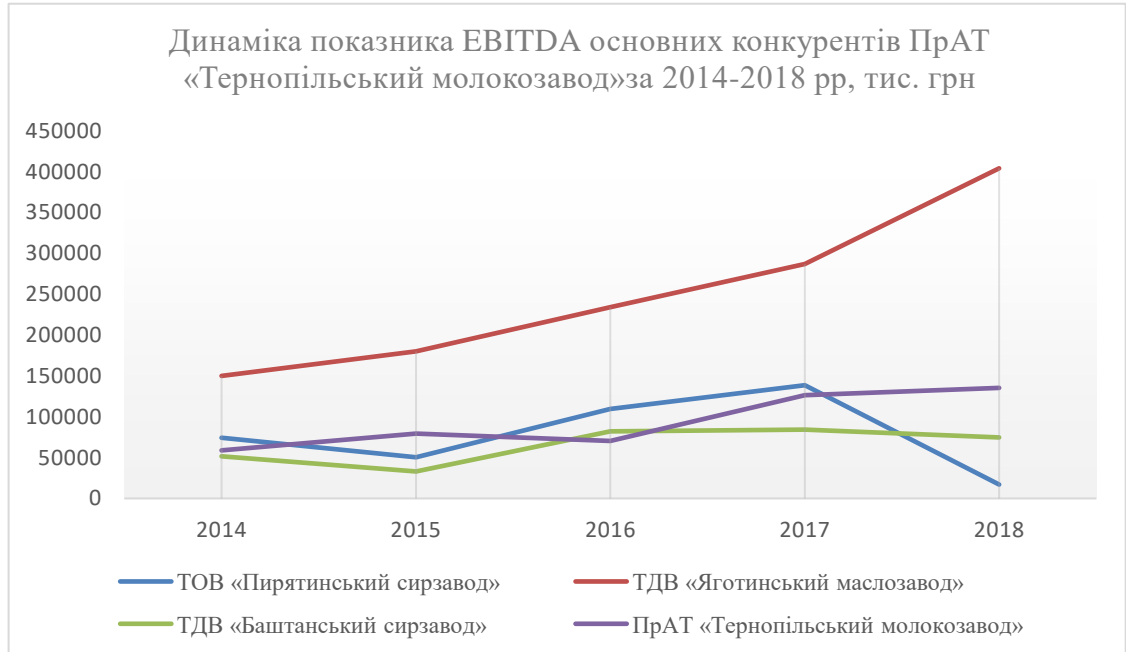


Рис. 3.9. Динаміка показника ЕВІТДА основних конкурентів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр, тис. грн

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємств

З рисунку 3.9 можна помітити, що фінансовий показник ЕВІТДА за досліджуваний період має найбільше значення та найкращу динаміку у ТДВ «Яготинський маслозавод» за рахунок найбільших розмірів чистого прибутку та амортизації. Більш стабільне значення показника та позитивна його тенденція, порівняно з іншими конкурентами, спостерігається і в ПрАТ «Тернопільський молокозавод». ТОВ «Пирятинський сирзавод» мав оптимістичну тенденцію, проте в 2018 році мав різке зниження показників та отримав збитки, тому для інвесторів та банків воно вже не є інвестиційно привабливим. ТДВ «Баштанський сирзавод» має найнижчі розміри показника ЕВІТДА, проте вони стабільні. Далі пропонується розглянути динаміку показників NOPAT (рис. 3.10) та ROE (рис. 3.11).

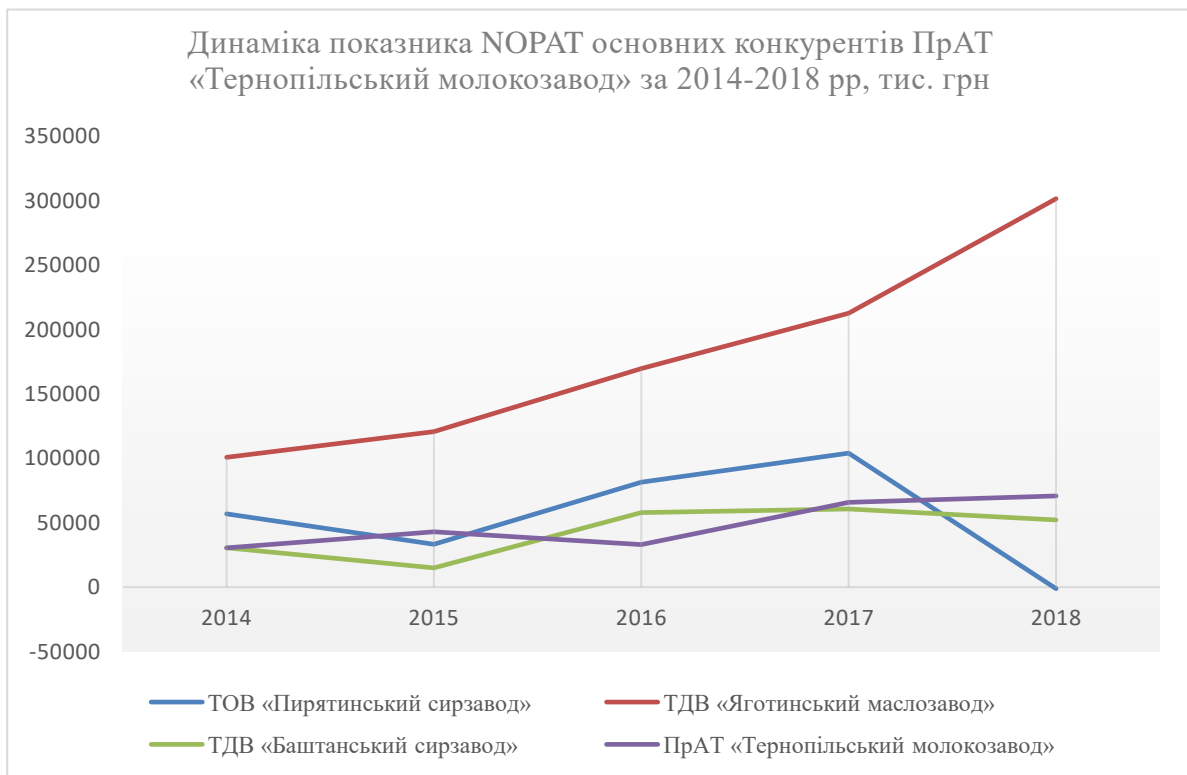


Рис. 3.10. Динаміка показника NOPAT основних конкурентів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр., тис. грн

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємств

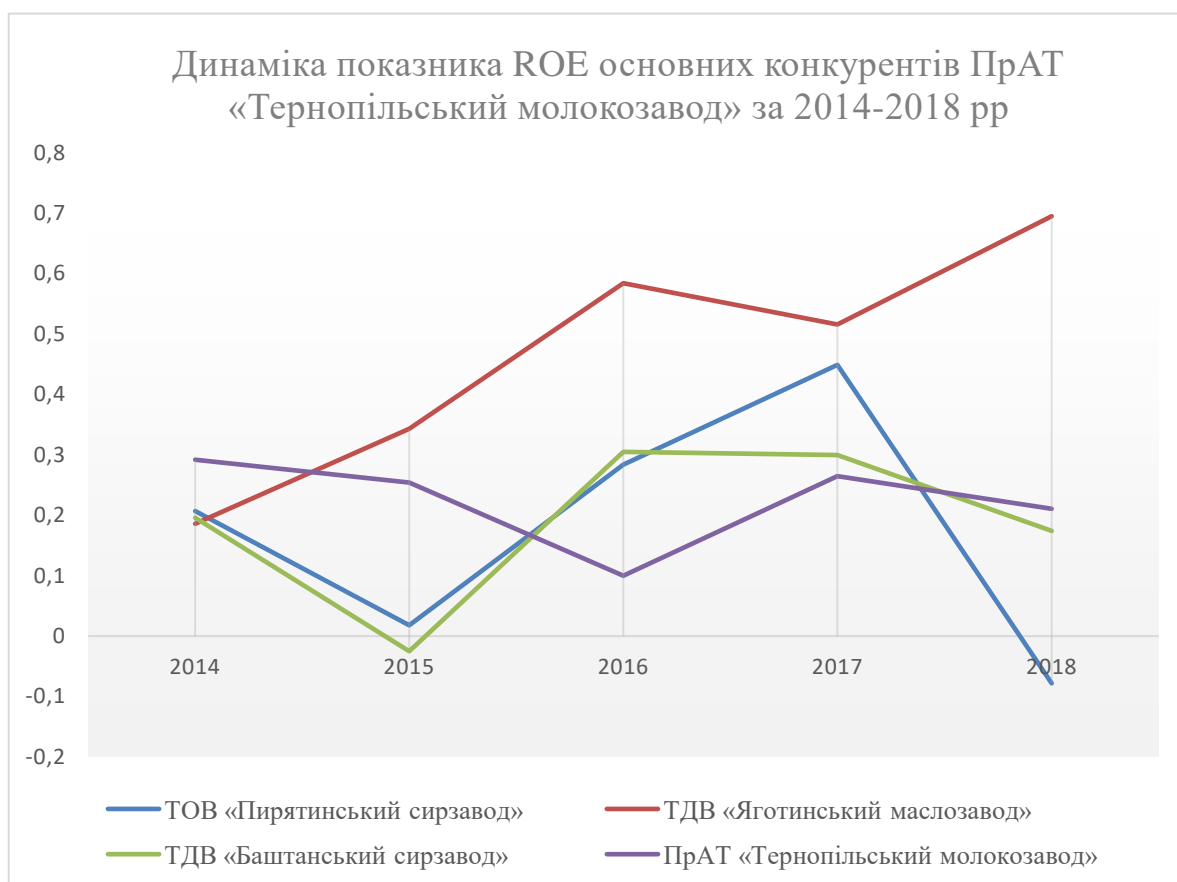


Рис. 3.11. Динаміка показника ROE основних конкурентів ПрАТ
«Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємств

На рисунках вище можна помітити, що найкращі показники та їхня позитивна динаміка за весь досліджуваний період спостерігаються у ТДВ «Яготинський маслозавод». Це підприємство має найефективніший економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності, порівняно з іншими розглянутими компаніями. Також воно є найбільш привабливим для інвесторів та акціонерів, його вартість та вартість його акцій вважаються найвищими, як і ефективність використання власного капіталу.

За фінансовими показниками NOPAT та ROE на другому місці знаходиться ТОВ «Пирятинський сирзавод», проте в 2018 та 2019 році у нього були непокріті збитки, через що рівень довіри кредиторів та інвесторів

знизився. В останні роки в нього зменшився операційний прибуток та зросли фінансові, збутові та адміністративні витрати, а дохід не набагато перевищував собівартість реалізованої продукції. Це свідчить про те, що керівництву підприємства необхідно переглянути політику управління виробничою на збутовою діяльністю компанії.

На третьому місці з невеликим відривом від наступного конкурента ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Його показники є більш стабільними, ніж в попередніх підприємств та, загалом, зростають. Воно ефективно веде господарську діяльність та використовує власний капітал, має високу здатність до залучення фінансування. Для акціонерів найвагомим показником є ROE, проте в даному випадку, підприємство не має наміру залучати додаткових акціонерів та виплачувати дивіденди.

На останньому місці серед досліджуваних підприємств ТДВ «Баштанський сирзавод». Проте, варто відзначити, що його показники найстабільніші, що також цікавить кредиторів. За розглянутими показниками, воно знаходиться майже на одному рівні з ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та досить ефективно функціонує, хоча має нижчий чистий прибуток ніж його конкуренти.

Таким чином, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є конкурентоспроможним на молочному ринку, привабливим для інвесторів та кредиторів, ефективно використовує власний капітал та має позитивну тенденцію щодо показників фінансових результатів. Заключним етапом оцінки сформованого економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» буде оцінка прибутковості та ефективності господарської діяльності організації за допомогою моделей аналізу Дюпона, а саме дво-та трьохфакторної (табл. 3.12).

**Динаміка та вагомість показників при формуванні ROA та ROE на ПрАТ
«Тернопільський молокозавод» за 2014-2018 рр**

| Показники | Роки | | | | |
|--------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 |
| Рентабельність продажу | 0,031 | 0,033 | 0,011 | 0,028 | 0,024 |
| Оборотність активів | 4,093 | 3,595 | 3,708 | 3,650 | 3,498 |
| Коефіцієнт капіталізації | 2,297 | 2,175 | 2,404 | 2,600 | 2,529 |
| ROA | 0,127 | 0,117 | 0,042 | 0,102 | 0,083 |
| ROE трьохф. | 0,292 | 0,254 | 0,1 | 0,265 | 0,211 |

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Виходячи з таблиці 3.12 найбільшу вагомість у формуванні ROA протягом 2014-2018 рр. мала оборотність активів, як і в формуванні ROE за трьохфакторною моделлю Дюпона, менш вагомим але значим був коефіцієнт капіталізації. Вцілому, рентабельність активів та рентабельність власного капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» мають оптимістичні значення, проте необхідно здійснити заходи для подальшого зростання чистого доходу, що в кінцевому результаті покращить ці показники.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі кваліфікаційної роботи було оцінено економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод», в результаті чого можна зробити наступні висновки:

1. Найвагомий вплив на формування валового прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має собівартість реалізованої продукції, а серед операційних витрат найбільшими є витрати на сировину та матеріали, орендна плата та відрахування на соціальні заходи.

2. Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності досліджуваного підприємства має у своїй структурі різноманітну кількість інструментів, важелів, функцій, методів і ефективно їх використовує.

3. Майже всі фінансові показники та результати ПрАТ «Тернопільський молокозавод» мають позитивну тенденцію та відповідають нормативним значенням, а підприємство є привабливим для інвесторів та кредиторів.

4. Оцінка економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» показала, що він недостатньо ефективно використовує економічні важелі.

РОЗДІЛ 4

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»

4.1. Напрямки удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Проведений у третьому розділі аналіз прибутковості та ефективності господарської діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за допомогою моделей Дюпона дає змогу стверджувати, що, незважаючи на високий рівень конкурентоспроможності на внутрішньому ринку, позитивну динаміку фінансових результатів та оптимістичні значення рентабельностей активів та власного капіталу, на досліджуваному молокозаводі недостатньо ефективно використовують економічні важелі економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності, зокрема, інноваційно-інвестиційні заходи та засоби стимулювання підвищення рівня прибутковості підприємства.

Як зазначалось раніше, важіль – це регулятивний інструмент управління економічними процесами, за допомогою якого можна забезпечити поєднання та цілісне функціонування усіх його елементів.

Тому для удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» нами пропонується розширити спектр використання економічних важелів, що сприятиме активізації роботи всього механізму.

З цією метою нами було запропоновано захід, що стимулюватиме підвищення рівня прибутковості діяльності ТМЗ за рахунок реалізації інноваційної для досліджуваного підприємства продукції – сиркових десертів без наповнювачів, які матимуть в своєму складі біологічно активну харчову

добавку. Для досліджуваного підприємства це буде стратегія диверсифікації діяльності, концентрична, при якій зберігається діюче виробництво, але розширюється асортимент спорідненими видами продукції [6].

Також було виявлено, що такий економічний інструмент як цінова політика підприємства в економічному механізмі забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» працює недостатньо ефективно, тому для її покращення, пропонується провести ряд акційних пропозицій та розіграшів, які доповнять попередній захід та простимулюють збут не лише нової, а й вже існуючої продукції.

На сьогоднішній день в Україні спостерігається вагоме зменшення споживання молочної продукції, в тому числі і кисломолочного сиру, через недобросовісних переробників та нечитабельного опису на упаковках з молочною продукцією, в результаті чого потенційні споживачі втрачають довіру до всіх виробників. Зменшується і сировинна база молокопереробних підприємств, що призвело до скорочення виробництва обробленого молока, сирів, сухого молока та вершків, кисломолочної продукції [21].

На молочному ринку України конкурує велика кількість підприємств, проте понад 50 відсотків молочної продукція виробляється 10 великими компаніями, інша ж частка припадає на дрібні підприємства та поодинокі молокопереробні заводи [48]. Це означає, що виробляти та реалізовувати звичайну молочну продукцію на ринку дуже складно, тому необхідно або виділити свою продукцію серед конкурентів, або виготовляти малопоширену продукцію, щоб зайняти нову нішу.

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» вже змінював дизайн упаковки своєї продукції, що дало певні результати. Тепер же пропонується охопити новий сегмент ринку завдяки сирковим десертам. Досліджуване підприємство вже виготовляє кисломолочні сири різної жирності, тому частина необхідного досвіду та обладнання у них мається.

За останні 30 років спостерігається скорочення поголів'я великої рогатої худоби в 6,7 разів. Проте незважаючи на його зменшення, завдяки досвіду та новим технологіям, фермерські господарства досягли зростання продуктивності корів з 2359 кілограм молока з однієї корови на рік у 2000 році до 8750 кілограм на рік у 2019 році [42]. Разом з тим, бути переробником молока все ще вигідніше, ніж виробником, оскільки інвестицій у виробництво 1 літра молока в 10 разів перевищують інвестиції в переробку цього ж літра та досягають 250 тисяч гривень на одну корову промислового молочного комплексу [21].

Щоб оцінити ринок молочної продукції України, пропонуємо розглянути інформацію, щодо виробленої та реалізованої продукції на цьому сегменті (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Реалізація молочної продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення за 2011-2019 рр., т

| Найменування продукції | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|---|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Молоко та вершки незгущені й без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин | 43513 | 31716 | 30106 | 26369 | 30516 | 29734 | 26444 | 22533 | 16642 |
| Масло вершкове | 3362 | 3622 | 4019 | 3647 | 3839 | 3779 | 3883 | 5002 | 4330 |
| Сир свіжий неферментований | 13356 | 14448 | 14689 | 14063 | 13839 | 16222 | 17591 | 17828 | 9218 |
| Сир тертий, порошковий, голубий та інший неплавлений | 2902 | 703 | 4756 | 1679 | 883 | 654 | 432 | 1745 | 511 |
| Йогурт рідкий та сквашене молоко ароматизовані | 3057 | 2264 | 2489 | 2734 | 2979 | 4049 | 3860 | 2922 | 1659 |

Джерело: складено автором на основі статистичних матеріалів [21]

Таким чином, в 2019 році особливо різко зменшились обсяги реалізації всіх груп молочної продукції, що могло негативно вплинути на здоров'я населення, адже спеціалісти по стабілізації харчування заявляють, що люди в Україні вживають набагато менше молочних продуктів, ніж необхідно для підтримання нормального рівня здоров'я [41]. Наприклад, в 2016 році, середньостатистичний українець за рік спожив 209 кілограмів молока та молочної продукції, при необхідних 380 кілограмах [48].

Саме тому, необхідно вмотивувати українців вживати більше молочної продукції, яка необхідна для формування і зміцнення кісток, зубів, врегулювання кислотно-лужного балансу організму людини [41]. Це можна зробити через розміщення на сайтах виробників інформації, про вплив різних молочних продуктів на загальний стан здоров'я людини та окремі її системи. Проте варто пам'ятати, що у молочних продуктів також є свої норми, які не варто порушувати, щоб не зашкодити організму, наприклад, з віком люди гірше засвоюють лактозу з молока, через що його надмірне вживання в чистому вигляді може викликати утворення великої кількості газів та дискомфорт [42].

Також існують і науково обґрунтовані норми споживання молока та молочної продукції по видах за Давидовим Р. Б. та Соколовським В. П., хоча варто зауважити, що це лише одні з видів норм (табл 4.2).

Таблиця 4.2

Норми споживання людиною молока та молочних продуктів за Давидовим Р. Б. та Соколовським В. П. [42]

| Найменування продукту | За добу, грам | За рік, кілограм |
|---------------------------------------|---------------|------------------|
| Молоко питне та кисломолочні продукти | 500 | 182 |
| Масло | 15 | 5,5 |
| Сир | 18 | 6,5 |
| Кисломолочний сир | 20 | 7,3 |
| Сметана | 18 | 6,5 |
| Згущене молоко | 8 | 3 |
| Сухе молоко | 3 | 1 |

За даними державної служби статистики, станом на 1 січня 2020 року в Україні проживало 41 902,4 тисячі громадян, з яких 29 129,3 міське і 12 763 сільське. Таким чином, ми можемо поррахувати необхідну кількість молочної продукції для населення України, опираючись на дані 2020 року та норми споживання за Давидовим Р. Б. та Соколовським В. П. Отримані дані занесемо в таблицю 4.3.

Таблиця 4.3

Необхідний обсяг молочної продукції українцям, станом на 1 січня 2020 року за Давидовим Р. Б. та Соколовським В. П., т

| Найменування продукту | Норма на рік |
|---------------------------------------|---------------------|
| Молоко питне та кисломолочні продукти | 7626239,71 |
| Масло | 230463,29 |
| Сир | 272365,7 |
| Кисломолочний сир | 305887,64 |
| Сметана | 272365,7 |
| Сухе молоко | 41902,42 |

Джерело: складено автором на основі статистичних матеріалів [21]

Згідно з попередніми даними, в Україні виробляється та реалізується недостатня кількість молочних продуктів, які здатні задовольнити харчові потреби населення, тому потрібно виробляти якісну продукцію та шукати шляхи для зацікавлення споживачів. Ще однією проблемою є дефіцит молока в 1 мільйон тон, тому необхідно раціонально використовувати наявну сировинну базу [48].

Привертати увагу споживачів пропонується різними акційними пропозиціями, оскільки це найкращий варіант щоб виділити продукцію на полицях, не змінюючи при цьому дизайн упаковки. Також це дозволить прорекламувати новий асортиментний ряд чи одиницю продукції, нагадати про торгову марку, швидше реалізувати товари, в яких добігає термін придатності, виділити свою продукцію серед конкурентів. Детальніше розкриємо пропонувані заходи в наступному підрозділі.

4.2. Обґрунтування доцільності виробництва сиркових десертів для забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

На сьогоднішній день все більш популярною стає молочна продукція десертного призначення. Особливо популярними серед них є сиркові десерти, які виготовляють на основі кисломолочного сиру з додаванням цукру, підсолоджуючих речовин, наповнювачів різних смаків. В нашому випадку, пропонується випускати сиркові десерти без наповнювачів, проте, вони матимуть в своєму складі біологічно активну харчову добавку, яка містить кріопорошок з ягідної або фруктової сировини.

Серед кріопорошків в сиркових десертах технологи пропонують використовувати «Амарант», який виготовляють з ліофілізованої фруктово-ягідної, овочевої та рослинної сировини [20]. Він містить органічні сполуки макро- та мікроелементів, кальцій, залізо, магній, фосфор та калій, характеризується лікувальними та вітамінними властивостями, його білок за амінокислотним складом є унікальним та містить до 35 відсотків незамінних амінокислот. До корисних властивостей даного кріопорошку відносять: покращення функціонування органів травлення, серцево-судинної системи [20].

Повернемося до опису самого продукту. Сиркові десерти і без харчових добавок мають корисні властивості та мікроелементи. У них густа консистенція і високі харчові та біологічні цінності, також вони сприяють покращенню обміну речовин. Їхня популярність пояснюється тим, що сиркові десерти поєднують в собі смак та користь і підходять вони для всіх людей, які не мають проблем на зразок лактозної непереносимості.

З характеристиками нового сиркового десерту ПрАТ «Тернопільський молокозавод» можна ознайомитись в таблиці 4.4.

Характеристика нового сиркового десерту ТМ «Молокія»

| Характеристика | Значення |
|----------------------------------|--|
| Упаковка | Пластиковий стаканчик |
| Вага нетто, грам | 100, 300 |
| Жирність, % | 3,4 |
| Термін придатності, днів | 14 |
| Температура зберігання, градусів | +2..+6 |
| Смак | Ванільний |
| Склад | Сир кисломолочний нежирний, цукор білий кристалічний, кріопорошок «Амарант», стабілізатор – пектин Е440, натуральний ароматизатор ванілі |

Джерело: складено та розроблено автором

Незважаючи на те, що сиркові десерти люблять всі, основною цільовою аудиторією виступатимуть діти, школярі та студенти. Також даний продукт буде корисним і пенсіонерам, оскільки його не потрібно пережовувати і він містить багато цінних для організму мікроелементів та амінокислот.

Основну увагу треба звернути на жінок з маленькими дітьми, школярів, студентів, дитячі садки, школи, дитячі майданчики, секції для дітей та інші місця, які відвідують мами з дітьми. Можна укласти договір на поставку сиркових десертів за спеціальними цінами в освітні та спортивні заклади, лікарні. Окрім описаних потенційних споживачів, наш десерт підійде людям, які слідкують за своїм харчуванням, спортсменам, адже він вважається низькокалорійним та смачним.

Нашими конкурентами будуть молокопереробні підприємства, які реалізують сиркову продукцію, в тому числі десерти з кисломолочного сиру. Нас цікавлять і десерти з наповнювачами, оскільки на полицях наш товар стоятиме разом з ними, крім цього вони матимуть більш яскраву упаковку. Виходячи з цього, складемо таблицю з основними товарами-конкурентами та їхніми характеристиками (табл. 4.5).

Характеристика сиркових десертів конкурентів ТМ «Молокія»

| Назва підприємства | Торгова марка | Смак | Жирність, % | Вага, грам | Середня ціна, грн |
|---------------------------|----------------------------|---|-------------|------------|-------------------|
| Groupe Lactalis | ТМ «Дольче» | Персик, вишня, полуниця, банан | 3,4 | 200 | 25,89 |
| Молочний альянс | ТМ «Яготинський» | Ананас-диня, чорниця, мигдаль, персик | 4,2-5,1 | 180 | 24,30 |
| Молочний альянс | ТМ «Яготинський» для дітей | Малина-слива, яблуко-полуниця, груша-банан, чорниця | 4,2 | 100 | 14,87 |
| Молочний альянс | ТМ «Фанні» | Вершковий | 5 | 120 | 15,30 |
| Молочний альянс | ТМ «Фанні» | З курагою, з родзинками | 4,5 | 150 | 16,10 |
| Groupe Lactalis | ТМ «Локо Моко» | Ванільний пломбір | 5 | 150 | 19,34 |
| PepsiCo | ТМ «Слов'яночка» | Зі смаком ваніліну | 15 | 120 | 17,30 |
| PepsiCo | ТМ «Слов'яночка» | З кокосовою стружкою, з родзинками | 10,5 | 120 | 19 |
| PepsiCo | ТМ «Агуша» | Груша, бана-яблуко, чорниця, яблуко, абрикос-морква, ваніль | 3,9 | 100 | 17,23 |
| PepsiCo | ТМ «Агуша» | Солодкий (без наповнювача) | 4,1 | 100 | 14,40 |
| Група компаній «Danone» | ТМ «Простоквашино» | Малина-банан, абрикос, без наповнювача | 3,4 | 100 | 14,68 |
| Groupe Lactalis | ТМ «Лактонія» | Без наповнювача | 0,2 | 140 | 15,40 |
| Groupe Lactalis | ТМ «Лактонія» | Курага, Ананас | 0,2 | 140 | 16,50 |
| Лубенський молочний завод | ТМ «Гармонія» | З родзинками, з курагою | 5 | 120 | 14,40 |
| Лубенський молочний завод | ТМ «Гармонія» | З ваніллю | 15 | 120 | 13,90 |

Джерело: складено та розроблено автором

Таким чином, ринок сиркових десертів досить різноманітний, як за смаками, так і по ціновій категорії. Самі ж ціни та дані для таблиці були зібрані з мереж магазинів Varus, Novus, Auchan, МегаМаркет, Сільпо та АТБ. У випадках, коли продукція була в декількох магазинах – вираховувалась середня ціна.

Не менш важливим буде і розрахунок середньоринкової ціни на дану групу товарів, розбивши їх на дві підгрупи: з наповнювачами та без них. Порахуємо ціни на кілограм продукції та середню, а отримані дані занесемо в таблицю 4.6.

Таблиця 4.6

Визначення середньої ціни на сиркові десерти конкурентів ТМ «Молокія»

| Торгова марка | Смак | Вага одиниці, грам | Середня ціна одиниці, грн | Ціна за кілограм, грн | Середня ціна за 100 грам, грн |
|----------------------------|--|--------------------|---------------------------|-----------------------|-------------------------------|
| ТМ «Дольче» | З наповнювачами (персик, вишня, полуниця, банан, чорниця, груша, яблуко, малина, абрикос, ананас, з курагою, з родзинками, з кокосовою стружкою) | 200 | 25,89 | 129,45 | 13,73 |
| ТМ «Яготинський» | | 180 | 24,30 | 135 | |
| ТМ «Яготинський» для дітей | | 100 | 14,87 | 148,7 | |
| ТМ «Фанні» | | 150 | 16,10 | 107,33 | |
| ТМ «Слов'яночка» | | 120 | 19 | 158,33 | |
| ТМ «Агуша» | | 100 | 17,23 | 172,3 | |
| ТМ «Простоквашино» | | 100 | 14,68 | 146,8 | |
| ТМ «Лактонія» | | 140 | 16,50 | 117,86 | |
| ТМ «Гармонія» | | 120 | 14,40 | 120 | |
| ТМ «Фанні» | Ваніль (без наповнювача) | 120 | 15,30 | 127,5 | 13,62 |
| ТМ «Локо Моко» | | 150 | 19,34 | 128,933 | |
| ТМ «Слов'яночка» | | 120 | 17,30 | 144,17 | |
| ТМ «Агуша» | | 100 | 17,23 | 172,3 | |
| ТМ «Агуша» | | 100 | 14,40 | 144 | |
| ТМ «Простоквашино» | | 100 | 14,68 | 146,8 | |
| ТМ «Лактонія» | | 140 | 15,40 | 110 | |
| ТМ «Гармонія» | | 120 | 13,90 | 115,83 | |

Джерело: складено та розраховано автором

Згідно з розрахунками з таблиці 4.6, на ринку молочної продукції середня ціна на сиркові десерти з наповнювачами за 100 грам – 13 гривень 73 копійки, а без наповнювача – 13 гривень 62 копійки.

На наступному етапі пропонуємо розглянути технологію виробництва сиркових десертів. Для початку необхідно підготувати всі інгредієнти, необхідні для виробництва сиркового десерту без наповнювача. В цьому випадку це нежирний кисломолочний сир нашого виробництва, цукор білий кристалічний, стабілізатор пектин, кріопорошок «Амарант» та натуральний ароматизатор ванілі.

Стабілізатор E440 є повністю натуральним, має рослинне походження та застосовується для регулювання процесу структуроутворення, попереджує розшарування продукту, подовжує термін зберігання завдяки зв'язуванню стабілізуючими системами вільної вологи та роблячи її недоступною для мікроорганізмів [20].

Дози кріопорошку «Амарант» для сиркових десертів розроблені та запатентовані групою технологів, але ми можемо використати результати їхніх досліджень як приклад в кваліфікаційній роботі. Відповідно до їхніх досліджень, оптимальною дозою добавки на 1000 кілограм є від 80,83 кілограм для нежирного кисломолочного сиру до 84,32 кілограм для кисломолочного сиру 5 відсоткової жирності [20].

Кріобіодобавка впливає на органолептичні показники продукції, роблячи її на смак більш кислою та з легким присмаком добавки, тому щоб зробити смак сиркового десерту більш звичним, пропонуємо додати натуральний ароматизатор ванілі.

Після підготовки інгредієнтів, кисломолочний сир пропускають через вальцівку або колоїдний млин. Окремо перетирають і просіюють кріопорошок та цукор. У місильну машину закладають перетертий кисломолочний сир при температурі 12 ± 3 °C та після її увімкнення додають інші компоненти разом зі

стабілізатором та ароматизатором. Всередньому суміш перемішують в машині 5-10 хвилин, після чого отриману масу охолоджують у холодильних камерах до 4°C та фасують [20].

На ПрАТ «Тернопільський молокозавод» вже виготовляють кисломолочний сир, але не вистачає замішувальної машини, вальцівки чи колоїдного млина, лінії для фасування сиркових десертів. Також необхідно розробити дизайн упаковки, закупити стаканчики, зняти нову рекламу, укласти договір на поставку кріопорошку, найняти додатковий персонал на обслуговування нового обладнання. Більш детально ознайомитись з витратами на проект можна в таблиці 4.7.

Таблиця 4.7

**Витрати на підготовку до виробництва сиркових десертів на ПрАТ
«Тернопільський молокозавод», грн**

| Витрати | Вартість |
|--|-----------------|
| Вальцівка для кисломолочного сиру Е8-ОПУ потужністю 2 тони на годину | 350 000 |
| Замішувальна машина для пастоподібної сировини | 219 900 |
| Просіювач борошна, цукру, сухого молока | 159 000 |
| Фасувальна лінія для пастоподібної продукції | 216 730 |
| Доставка та монтаж обладнання | 15 900 |
| Всього | 961 530 |

Джерело: складено та розраховано автором на основі джерел [9, 58]

Таким чином, на основні засоби, які необхідно докупити для виробництва сиркових десертів, потрібно 961 тисяча 530 гривень. Оформлення нового дизайну коштуватиме 2 тисячі гривень і повторюватиме дизайн грецького йогурта ТМ «Молокія». Зйомка нової простої реклами з основною продукцією та сирковими десертами для телебачення, соціальних мереж та YouTube обійдеться в 16 800 гривень [49]. Проте, варто зауважити, що вартість реклами вже закладена в бюджет ПрАТ «Тернопільський молокозавод», оскільки він постійно випускає нову продукцію або робить рекламу, щоб нагадувати про

асортимент своєї продукції та ТМ «Молокія», тому ми не враховуватимемо витрати на просування нової продукції.

Виходячи з вище сказаного, інвестиції у запуск виробництва нового продукту ТМ «Молокії» без врахування витрат на сировину, упаковку та оплату праці складатимуть 980 тисяч 330 гривень. Ці кошти підприємство може взяти з нерозподіленого прибутку, який в 2018 році становив 42 905 тисяч гривень.

Далі доцільно розрахувати вартість одної стограмової упаковки сиркового десерту. Для цього порахуємо вартість сировини, фонд оплати праці додаткових працівників, комунальні послуги та закладений прибуток. Дані, необхідні для цього, занесемо в таблицю 4.8

Таблиця 4.8

**Формування ціни на 1 стограмову упаковку сиркового десерту ТМ
«Молокія», грн**

| Елементи ціни | Сума |
|--|-------|
| Оплата праці | 1,98 |
| Відрахування на соціальні заходи | 0,22 |
| Сировина і матеріали | 7,57 |
| Паливо та енергія на технологічні цілі | 1,14 |
| Технічне обслуговування основних засобів | 0,07 |
| Збутові витрати | 1,32 |
| Амортизація | 1,63 |
| Закладений прибуток | 0,97 |
| Оптова ціна | 14,9 |
| Роздрібна ціна | 15,68 |

Джерело: складено та розраховано автором

Таким чином, оптова ціна сиркового десерту становитиме 14 гривень 90 копійок, а роздрібна – 15 гривень 68 копійок. Вони перевищують середньоринкову ціну на сиркові десерти без наповнювачів, яка складає 13 гривень 62 копійки за 100 грам, проте це буде не так помітно на полицях, оскільки у всіх продуктів різний об'єм та корисні властивості. Необхідно врахувати і те, що ТМ «Молокія» більше 60 років на ринку молочної продукції і

вже має своїх постійних споживачів, які впевнені в якості та користі її продукції.

В 2018 році ПрАТ «Тернопільський молокозавод» виробив та реалізував 2 тисячі тон кисломолочного сиру різної жирності. В перший рік впровадження проекту пропонується реалізувати 400 000 одиниць сиркових десертів по 100 грам, що становить 4 відсоткових пунктів від тої кількості кисломолочного сиру, який зараз реалізується молокозаводом. В другому і третьому році пропонуємо збільшити обсяг реалізації сиркових десертів до 600 000 і 800 000 одиниць по 100 грам відповідно, а в четвертому до 900 000 одиниць.

Якщо ж сирковий десерт користуватиметься попитом, можна буде випускати його вагою по 300 грам і реалізовувати через кондитерські магазини, оскільки в наш час все більше людей почали займатись виготовленням десертів на замовлення, а одним з найпоширеніших кремів для тортів та панкейків є сирковий. Основною перевагою використання сиркового крему в десертах є його ніжний смак та консистенція, яка при додаванні згущувача добре тримає форму, а те що він нежирний та корисний слугує додатковим мотивом для його використання.

Щоб зробити висновок про доцільність впровадження нового продукту у розрізі інвестиційного проекту, необхідно проаналізувати ряд показників, поданих в таблиці 4.9.

Таблиця 4.9

Показники ефективності інвестиційного проекту по випуску нової продукції ТМ «Молокія»

| Показник | Значення | | | |
|------------------------------------|----------|---------|---------|---------|
| | 1 рік | 2 рік | 3 рік | 4 рік |
| <i>I</i> | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Обсяги інвестування, грн | 963 530 | | | |
| Період експлуатації проекту, років | 4 | | | |
| Прийнята дисконтна ставка, % | 11 | | | |
| Чистий прибуток за роками, грн | 312 340 | 468 510 | 624 680 | 702 765 |
| Амортизація за роками, грн | 240 883 | 240 883 | 240 883 | 240 883 |

Продовження табл. 4.9

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|--|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Грошовий потік, грн | 557 422,5 | 713 592,5 | 869 762,5 | 947 847,5 |
| Теперішня вартість грошового потоку за роками, грн | 502 182,4 | 579 167,7 | 635 962,8 | 624 376,5 |
| Теперішня вартість грошового потоку за весь період експлуатації проекту, грн | 2 341 689 | | | |
| Чистий приведений дохід, грн | 1 361 359 | | | |
| Індекс доходності | 2,39 | | | |
| Період окупності, років | 1,67 | | | |

Джерело: складено та розраховано автором

Відштовхуючись від даних з таблиці 4.9, можна зробити висновок, що інвестований в проект капітал повернеться через 1 рік і 8 місяців за рахунок отриманих грошових потоків від реалізації даного проекту. А значення індексу доходності свідчить про те, що вигоди від впровадження проекту перевищать витрати інвестовані в нього в 2,4 разів. Крім цього вкласти гроші в цей проект буде вигідніше, ніж вкласти їх в банк, проте, і більш ризиковано.

Ще одним важливим показником при прогнозуванні обсягу виробництва та реалізації продукції є точка беззбитковості. Вона визначає необхідний обсяг реалізації продукції для покриття валових витрат на її виробництво та реалізацію. Для її розрахунку потрібно визначити розмір постійних витрат за рік та змінні витрати на одиницю продукції. Планова ціна одиниці продукції нам вже відома.

В нашому випадку, постійні витрати на рік складаються з таких елементів:

- амортизаційні відрахування – 240 883 грн;
- адміністративні витрати – 53 359 грн;
- єдиний соціальний внесок з заробітної плати адміністративного персоналу – 9 337 грн;
- інші постійні витрати – 29 200 грн.

Постійні витрати за рік становитимуть 336 979 грн. Змінні витрати на одиницю продукції – 12 гривень 30 копійок. Ціна одиниці продукції – 14 гривень 90 копійок. Отже, точка безбитковості у натуральному вираженні матиме вигляд (4.1):

$$ТБ = \frac{336\,979}{14,90 - 12,30} = 129\,607 \text{ (одиниць)} \quad (4.1)$$

Виходячи зі значення точки безбитковості, для покриття постійних витрат, пов'язаних з пропонованим проектом, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за перший рік має виготовити і реалізувати 129 607 одиниць сиркового десерту.

Тепер же підсумуємо все вище описане і визначимо вплив випуску сиркового десерту ТМ «Молокія» на показники ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Але, для початку, необхідно визначити прогнозовані значення статей балансу за 2019-2021 рр. (табл. 4.10).

Таблиця 4.10

Прогноз балансу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на 2019-2021 рр.,

тис. грн

| Стаття | 2018 рік | Середній темп росту | Прогноз на 2019 рік | Прогноз на 2020 рік | Прогноз на 2021 рік |
|-----------------------------------|----------|---------------------|---------------------|---------------------|---------------------|
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> | <i>6</i> |
| АКТИВ | | | | | |
| I. Необоротні активи | | | | | |
| Нематеріальні активи | 3 300 | 1,28 | 4 216,9 | 5 388,54 | 6 885,71 |
| Незавершені капітальні інвестиції | 57 646 | 2,45 | 141 153,8 | 170 796,1 | 206 663,3 |
| Основні засоби | 209 890 | 1,24 | 260 537,5 | 320 461,13 | 394 167,2 |
| Інші фінансові інвестиції | 8 513 | 1,32 | 11 221,9 | 14 251,81 | 18 099,8 |
| Усього за розділом I | 279 349 | | 417 130,1 | 510 897,6 | 625 816 |
| II. Оборотні активи | | | | | |
| Запаси | 85 590 | 1,07 | 91 779,8 | 98 417,23 | 105 534,68 |
| Дебіторська заборгованість | 187 077 | 1,5 | 280 730,6 | 325 647,5 | 377 751,1 |

Продовження табл. 4.10

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
|--|---------|-------|-----------|------------|------------|
| Готівка | 1 774 | 1,62 | 2 875,8 | 4 661,8 | 7557,1 |
| Рахунки в банках | 4 895 | 2,59 | 12 682,3 | 21 940,4 | 37 956,9 |
| Витрати майбутніх періодів | 733 | 2,04 | 1 494,3 | 2 674,8 | 4 787,9 |
| Інші оборотні активи | 1 064 | 31,84 | 33 882,2 | 40 658,6 | 48 790,4 |
| Усього за розділом II | 281 133 | | 423 445 | 494 000,4 | 582 378 |
| Баланс | 560 482 | | 840 575,1 | 1 004 898 | 1 208 194 |
| ПАСИВ | | | | | |
| I. Власний капітал | | | | | |
| Зареєстрований (пайовий) капітал | 15 000 | 1 | 15 000 | 15 000 | 15 000 |
| Додатковий капітал | 164 887 | 1,27 | 210 021,2 | 224 722,7 | 240 453,3 |
| Резервний капітал | 1 278 | 1 | 1 278 | 1 278 | 1 278 |
| Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) | 42 905 | 1,57 | 43 824,3 | 54 253,1 | 62 541,2 |
| Усього за розділом I | 224 070 | | 293 597,9 | 315 029,8 | 319 272,5 |
| II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення | | | | | |
| Довгострокові кредити банків | 175 859 | 1,39 | 322 262,2 | 355 049,01 | 428 589,97 |
| Усього за розділом II | 175 859 | 1,39 | 322 262,2 | 355 049,01 | 428 589,97 |
| III. Поточні зобов'язання і забезпечення | | | | | |
| Короткострокові кредити банків | 153194 | 1,35 | 207 266,2 | 292 942,6 | 397 862,5 |
| Інші поточні зобов'язання | 7 359 | 2,37 | 17 448,8 | 41 877,1 | 62 469 |
| Усього за розділом III | 160 553 | | 224 715 | 334 819,7 | 460 331,5 |
| Баланс | 560 482 | | 840 575,1 | 1 004 898 | 1 208 194 |

Джерело: складено та спрогнозовано автором

Також для прогнозування впливу випуску нової продукції ТМ «Молокія» на показники ПрАТ «Тернопільський молокозавод» нам знадобляться прогнозовані статті фінансової звітності досліджуваного підприємства за 2019-2021 рр. (табл. 4.11).

**Прогноз фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на
2019-2021 рр., тис. грн**

| Стаття | 2018 рік | Середній темп росту | Прогноз на 2019 рік | Прогноз на 2020 рік | Прогноз на 2021 рік |
|--|-----------|---------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|
| Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) | 1 799 343 | 1,28 | 2 298 136 | 2 780 744,6 | 3 254 390,4 |
| Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) | 1 382 956 | 1,25 | 1 734 850 | 2 168 562,5 | 2 500 266,3 |
| Валовий: прибуток | 416 387 | | 497 587,1 | 612 182,1 | 754 124,1 |
| Інші операційні доходи | 9 444 | 1,02 | 9 591,53 | 9 783,4 | 9 979 |
| Адміністративні витрати | 35 888 | 1,12 | 40 347,8 | 45 189,5 | 50 612,28 |
| Витрати на збут | 276 595 | 1,21 | 331 914 | 398 296,8 | 479 151,8 |
| Інші операційні витрати | 26 950 | 1,54 | 41 624 | 64 101 | 98 715,5 |
| Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток | 86 398 | | 93 292,83 | 114 378,1 | 13 5623,6 |
| Фінансові витрати | 28 681 | 1,26 | 36 063,1 | 45 439,5 | 57 253,8 |
| Інші витрати | 5 039 | 0,68 | 3 423,01 | 2 327,65 | 1 582,8 |
| Фінансовий результат до оподаткування: прибуток | 52 678 | | 53 806,7 | 66 611 | 76 787 |
| Витрати з податку на прибуток | 9 773 | | 9 982,4 | 12 357,9 | 14 245,8 |
| Чистий фінансовий результат: прибуток | 42 905 | | 43 824,3 | 54 253,1 | 62 541,2 |

Джерело: складено та спрогнозовано автором

Маючи всі необхідні дані, ми можемо розрахувати плановий розмір статей балансу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на 2021 рік, припустивши що запропонований проект матиме такі ж витрати і результати, які ми спрогнозували в даному розділі. Для зручності розглянемо в порівнянні статті балансу без та зі змінами, які вони мають зазнати при випуску нової продукції (табл. 4.12).

**Прогноз та динаміка розміру статей балансу ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» на 2021 рік за умови випуску нового продукту, тис. грн**

| Стаття | 2021 рік | Прогнозоване значення на 2021 рік при запуску проекту | Відхилення | |
|--|------------|---|------------|-------------|
| | | | Абсолютне | Відносне, % |
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> |
| I. Необоротні активи | | | | |
| Нематеріальні активи | 6 885,71 | 6 904,5 | 18,79 | 0,27 |
| Незавершені капітальні інвестиції | 206 663,3 | 206 663,3 | 0 | - |
| Основні засоби | 394 167,2 | 395 128,7 | 961,5 | 0,24 |
| Інші фінансові інвестиції | 18 099,8 | 18 099,8 | 0 | - |
| Усього за розділом I | 625 816 | 626 796,3 | 980 | 0,16 |
| II. Оборотні активи | | | | |
| Запаси | 105 534,68 | 105 744,9 | 210 | 0,2 |
| Дебіторська заборгованість | 377 751,1 | 377 751,1 | 0 | - |
| Готівка | 7557,1 | 7557,1 | 0 | - |
| Рахунки в банках | 37 956,9 | 36 976,6 | -980 | -2,58 |
| Витрати майбутніх періодів | 4 787,9 | 4 787,9 | 0 | - |
| Інші оборотні активи | 48 790,4 | 48 790,4 | 0 | - |
| Усього за розділом II | 582 378 | 581 607,8 | -770 | -0,13 |
| Баланс | 1 208 194 | 1 208 404 | 210 | 0,02 |
| ПАСИВ | | | | |
| I. Власний капітал | | | | |
| Зареєстрований (пайовий) капітал | 15 000 | 15 000 | 0 | - |
| Додатковий капітал | 240 453,3 | 240 453,3 | 0 | - |
| Резервний капітал | 1 278 | 1 278 | 0 | - |
| Нерозподілений прибуток | 62 541,2 | 62 541,2 | 0 | - |
| Усього за розділом I | 319 272,5 | 319 272,5 | 0 | - |
| II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення | | | | |
| Довгострокові кредити банків | 428 589,97 | 428 589,97 | 0 | - |
| Усього за розділом II | 428 589,97 | 428 589,97 | 0 | - |
| III. Поточні зобов'язання і забезпечення | | | | |
| Короткострокові кредити банків | 397 862,5 | 398 072,5 | 210 | 0,05 |
| Інші поточні зобов'язання | 62 469 | 62 469 | 0 | - |
| Усього за розділом III | 460 331,5 | 460 541,5 | 210 | 0,046 |
| Баланс | 1 208 194 | 1 208 404 | 210 | 0,02 |

Джерело: складено та спрогнозовано автором

З таблиці 4.14 ми можемо спостерігати за зростанням нематеріальних активів та основних засобів і зменшенням розміру рахунків в банках, оскільки ними ми фінансуємо проект. Також нам необхідно розрахувати вплив заходу на показники фінансової звітності досліджуваного підприємства (табл. 4.13).

Таблиця 4.13

**Прогноз та динаміка розміру статей фінансової звітності ПрАТ
«Тернопільський молокозавод» на 2021 рік за умови випуску нового
продукту, тис. грн**

| Стаття | 2021 рік | Прогнозоване значення на 2021 рік при запуску проекту | Відхилення | |
|--|-------------|---|------------|-------------|
| | | | Абсолютне | Відносне, % |
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> |
| Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) | 3 254 390,4 | 3 260 350,4 | 5 960 | 0,18 |
| Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) | 2 500 266,3 | 2 505 247,6 | 4 981,3 | 0,19 |
| Валовий: прибуток | 754 124,1 | 755 102,8 | 978,7 | 0,13 |
| Інші операційні доходи | 9 979 | 9 979 | 0 | - |
| Адміністративні витрати | 50 612,28 | 50 674,98 | 62,7 | 0,12 |
| Витрати на збут | 479 151,8 | 479 679,8 | 528 | 0,11 |
| Інші операційні витрати | 98 715,5 | 98 715,5 | 0 | - |
| Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток | 135 623,6 | 136 011,5 | 387,9 | 0,29 |
| Фінансові витрати | 57 253,8 | 57 253,8 | 0 | - |
| Інші витрати | 1 582,8 | 1 582,8 | 0 | - |
| Фінансовий результат до оподаткування: прибуток | 76 787 | 77 174,9 | 388 | 0,51 |
| Витрати з податку на прибуток | 14 245,8 | 14 277,4 | 31,6 | 0,22 |
| Чистий фінансовий результат: прибуток | 62 541,2 | 62 897,5 | 356,3 | 0,57 |

Джерело: складено та спрогнозовано автором

Отримавши всі необхідні дані, ми можемо перейти до підсумку основних фінансових показників ПрАТ «Тернопільський молокозавод», динаміка яких

свідчитиме про характер впливу запропонованого заходу на економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства. Значення та перелік показників ми можемо спостерігати в таблиці 4.14.

Таблиця 4.14

Динаміка фінансових показників ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за умови випуску сиркових десертів в 2021 році

| Показник | 2021 рік | Прогнозоване значення на 2021 рік при запуску проекту | Відхилення | |
|---|-----------|---|------------|-------------|
| | | | Абсолютне | Відносне, % |
| Валовий прибуток, тис. грн | 754 124,1 | 755 102,8 | 978,7 | 0,13 |
| Прибуток від операційної діяльності, тис. грн | 135 623,6 | 136 011,5 | 387,9 | 0,29 |
| Прибуток до оподаткування, тис. грн | 76 787 | 77 174,9 | 388 | 0,51 |
| Чистий прибуток, тис. грн | 62 541,2 | 62 897,5 | 356,3 | 0,57 |
| ЕБІТДА, тис. грн | 209 799,8 | 210 428,6 | 628,8 | 0,3 |
| НОРАТ, тис. грн | 111 211,4 | 111 529,4 | 318,1 | 0,29 |
| ROE | 0,197 | 0,198 | 0,01 | 0,57 |

Джерело: складено та спрогнозовано автором

Отримані результати з таблиці 4.14 свідчать про те, що випуск сиркових десертів на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» позитивно вплине на його фінансові показники, а саме, збільшить всі види прибутків. Хоча в межах досліджуваного підприємства ця сума недостатньо вагома, проте, при нарощуваннях обсягів виробництва молокозавод збільшить фінансові результати та охопить новий для себе сегмент ринку. Також ми можемо помітити зростання показників ЕБІТДА, НОРРАТ та ROE, а отже досліджуване підприємство стало ще більш інвестиційно привабливим.

На наступному етапі пропонуємо перейти до просування нової продукції та розглянути другий захід, метою якого є удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

4.3. Вплив нетрадиційних маркетингових інструментів на підвищення прибутковості діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Просування продукції є не менш важливим етапом, ніж її виробництво. Від того, наскільки товаровиробник враховуватиме потенційні та реальні потреби споживачів, напряду залежить процес комерціалізації.

Таким чином, виникає потреба у розробці асоціативного товарного ряду, з яким покупці пов'язуватимуть цей продукт. Насьогодні ТМ «Молокія» акцентує увагу на теплій сімейній атмосфері, що, на нашу думку, є гарним рішенням. Також ця торгова марка часто використовує гасла «Молокія – молоко, яке тебе любить» та «Нам не однаково».

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» вкладає великі кошти в рекламу, проте, недостатньо того, щоб бути «на слуху» у споживачів, також необхідно і виділятися на полицях супермаркетів та магазинів, знаходити інші шляхи, щоб ставати ближчими до холодильників покупців.

Повернемося до просування сиркових десертів ТМ «Молокія». Перед тим як товар виведуть на ринок та запустять масове виробництво, необхідно випустити пробну партію та провести опитування, щоб визначити пріоритети споживачів, їхню думку щодо цього товару, що їх в ньому влаштовує, а що відштовхує, визначити при яких умовах і за скільки вони б його купували, як часто і чому. Це допоможе зрозуміти якого розміру мають бути перші партії, за якою ціною їх варто реалізовувати, в яких місцях і які характеристики товару варто змінити, адже виробники і споживачі можуть по-різному оцінювати одні і ті ж характеристики товару.

На цьому етапі необхідно починати рекламу товару та проводити перші дегустації. Ці витрати вже закладені в бюджет ПрАТ «Тернопільський молокозавод», оскільки першочерговою метою досліджуваного підприємства є постійне нагадування про продукцію ТМ «Молокія» і стає не таким важливим

вибір того, що саме рекламувати, оскільки в рекламних роликах, частіше за все, присутня більша частина асортиментного ряду продукції даної торгової марки.

Дегустації ж проводять більш ціленаправлено і для того, щоб познайомити споживачів з новим продуктом, адже люди звикли купувати перевірену продукцію, а придбання чогось нового для них є своєрідним ризиком. Споживачі мають скуштувати нову продукцію безкоштовно, щоб зрозуміти чи хочуть вони придбати її зараз, іншим разом чи взагалі сирковий десерт їм не сподобався, чи готові вони придбати його за таку ціну. В будь-якому разі, коли вони побачать цей товар на полицках магазину, то вже знатимуть який він на смак, що дасть більше шансів того, що вони його придбають, ніж якщо він буде для них незнайомим.

Щодо місць розміщення реклами, вони мають бути або в епіцентрах великого скупчення людей, або поблизу цільової аудиторії, тобто там, де є діти чи школярі. Також можна укласти угоду щодо поставки продукції в місця дитячого харчування, гуртки, магазинчики поблизу шкіл чи садочків, інтернати, дитячі табори. Це важливо зробити не тільки з метою збагачення, а й тому, що ТМ «Молокія» дбає про здоров'я українців і робить все для того, щоб реалізована нею продукція його покращувала.

Коли сиркові десерти ТМ «Молокія» вже матимуть своїх постійних покупців, варто буде нагадувати про її існування за допомогою реклами. Також на всіх етапах рекламування необхідно наголошувати на характеристиках товару, які є кращими ніж в конкурентів, в даному випадку це якість та користь продукції. Покупці мають розуміти, що за ці гроші купують товар, який принесе користь їхньому організму, а не лише буде смачним.

Як було сказано раніше, рекламна кампанія ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має певні недоліки та не приносить необхідного результату при великих вкладеннях. Саме тому, нами було запропоновано захід, який здатен виправити цю ситуацію.

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» реалізує свою продукцію через різноманітні торгові мережі та маленькі магазинчики. Разом з цим, близько 14,5 відсотків реалізованої на території України продукції досліджуваній молокозавод продає через 170 торгових точок, до яких входять Fozzy Group, АТБ, Мегамаркет, Велика Кишеня, Ашан, Сільпо, Фуршет та інші [40].

Нами пропонується зосередити увагу саме на них та провести миттєву лотерею. Щоб в ній взяти участь, необхідно придбати продукцію ТМ «Молокія» одним чеком на суму від 150 гривень. Це маркетингове рішення дозволить залучити нових споживачів та простимулює вже існуючих. А так як ПрАТ «Тернопільський молокозавод» виготовляє айран, молоко, йогурти з та без наповнювачів, кефіри, сир кисломолочний, сметану та багато іншого, в покупців буде ширший вибір продукції, яку вони зможуть придбати, щоб взяти участь в лотереї.

Перевагою миттєвих лотерей є те, що покупець розуміє, що може одразу отримати приз, йому не потрібно відправляти коди та довго очікувати на розіграш. Коли він бачитиме призи перед очима, вибір про покупку продукції буде прийнято значно швидше. Наприклад, якщо у покупця в кошику вже буде продукція яку він вибрав, але на суму менше необхідного, він може замислитись над тим, чи не взяти ще декілька одиниць продукції, щоб отримати змогу взяти участь в лотереї. Таким чином, ми можемо збільшити попит на продукцію ТМ «Молокія».

До призів, які будуть розіграватись, відноситимуться фартухи, прихватки, лопатки, еко-сумки, блокноти, ручки, стікерпаки з корівками і продукцією ТМ «Молокія» та продукція власного виробництва. Всі призи будуть брендovanі, тому матимуть роль додаткової несвідомої реклами. Наприклад, фірмові еко-сумки даної торгової марки допоможуть вберегти екологію шляхом зменшення використання пластикових пакетів, а також слугуватимуть рекламою, оскільки люди ходитимуть з ними всюди, несвідомо привертаючи увагу до бренду.

На кожен з 170 магазинів буде виділено по 300 призів, які можна буде обміняти за стійкою з адміністрацією магазину. Менеджери, які займатимуться лотереєю як додатковим навантаженням, отримають еко-сумку з набором продукції ТМ «Молокія» за свою роботу.

На наступному етапі пропонуємо розписати обсяг необхідної продукції-призів для лотереї та витрати на її виробництво. Отримані результати згрупуємо в таблиці 4.14.

Таблиця 4.14

Призи лотереї, пропоновані для ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

| Продукція | Необхідна кількість, одиниць | Витрати на одиницю, гривень | Витрати на весь обсяг, гривень |
|------------------------|------------------------------|-----------------------------|--------------------------------|
| Фартух | 2 000 | 23 | 46 000 |
| Прихватка | 4 000 | 15 | 60 000 |
| Лопатка | 10 000 | 11 | 110 000 |
| Еко-сумка | 3 000 | 23 | 69 000 |
| Блокнот | 7 000 | 10 | 70 000 |
| Ручка | 13 000 | 3,5 | 45 500 |
| Стікерпак | 7 000 | 3,5 | 24 500 |
| Продукція ТМ «Молокія» | 5 000 | 11 | 55 000 |
| Разом | 51 000 | 100 | 480 000 |

Джерело: складено та спрогнозовано автором

Виходячи з таблиці 4.14, для проведення лотереї з 51 000 призів, нам необхідно 480 000 гривень, та 10 000 гривень на заохочування. З них 55 000 гривень будуть витратами, які підуть в собівартість продукції і 435 000 гривень вважатимуться витратами на збут. За реалістичним прогнозом, цей захід дозволить збільшити розмір чистого доходу в магазинах де він проводитиметься на 8 160 тисяч гривень. Таким чином, чистий дохід в 2021 році має зрости до 3 262 550,4 тисяч гривень, а витрати на збут до 479 641,8 тисяч гривень. Підсумувавши необхідні дані, ми можемо спрогнозувати вплив другого заходу на показники фінансової звітності досліджуваного підприємства (табл. 4.15).

**Прогноз та динаміка розміру статей фінансової звітності ПрАТ
«Тернопільський молокозавод» на 2021 рік за умови проведення лотереї,
тис. грн**

| Стаття | 2021 рік | Прогнозоване значення на 2021 рік при запуску проекту | Відхилення | |
|--|-------------|---|------------|-------------|
| | | | Абсолютне | Відносне, % |
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> | <i>5</i> |
| Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) | 3 254 390,4 | 3 262 550,4 | 8 160 | 0,25 |
| Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) | 2 500 266,3 | 2 500 321,3 | 55 | 0,002 |
| Валовий: прибуток | 754 124,1 | 762 229,1 | 8 105 | 1,075 |
| Інші операційні доходи | 9 979 | 9 979 | 0 | - |
| Адміністративні витрати | 50 612,28 | 50 612,28 | 0 | - |
| Витрати на збут | 479 151,8 | 479 586,8 | 435 | 0,09 |
| Інші операційні витрати | 98 715,5 | 98 715,5 | 0 | - |
| Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток | 135 623,6 | 143 293,5 | 7 669,9 | 5,7 |
| Фінансові витрати | 57 253,8 | 57 253,8 | 0 | - |
| Інші витрати | 1 582,8 | 1 582,8 | 0 | - |
| Фінансовий результат до оподаткування: прибуток | 76 787 | 84 456,9 | 7 669,9 | 10 |
| Витрати з податку на прибуток | 14 245,8 | 15 668,8 | 1 423 | 10 |
| Чистий фінансовий результат: прибуток | 62 541,2 | 68 788,2 | 6 247 | 10 |

Джерело: складено та спрогнозовано автором

Як видно з таблиці 4.15, захід є достатньо дієвим та вартим уваги. Ми можемо спостерігати за зростанням чистого прибутку, проте, для розуміння повної картини, необхідно розрахувати вплив обох заходів як на фінансові результати ПрАТ «Тернопільський молокозавод», так і на його фінансові показники. Отримані результати занесемо в таблицю 4.16.

**Вплив запропонованих заходів на фінансові показники та результати
ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2021 році**

| Показник | 2021 рік | Прогнозоване значення на 2021 рік при впровадженні заходів | Відхилення | |
|---|-----------|--|------------|-------------|
| | | | Абсолютне | Відносне, % |
| Валовий прибуток, тис. грн | 754 124,1 | 763 207,8 | 9 083,7 | 1,19 |
| Прибуток від операційної діяльності, тис. грн | 135 623,6 | 143 681,4 | 8 057,8 | 5,61 |
| Прибуток до оподаткування, тис. грн | 76 787 | 84 844,8 | 8 057,8 | 9,5 |
| Чистий прибуток, тис. грн | 62 541,2 | 69 144,5 | 6 603,3 | 9,6 |
| EBITDA, тис. грн | 209 799,8 | 218 098,6 | 8 299 | 3,96 |
| NOPAT, тис. грн | 111 211,4 | 117 818,7 | 6 607,4 | 5,94 |
| ROE | 0,197 | 0,218 | 0,02 | 10,67 |

Джерело: складено та спрогнозовано автором

Згідно з результатами з таблиці 4.16, випуск ПрАТ «Тернопільський молокозавод» сиркових десертів та проведення лотереї в найбільших торгових мережах, дасть змогу підвищити чистий прибуток на 6 603,3 тисячі гривень або 9,6 відсоткових пунктів. Обидва заходи є окупними та окрім покращення фінансових результатів та показників, забезпечують стимулювання реалізації продукції, привертають увагу нових споживачів, підвищують конкурентоспроможність досліджуваного підприємства.

Враховуючи отримані результати, можна зробити висновок, що випуск нової продукції ТМ «Молокія» та проведення лотереї здатні удосконалити економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Висновки до розділу 4

У четвертому розділі кваліфікаційної роботи було запропоновано заходи для удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової

діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод», в результаті чого можна зробити наступні висновки:

1. В Україні зменшується споживання молочної продукції через недовіру до виробників. Наявна на ринку продукція не задовольняє покупців своїми характеристиками, адже є або надто дорогою, або неякісною. Необхідно повернути довіру споживачів та розширювати асортимент молочної продукції з додатковими корисними речовинами чи мікроелементами.

2. Випуск сиркових десертів ТМ «Молокія» з кріопорошком «Амарант» здатен оздоровити населення, а сама продукція майже не відрізнятиметься по ціні від звичайних сиркових десертів, проте, буде кориснішою та якіснішою. Проект окупиться за 1 рік і 8 місяців, а індекс доходності матиме значення 2,39.

3. Було виявлено, що проведення миттєвої лотереї в 170 найбільших точках реалізації продукції ТМ «Молокія» дасть змогу привернути увагу нових споживачів та збільшити обсяг реалізованої продукції.

4. При впровадженні двох запропонованих заходів, ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має змогу значно покращити такі фінансові показники, як EBITDA, NOPAT та ROE, а також збільшити розмір чистого прибутку на 6 603,3 тисяч гривень або 9,6 відсоткових пунктів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі нами було досліджено підходи до трактування таких економічних категорій, як прибуток та економічний механізм; розглянуто види механізмів в економічній літературі; визначено місце економічного механізму у господарському механізмі підприємства; сформовано визначення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства, його структуру, складові, чинники внутрішнього та зовнішнього впливу на його формування; досліджено елементи економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства; розглянуто методичні підходи до здійснення оцінки економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства; надано загальну характеристику ПрАТ «Тернопільський молокозавод»; здійснено оцінку основних показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та його фінансово-майнового стану; проаналізовано джерела формування прибутку досліджуваного підприємства; надано сутнісну характеристику економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та здійснено його оцінку; запропоновано напрямки удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»; обґрунтовано доцільність та оцінено вплив заходів для удосконалення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

За результатами проведеного дослідження нами було сформовано наступні висновки:

1. Прибуток – це фінансова категорія, яка є індикатором ефективності діяльності суб'єкта господарювання, характеризує винагороду підприємця за ризик при здійсненні ним підприємницької діяльності, є підсумковим показником роботи організації та розраховується як різниця між сукупним

доходом і сукупними затратами, які виникли на підприємстві у процесі ведення ним господарської діяльності.

2. Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства – це комплекс організаційних та економічних методів, важелів, інструментів, форм та способів, які в процесі взаємодії здатні врегулювати процеси на підприємстві та покращити результати його діяльності, збільшити рівень прибутковості організації. До основних складових даного механізму входять: інструменти, важелі, забезпечувальні підсистеми, функції, методи, цілі та джерела фінансового забезпечення.

3. Здійснення оцінки економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства необхідне для виявлення його «вузьких місць» та подальшої розробки рекомендацій задля покращення фінансового стану підприємства в перспективі. Вибір показників для здійснення даної оцінки залежить від форми діяльності організації, галузі, конкурентного середовища, кон'юнктури ринку та іншого. Найвагомішими при здійсненні оцінки досліджуваного механізму є прибуток та рентабельність, показники фінансового стану.

4. ПрАТ «Тернопільський молокозавод» понад 60 років реалізує молочну продукцію на ринку України, 20 з яких під ТМ «Молокія». Також він входить в двадцятку найбільших молокопереробних підприємств України. Його виробничі потужності сертифіковані та знаходяться в місті Тернополі, а сировину для виробництва підприємство отримує з чотирьох фермерських господарств, які знаходяться в межах 140 кілометрів від нього. Головними перевагами ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є високomeханізоване виробництво, використання інновацій, виробництво корисної та якісної молочної продукції та її широкий асортимент.

5. За 2016-2018 роки досліджуване підприємство збільшило розмір чистого доходу на 54 відсоткових пункти, чистого прибутку на 6,3 відсоткових

пункти, середньорічної вартості основних засобів на 62 відсоткових пункти. Також зросла продуктивність праці на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на 494,6 тисяч гривень на особу, а фондоозброєність збільшилась в 1,46 разів. Це відбулось внаслідок розширення ринку збуту, механізації виробництва та ефективної маркетингової кампанії досліджуваного підприємства.

6. Фінансовий стан досліджуваного молокозаводу має посередні показники. Було виявлено зменшення коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості з 18,5 до 11,8 оборотів та коефіцієнта обертання кредиторської заборгованості з 306 до 107 оборотів через вагоме збільшення обсягу виробництва та реалізації продукції, неефективну цінову політику та взяття кредиту на нову виробничу лінію під заставу. В свою чергу коефіцієнти швидкої ліквідності та покриття мають нормативні значення і свідчать про те, що в разі необхідності досліджуваний молокозавод може швидко розрахуватись зі своїми зобов'язаннями.

7. Основним джерелом формування доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є виготовлення та реалізація молочної продукції, до якої відносять масло, казеїн, молоко знежирене та цільномолочну продукцію, яка включає айран, вершки, йогурт білий густий, йогурт білий питний, йогурт солодкий, смузі, кефір питний, кефір густий, масло, молоко, казкове молоко, сир та сметану.

8. В структурі чистого доходу найвагомими є цільномолочна продукція, оскільки вона включає в себе майже весь асортимент продукції досліджуваного молокозаводу, на другому місці масло, 20 відсотків якого експортують і на третьому – казеїн, весь обсяг якого реалізують за кордон. Найменше реалізують знежирене молоко. Найвагомий вплив на формування валового прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має собівартість реалізованої продукції, а серед операційних витрат найбільшими є витрати на сировину та матеріали, орендна плата та відрахування на соціальні заходи.

9. В ході оцінювання економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» було виявлено, що на досліджуваному молокозаводі недостатньо ефективно використовують економічні важелі, тому запропоновано заходи, націлені на удосконалення цінової політики та стимулювання підвищення рівня прибутковості підприємства.

10. На ринку молочної продукції України спостерігається велика конкуренція та зменшення сировинної бази. Особливо гостро відчувається нестача молока вищого та першого сорту, оскільки молокопереробні підприємства за законами України можуть виготовляти свою продукцію тільки з них. Також було зафіксовано зменшення споживання молочної продукції населенням, через недовіру до виробників.

11. Якщо ПрАТ «Тернопільський молокозавод» випустить сиркові десерти з кріопорошком «Амарант», то зможе позитивно вплинути на здоров'я населення та окупити цей проект за 1 рік і 8 місяців, з індексом доходності 2,39.

12. При проведенні миттєвої лотереї в 170 найбільших точках реалізації продукції ТМ «Молокія» ПрАТ «Тернопільський молокозавод» отримає нових споживачів та збільшить обсяги реалізованої продукції власного виробництва.

13. За умови, що досліджуване підприємство в 2021 році випустить сирковий десерт та проведе описану миттєву лотерею, воно зможе покращити показники EBITDA, NOPAT та ROE, а також збільшити розмір чистого прибутку на 6 603,3 тисяч гривень або 9,6 відсоткових пунктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. EBITDA – в чому секрет популярності? веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/KjU0CHU> (дата звернення: 05.12.2020).
2. Аналіз прибутковості підприємства : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/9jQурwC> (дата звернення: 09.11.2020).
3. Антонюк Р.Р. Структура організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості підприємств. *Збірник наукових праць «Економічний простір»*. 2012. № 20 (2). С. 176–182.
4. Бершадська І. І. Прибутковість підприємства як основний показник ефективності його діяльності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Кривий Ріг : Ранок, 2018 р. С. 484–486.
5. Бершадська І. І. Фактори та резерви підвищення прибутковості підприємства. *Журнал «Проблеми і перспективи розвитку підприємництва»*. 2017. № 19. С. 159–166.
6. Білошапка В. А. Резерви зростання результативності бізнесу в умовах економічного спаду. *Науковий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки»*. 2013. № 1 (155). С. 115–117.
7. Блонська В.І. Економіка підприємства: теорія і практикум. Львів : Вид-во Магнолія, 2015. 688 с.
8. Бондар Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : А.С.К., 2014. 347 с.
9. Вальцівка для кисломолочного сиру Е8-ОПУ : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/НксAGTQ> (дата звернення: 03.01.2021).
10. Варава Л. М. Організаційно-економічні підходи до управління конкурентоспроможністю підприємства. *Науковий журнал Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2015. № 3. С. 96–100.

11. Габор В. С. Формування механізму ефективного господарювання сільськогосподарських підприємств. *Фаховий журнал «Інноваційна економіка»*. 2014. № 3. С. 101–104.

12. Гавалешко С. В. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення. *Збірник наукових праць «Сучасні проблеми економіки і підприємництва»*. 2015. № 10. С. 38–43.

13. Гаватюк, Л. С. Шляхи підвищення рівня прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання. *Журнал «Економіка та суспільство»*. 2017. № 9. С. 363–367.

14. Гавран В. Я., Середницька Х. Т. Дослідження особливостей формування прибутку організації в сучасних умовах господарювання. *Академічний журнал «Економічні студії»*. 2017. № 847. С. 55–60.

15. Гацанюк В. В. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., Житомир, 2017. С. 430–431.

16. Герцик В.А. Ієрархічна структура економічного механізму підприємства. *Журнал «Культура народів Причорномор'я»*. 2017. № 176. С. 22–24.

17. Гетьман О. О. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2016. 488 с.

18. Гуменюк М. М. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2015. 20 с.

19. Гачак Ю.Р, Гутий Б.В. Використання кріопорошку «Амарант» в технології молочних продуктів лікувально-профілактичного спрямування. *Науковий вісник ЛНУВМ та БТ*. 2017. № 80. С. 57–62.

20. Денисенко Л. О. Шляхи поліпшення процесу управління прибутком на підприємстві. *Вісник КНУТД*. 2014. №1. С. 145–151.

21. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 12.12.2020).
22. Дженкова Г. К. Фактори зростання прибутку харчового підприємства. *Журнал «Культура народів Причорномор'я»*. 2016. № 126. С. 30–31.
23. Добровольська О. В. Резерви підвищення прибутковості в умовах ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 13. С. 194–197.
24. Донець Л. І. Управління формуванням прибутку підприємства в умовах ринкових умов формування господарювання: монографія. Донецьк : ДНУЕТ, 2016. 255 с.
25. Духновська Л. М. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 17. С. 100–103.
26. Економічна енциклопедія : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/gjEQVZn> (дата звернення: 19.10.2020).
27. Економічна енциклопедія : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/gjEQVZn> (дата звернення: 26.10.2020).
28. Економічний зміст прибутку як результату господарської діяльності підприємства : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/5jQt5X8> (дата звернення: 14.11.2020).
29. Зборовська О. М. Економічний механізм управління розвитком промислового підприємства. *Журнал «Інвестиції: практика та досвід»*. 2010. № 2. С. 24–27.
30. Катан Л. І. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості комерційного банку, як основоположний показник ефективності його діяльності. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2019. № 7. URL: <https://cutt.ly/FjQspvx> (дата звернення: 27.10.2020).

31. Кобилецький В. Р. Відносні показники ділової активності. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://cutt.ly/fjU2aEN> (дата звернення: 29.11.2020).
32. Круш П. В. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства: собівартість, прибуток. Київ : Вид-во НТУУ «КПІ», 2012. 371 с.
33. Круш П.В. Внутрішній економічний механізм підприємства: посіб. Київ : ЦНЛ, 2008. 206 с.
34. Круш П.П. Управління процесом формування прибутковості ПАТ «Яготинський маслозавод» з метою підвищення ефективності його діяльності : дис. на здобуття ступеня магістра : 08.00.04 / Київ, 2018. 151 с.
35. Літвінов О. С., Капталан С. М. Сутність та види механізмів в економіці. *Журнал «Економіка та управління підприємствами»*. 2017. № 2 (11). С. 146–149.
36. Марченко Дар'я Олександрівна. Оцінка прибутковості підприємства та напрями її підвищення : матеріали практи.-пізнав. наук. конф., Дніпро, 2017. С. 127–129.
37. Мелень О. В. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. 2015. Вип. 25. С. 123–126.
38. Митяй О. В. Теоретичні основи формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2017. № 11. URL: <https://cutt.ly/jjQyYlK> (дата звернення: 23.10.2020).
39. Мойса М. Я. Система організаційно-управлінських та економічних заходів забезпечення рентабельного виробництва на підприємствах : монографія. Одеса : Імідж-Прес, 2010. 165 с.
40. Молокія : веб-сайт. URL: <https://molokija.com> (дата звернення: 20.10.2020).

41. Молочні продукти : користь і шкода : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/1kcDUwc> (дата звернення: 04.01.2021).
42. Науково обґрунтовані норми споживання молока і молочних продуктів : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/kkcDCsV> (дата звернення: 04.01.2021).
43. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним. *Науковий журнал «Young Scientist»*. 2017. №2. С. 299–303.
44. Нусінов В. Я. Комплексний підхід до оцінки ефективності діяльності підприємств. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2016. № 6. URL: <https://cutt.ly/3jU2ulu> (дата звернення: 21.11.2020).
45. Пархомиць М. К., Гудак В. В. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарських підприємств: теорія, методика, практика : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 256 с.
46. Пісковець О. В. Теоретичні аспекти формування економічного механізму ефективної діяльності підприємства. *Журнал «Економіка. Менеджмент. Бізнес»*. 2017. №3 (21). С. 95–101.
47. Полозова Т. В., Овсяченко Ю. В. Сутність організаційно-економічного механізму функціонування підприємств промисловості. *Вісник МСУ*. 2005. №1. С. 63–65.
48. Реалізація продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/JkcFtLK> (дата звернення: 05.01.2021).
49. Рекламний ролик, ціна — замовити створення рекламного ролика для Youtube, Facebook, Instagram і ТБ : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/MkcA8TO> (дата звернення: 02.01.2021).
50. Розумей С.Б., Юденко Г.Ю., Гончарова О.А. Сучасні тенденції використання трейд-маркетингу на виробничих та торговельних підприємствах. *Проблеми системного підходу в економіці «Маркетинг»*. 2020. Вип. 1 (75). С. 107–117.

51. Салабай В. О. Удосконалення організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності діяльності підприємства : дип. роб. на здобуття ступеня бакалавра : 6.030601 / Київ, 2019. 123 с.

52. Суханова А. В. Управління прибутком підприємства : матеріали всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 18 жовт. 2018. С. 40–42.

53. Табаков Д.Д. Стратегія управління конкурентоспроможністю продукту : дис. на здобуття ступеня магістра : 08.00.04 / Тернопіль, 2018. 111 с.

54. Ткаченко Т. П. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2014. № 11. С. 192–197.

55. Тульчинська С. О. Напрями удосконалення управління прибутком на підприємстві. *Фахове видання «Ефективна економіка»*. 2018. №5. С. 56–63.

56. Тюленєва Ю. В. Фактори впливу на прибуток підприємств та напрями підвищення прибутковості. *Науковий журнал з питань економіки та бізнесу «Підприємництво та інновації»*. 2017. № 3 (17). С. 102–107.

57. Фінансовий аналіз онлайн : веб-сайт. URL: <https://fin-admin.com> (дата звернення: 24.11.2020).

58. Ціни на обладнання для виготовлення молочної продукції : веб-сайт. URL: <https://attis.all.biz/> (дата звернення: 03.01.2021).

59. Чазов Є. В. Напрями підвищення прибутковості діяльності підприємства у сучасних умовах. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4177> (дата звернення: 17.11.2020).

60. Чорний А. В. Теоретичні аспекти методів оцінки організаційно-економічного механізму управління підприємством. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 14 (4). С. 103–106.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2015 р.**

| Актив | Код рядка | На початок звітнього періоду | На кінець звітнього періоду |
|---|-----------|------------------------------------|-----------------------------------|
| 1 | 2 | 3 | 4 |
| I. Необоротні активи | | | |
| Нематеріальні активи: | 1000 | 1694 | 1675 |
| первісна вартість | 1001 | 2061 | 2307 |
| накопичена амортизація | 1002 | 367 | 632 |
| Незавершені капітальні інвестиції | 1005 | 6775 | 16013 |
| Основні засоби: | 1010 | 118585 | 115642 |
| первісна вартість | 1011 | 185966 | 211160 |
| знос | 1012 | 67381 | 95518 |
| Усього за розділом I | 1095 | 127054 | 133330 |
| II. Оборотні активи | | | |
| Запаси | 1100 | 51004 | 73806 |
| Виробничі запаси | 1101 | 12523 | 39403 |
| Незавершене виробництво | 1102 | 346 | 258 |
| Готова продукція | 1103 | 37310 | 34128 |
| Товари | 1104 | 825 | 17 |
| Поточні біологічні активи | 1110 | 0 | 0 |
| Депозити перестраховання | 1115 | 0 | 0 |
| Векселі одержані | 1120 | 0 | 0 |
| Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги | 1125 | 27643 | 41732 |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами | 1130 | 7124 | 13638 |
| з бюджетом | 1135 | 568 | 0 |
| у тому числі з податку на прибуток | 1136 | 0 | 0 |
| з нарахованих доходів | 1140 | 0 | 0 |
| із внутрішніх розрахунків | 1145 | 0 | 0 |
| Інша поточна дебіторська заборгованість | 1155 | 2037 | 1697 |
| Поточні фінансові інвестиції | 1160 | 0 | 0 |
| Гроші та їх еквіваленти | 1165 | 1068 | 1830 |
| Готівка | 1166 | 349 | 428 |
| Рахунки в банках | 1167 | 719 | 1402 |
| Витрати майбутніх періодів | 1170 | 76 | 159 |
| Частка перестраховика у страхових резервах | 1180 | 0 | 0 |
| у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань | 1181 | 0 | 0 |
| Інші оборотні активи | 1190 | 0 | 22 |
| Усього за розділом II | 1195 | 89520 | 132884 |
| III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття | 1200 | 0 | 0 |
| Баланс | 1300 | 216574 | 266214 |

| Пасив | Код рядка | На початок звітного періоду | На кінець звітного періоду |
|--|-------------|-----------------------------|----------------------------|
| I. Власний капітал | | | |
| Зареєстрований (пайовий) капітал | 1400 | 15000 | 15000 |
| Внески до незареєстрованого статутного капіталу | 1401 | 0 | 0 |
| Капітал у дооцінках | 1405 | 0 | 0 |
| Додатковий капітал | 1410 | 60439 | 80480 |
| Емісійний дохід | 1411 | 0 | 0 |
| Накопичені курсові різниці | 1412 | 0 | 0 |
| Резервний капітал | 1415 | 1278 | 1278 |
| Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) | 1420 | 20328 | 28207 |
| Неоплачений капітал | 1425 | (0) | (0) |
| Вилучений капітал | 1430 | (0) | (0) |
| Інші резерви | 1435 | 0 | 0 |
| Усього за розділом I | 1495 | 97045 | 124965 |
| II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення | | | |
| Відстрочені податкові зобов'язання | 1500 | 0 | 0 |
| Пенсійні зобов'язання | 1505 | 0 | 0 |
| Довгострокові кредити банків | 1510 | 66881 | 69656 |
| Інші довгострокові зобов'язання | 1515 | 0 | 0 |
| Довгострокові забезпечення | 1520 | 0 | 0 |
| Усього за розділом II | 1595 | 66881 | 69656 |
| III. Поточні зобов'язання і забезпечення | | | |
| Короткострокові кредити банків | 1600 | 2973 | 2985 |
| Векселі видані | 1605 | 0 | 0 |
| Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями | 1610 | 0 | 0 |
| за товари, роботи, послуги | 1615 | 31031 | 43053 |
| за розрахунками з бюджетом | 1620 | 3504 | 4112 |
| за у тому числі з податку на прибуток | 1621 | 1349 | 752 |
| за розрахунками зі страхування | 1625 | 1654 | 1870 |
| за розрахунками з оплати праці | 1630 | 4415 | 4786 |
| за одержаними авансами | 1635 | 4894 | 9091 |
| за розрахунками з учасниками із внутрішніх розрахунків | 1640 | 0 | 0 |
| за страховою діяльністю | 1645 | 128 | 0 |
| за страховою діяльністю | 1650 | 0 | 0 |
| Поточні забезпечення | 1660 | 0 | 0 |
| Доходи майбутніх періодів | 1665 | 0 | 0 |
| Інші поточні зобов'язання | 1690 | 4049 | 5696 |
| Усього за розділом III | 1695 | 52648 | 71593 |
| IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття | 1700 | 0 | 0 |
| V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду | 1800 | 0 | 0 |
| Баланс | 1900 | 216574 | 266214 |

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2015 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

| Стаття | Код рядка | За звітний період | За аналогічний період попереднього року |
|---|-----------|-------------------|---|
| Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) | 2000 | 867708 | 654310 |
| Чисті зароблені страхові премії | 2010 | 0 | 0 |
| Премії підписані, валова сума | 2011 | 0 | 0 |
| Премії, передані у перестраховання | 2012 | 0 | 0 |
| Зміна резерву незароблених премій, валова сума | 2013 | 0 | 0 |
| Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій | 2014 | 0 | 0 |
| Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) | 2050 | (707475) | (506419) |
| Чисті понесені збитки за страховими виплатами | 2070 | 0 | 0 |
| Валовий: прибуток | 2090 | 160233 | 147891 |
| Валовий: збиток | 2095 | (0) | (0) |
| Інші операційні доходи | 2120 | 12471 | 1057 |
| Адміністративні витрати | 2130 | (26341) | (32090) |
| Витрати на збут | 2150 | (85887) | (71729) |
| Інші операційні витрати | 2180 | (7991) | (7899) |
| Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток | 2190 | 52485 | 37230 |
| Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток | 2195 | (0) | (0) |
| Дохід від участі в капіталі | 2200 | 0 | 0 |
| Інші фінансові доходи | 2220 | 0 | 0 |
| Інші доходи | 2240 | 0 | 0 |
| Дохід від благодійної допомоги | 2241 | 0 | 0 |
| Фінансові витрати | 2250 | (14713) | (10535) |
| Втрати від участі в капіталі | 2255 | (0) | (0) |
| Інші витрати | 2270 | (3298) | (850) |
| Фінансовий результат до оподаткування: прибуток | 2290 | 34474 | 26058 |
| Фінансовий результат до оподаткування: збиток | 2295 | (0) | (0) |
| Витрати (дохід) з податку на прибуток | 2300 | (6267) | (5730) |
| Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування | 2305 | 0 | 0 |
| Чистий фінансовий результат: прибуток | 2350 | 28207 | 20328 |
| Чистий фінансовий результат: збиток | 2355 | (0) | (0) |

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

| Стаття | Код рядка | За звітний період | За аналогічний період попереднього року |
|---|-----------|-------------------|---|
| Дооцінка (уцінка) необоротних активів | 2400 | 0 | 0 |
| Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів | 2405 | 0 | 0 |
| Накопичені курсові різниці | 2410 | 0 | 0 |
| Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств | 2415 | 0 | 0 |
| Інший сукупний дохід | 2445 | 0 | 0 |
| Інший сукупний дохід до оподаткування | 2450 | 0 | 0 |
| Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом | 2455 | 0 | 0 |
| Інший сукупний дохід після оподаткування | 2460 | 0 | 0 |
| Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460) | 2465 | 28207 | 20328 |

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

| | | | |
|----------------------------------|------|--------|--------|
| Матеріальні затрати | 2500 | 688057 | 485619 |
| Витрати на оплату праці | 2505 | 74992 | 76552 |
| Відрахування на соціальні заходи | 2510 | 26319 | 25820 |
| Амортизація | 2515 | 30335 | 22247 |
| Інші операційні витрати | 2520 | 7991 | 7899 |
| Разом | 2550 | 827694 | 618137 |

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.03.2017 р.**

| Актив | Код рядка | На початок звітнього періоду | На кінець звітнього періоду |
|---|-----------|------------------------------------|-----------------------------------|
| 1 | 2 | 3 | 4 |
| I. Необоротні активи | | | |
| Нематеріальні активи: | 1000 | 1887 | 3098 |
| первісна вартість | 1001 | 2800 | 4401 |
| накопичена амортизація | 1002 | 913 | 1303 |
| Незавершені капітальні інвестиції | 1005 | 74854 | 24608 |
| Основні засоби: | 1010 | 152022 | 223515 |
| первісна вартість | 1011 | 272508 | 388698 |
| знос | 1012 | 120486 | 165183 |
| інші фінансові інвестиції | 1035 | 4931 | 7023 |
| Усього за розділом I | 1095 | 233694 | 258244 |
| II. Оборотні активи | | | |
| Запаси | 1100 | 58145 | 73901 |
| Виробничі запаси | 1101 | 24105 | 31053 |
| Незавершене виробництво | 1102 | 264 | 294 |
| Готова продукція | 1103 | 32024 | 42543 |
| Товари | 1104 | 1702 | 11 |
| Поточні біологічні активи | 1110 | 0 | 0 |
| Депозити перестраховання | 1115 | 0 | 0 |
| Векселі одержані | 1120 | 0 | 0 |
| Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги | 1125 | 52178 | 90066 |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами | 1130 | 10788 | 9284 |
| з бюджетом | 1135 | 6312 | 12310 |
| у тому числі з податку на прибуток | 1136 | 0 | 0 |
| з нарахованих доходів | 1140 | 0 | 0 |
| із внутрішніх розрахунків | 1145 | 0 | 0 |
| Інша поточна дебіторська заборгованість | 1155 | 144 | 6540 |
| Поточні фінансові інвестиції | 1160 | 0 | 0 |
| Гроші та їх еквіваленти | 1165 | 3856 | 17316 |
| Готівка | 1166 | 753 | 996 |
| Рахунки в банках | 1167 | 3103 | 16320 |
| Витрати майбутніх періодів | 1170 | 628 | 633 |
| Частка перестраховика у страхових резервах | 1180 | 0 | 0 |
| у тому числі в: | | | |
| резервах довгострокових зобов'язань | 1181 | 0 | 0 |
| Інші оборотні активи | 1190 | 429 | 14 |
| Усього за розділом II | 1195 | 132480 | 210064 |
| III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття | 1200 | 0 | 0 |
| Баланс | 1300 | 366174 | 468308 |

| Пасив | Код рядка | На початок звітного періоду | На кінець звітного періоду |
|--|-----------|-----------------------------|----------------------------|
| I. Власний капітал | | | |
| Зареєстрований (пайовий) капітал | 1400 | 15000 | 15000 |
| Внески до незареєстрованого статутного капіталу | 1401 | 0 | 0 |
| Капітал у дооцінках | 1405 | 0 | 0 |
| Додатковий капітал | 1410 | 108687 | 123951 |
| Емісійний дохід | 1411 | 0 | 0 |
| Накопичені курсові різниці | 1412 | 0 | 0 |
| Резервний капітал | 1415 | 1278 | 1278 |
| Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) | 1420 | 13172 | 42550 |
| Неоплачений капітал | 1425 | (0) | (0) |
| Вилучений капітал | 1430 | (0) | (0) |
| Інші резерви | 1435 | 0 | 0 |
| Усього за розділом I | 1495 | 138137 | 182779 |
| II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення | | | |
| Відстрочені податкові зобов'язання | 1500 | 0 | 0 |
| Пенсійні зобов'язання | 1505 | 0 | 0 |
| Довгострокові кредити банків | 1510 | 122193 | 163951 |
| Інші довгострокові зобов'язання | 1515 | 0 | 0 |
| Довгострокові забезпечення | 1520 | 0 | 0 |
| Усього за розділом II | 1595 | 122193 | 163951 |
| III. Поточні зобов'язання і забезпечення | | | |
| Короткострокові кредити банків | 1600 | 3357 | 8688 |
| Векселі видані | 1605 | 0 | 0 |
| Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями | 1610 | 0 | 0 |
| за товари, роботи, послуги | 1615 | 83812 | 77472 |
| за розрахунками з бюджетом | 1620 | 1822 | 2905 |
| за у тому числі з податку на прибуток | 1621 | 239 | 1423 |
| за розрахунками зі страхування | 1625 | 1407 | 2391 |
| за розрахунками з оплати праці | 1630 | 6962 | 11174 |
| за одержаними авансами | 1635 | 5974 | 17664 |
| за розрахунками з учасниками | 1640 | 0 | 0 |
| із внутрішніх розрахунків | 1645 | 0 | 0 |
| за страховою діяльністю | 1650 | 0 | 0 |
| Поточні забезпечення | 1660 | 0 | 0 |
| Доходи майбутніх періодів | 1665 | 0 | 0 |
| Інші поточні зобов'язання | 1690 | 2510 | 1187 |
| Усього за розділом III | 1695 | 105884 | 121578 |
| IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття | 1700 | 0 | 0 |
| V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду | 1800 | 0 | 0 |
| Баланс | 1900 | 366174 | 468308 |

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

| Стаття | Код рядка | За звітний період | За аналогічний період попереднього року |
|---|-----------|-------------------|---|
| Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) | 2000 | 1522871 | 1172345 |
| Чисті зароблені страхові премії | 2010 | 0 | 0 |
| Премії підписані, валова сума | 2011 | 0 | 0 |
| Премії, передані у перестраховання | 2012 | 0 | 0 |
| Зміна резерву незароблених премій, валова сума | 2013 | 0 | 0 |
| Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій | 2014 | 0 | 0 |
| Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) | 2050 | (1228697) | (970317) |
| Чисті понесені збитки за страховими виплатами | 2070 | 0 | 0 |
| Валовий: прибуток | 2090 | 294174 | 202028 |
| Валовий: збиток | 2095 | (0) | (0) |
| Інші операційні доходи | 2120 | 5501 | 8722 |
| Адміністративні витрати | 2130 | (39421) | (36094) |
| Витрати на збут | 2150 | (164214) | (119465) |
| Інші операційні витрати | 2180 | (15618) | (14810) |
| Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток | 2190 | 80422 | 40381 |
| Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток | 2195 | (0) | (0) |
| Дохід від участі в капіталі | 2200 | 0 | 0 |
| Інші фінансові доходи | 2220 | 0 | 0 |
| Інші доходи | 2240 | 0 | 0 |
| Дохід від благодійної допомоги | 2241 | 0 | 0 |
| Фінансові витрати | 2250 | (26954) | (20483) |
| Втрати від участі в капіталі | 2255 | (0) | (0) |
| Інші витрати | 2270 | (1016) | (3532) |
| Фінансовий результат до оподаткування: прибуток | 2290 | 52452 | 16366 |
| Фінансовий результат до оподаткування: збиток | 2295 | (0) | (0) |
| Витрати (дохід) з податку на прибуток | 2300 | 9902 | 3194 |
| Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування | 2305 | 0 | 0 |
| Чистий фінансовий результат: прибуток | 2350 | 42550 | 13172 |
| Чистий фінансовий результат: збиток | 2355 | (0) | (0) |

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

| Стаття | Код рядка | За звітний період | За аналогічний період попереднього року |
|---|-----------|-------------------|---|
| Дооцінка (уцінка) необоротних активів | 2400 | 0 | 0 |
| Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів | 2405 | 0 | 0 |
| Накопичені курсові різниці | 2410 | 0 | 0 |
| Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств | 2415 | 0 | 0 |
| Інший сукупний дохід | 2445 | 0 | 0 |
| Інший сукупний дохід до оподаткування | 2450 | 0 | 0 |
| Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом | 2455 | 0 | 0 |
| Інший сукупний дохід після оподаткування | 2460 | 0 | 0 |
| Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460) | 2465 | 42550 | 13172 |

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

| | | | |
|----------------------------------|------|---------|---------|
| Матеріальні затрати | 2500 | 1230229 | 951095 |
| Витрати на оплату праці | 2505 | 114800 | 116612 |
| Відрахування на соціальні заходи | 2510 | 24589 | 24734 |
| Амортизація | 2515 | 46969 | 33435 |
| Інші операційні витрати | 2520 | 31363 | 14810 |
| Разом | 2550 | 1447950 | 1140686 |

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2016 р.**

| Актив | Код рядка | На початок звітнього періоду | На кінець звітнього періоду |
|---|-----------|------------------------------------|-----------------------------------|
| 1 | 2 | 3 | 4 |
| I. Необоротні активи | | | |
| Нематеріальні активи: | 1000 | 1675 | 1887 |
| первісна вартість | 1001 | 2307 | 2800 |
| накопичена амортизація | 1002 | 632 | 913 |
| Незавершені капітальні інвестиції | 1005 | 16013 | 74854 |
| Основні засоби: | 1010 | 115642 | 152022 |
| первісна вартість | 1011 | 211160 | 272508 |
| знос | 1012 | 95518 | 120486 |
| інші фінансові інвестиції | 1035 | 0 | 4931 |
| Усього за розділом I | 1095 | 133330 | 233694 |
| II. Оборотні активи | | | |
| Запаси | 1100 | 73806 | 58145 |
| Виробничі запаси | 1101 | 39403 | 24105 |
| Незавершене виробництво | 1102 | 258 | 264 |
| Готова продукція | 1103 | 34128 | 32074 |
| Товари | 1104 | 17 | 1702 |
| Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги | 1125 | 41732 | 52178 |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами | 1130 | 13638 | 10788 |
| з бюджетом | 1135 | 0 | 6312 |
| Інша поточна дебіторська заборгованість | 1155 | 1697 | 144 |
| Поточні фінансові інвестиції | 1160 | 0 | 0 |
| Гроші та їх еквіваленти | 1165 | 1830 | 3856 |
| Готівка | 1166 | 428 | 753 |
| Рахунки в банках | 1167 | 1402 | 3103 |
| Витрати майбутніх періодів | 1170 | 159 | 628 |
| Частка перестраховика у страхових резервах | 1180 | 0 | 0 |
| у тому числі в: | | | |
| резервах довгострокових зобов'язань | 1181 | 0 | 0 |
| резервах збитків або резервах належних виплат | 1182 | 0 | 0 |
| резервах незароблених премій | 1183 | 0 | 0 |
| інших страхових резервах | 1184 | 0 | 0 |
| Інші оборотні активи | 1190 | 22 | 429 |
| Усього за розділом II | 1195 | 132884 | 132480 |
| III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття | 1200 | 0 | 0 |
| Баланс | 1300 | 266214 | 366174 |

| Пасив | Код рядка | На початок звітного періоду | На кінець звітного періоду |
|--|-------------|-----------------------------|----------------------------|
| I. Власний капітал | | | |
| Зареєстрований (пайовий) капітал | 1400 | 15000 | 15000 |
| Внески до незареєстрованого статутного капіталу | 1401 | 0 | 0 |
| Капітал у дооцінках | 1405 | 0 | 0 |
| Додатковий капітал | 1410 | 80480 | 108687 |
| Емісійний дохід | 1411 | 0 | 0 |
| Накопичені курсові різниці | 1412 | 0 | 0 |
| Резервний капітал | 1415 | 1278 | 1278 |
| Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) | 1420 | 28207 | 13172 |
| Неоплачений капітал | 1425 | (0) | (0) |
| Вилучений капітал | 1430 | (0) | (0) |
| Інші резерви | 1435 | 0 | 0 |
| Усього за розділом I | 1495 | 124965 | 138137 |
| II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення | | | |
| Відстрочені податкові зобов'язання | 1500 | 0 | 0 |
| Пенсійні зобов'язання | 1505 | 0 | 0 |
| Довгострокові кредити банків | 1510 | 69656 | 122193 |
| Інші довгострокові зобов'язання | 1515 | 0 | 0 |
| Довгострокові забезпечення | 1520 | 0 | 0 |
| Інвестиційні контракти; | 1535 | 0 | 0 |
| Призовий фонд | 1540 | 0 | 0 |
| Резерв на виплату джек-поту | 1545 | 0 | 0 |
| Усього за розділом II | 1595 | 69656 | 122193 |
| III. Поточні зобов'язання і забезпечення | | | |
| Короткострокові кредити банків | 1600 | 2985 | 3357 |
| Векселі видані | 1605 | 0 | 0 |
| Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями | 1610 | 0 | 0 |
| за товари, роботи, послуги | 1615 | 43053 | 83812 |
| за розрахунками з бюджетом | 1620 | 4112 | 1822 |
| за у тому числі з податку на прибуток | 1621 | 752 | 239 |
| за розрахунками зі страхування | 1625 | 1870 | 1407 |
| за розрахунками з оплати праці | 1630 | 4786 | 6962 |
| за одержаними авансами | 1635 | 9091 | 5974 |
| Інші поточні зобов'язання | 1690 | 5696 | 2510 |
| Усього за розділом III | 1695 | 71593 | 105844 |
| IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття | 1700 | 0 | 0 |
| V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду | 1800 | 0 | 0 |
| Баланс | 1900 | 266214 | 366174 |

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2016 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

| Стаття | Код рядка | За звітний період | За аналогічний період попереднього року |
|---|-----------|-------------------|---|
| Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) | 2000 | 1172345 | 867708 |
| Чисті зароблені страхові премії | 2010 | 0 | 0 |
| Премії підписані, валова сума | 2011 | 0 | 0 |
| Премії, передані у перестраховання | 2012 | 0 | 0 |
| Зміна резерву незароблених премій, валова сума | 2013 | 0 | 0 |
| Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій | 2014 | 0 | 0 |
| Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) | 2050 | (970317) | (707475) |
| Чисті понесені збитки за страховими виплатами | 2070 | 0 | 0 |
| Валовий: прибуток | 2090 | 202028 | 160233 |
| Валовий: збиток | 2095 | (0) | (0) |
| Інші операційні доходи | 2120 | 8722 | 12471 |
| Адміністративні витрати | 2130 | (36094) | (26341) |
| Витрати на збут | 2150 | (119465) | (85887) |
| Інші операційні витрати | 2180 | (14810) | (7991) |
| Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток | 2190 | 40381 | 52485 |
| Фінансові витрати | 2250 | (20483) | (14713) |
| Втрати від участі в капіталі | 2255 | (0) | (0) |
| Інші витрати | 2270 | (3532) | (3298) |
| Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті | 2275 | 0 | 0 |
| Фінансовий результат до оподаткування: прибуток | 2290 | 16366 | 34474 |
| Фінансовий результат до оподаткування: збиток | 2295 | (0) | (0) |
| Витрати (дохід) з податку на прибуток | 2300 | 3194 | 6267 |
| Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування | 2305 | 0 | 0 |
| Чистий фінансовий результат: прибуток | 2350 | 13172 | 28207 |
| Чистий фінансовий результат: збиток | 2355 | (0) | (0) |

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

| Стаття | Код рядка | За звітний період | За аналогічний період попереднього року |
|---|-----------|-------------------|---|
| Дооцінка (уцінка) необоротних активів | 2400 | 0 | 0 |
| Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів | 2405 | 0 | 0 |
| Накопичені курсові різниці | 2410 | 0 | 0 |
| Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств | 2415 | 0 | 0 |
| Інший сукупний дохід | 2445 | 0 | 0 |
| Інший сукупний дохід до оподаткування | 2450 | 0 | 0 |
| Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом | 2455 | 0 | 0 |
| Інший сукупний дохід після оподаткування | 2460 | 0 | 0 |
| Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460) | 2465 | 13172 | 28207 |

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

| | | | |
|----------------------------------|------|---------|--------|
| Матеріальні затрати | 2500 | 951095 | 688057 |
| Витрати на оплату праці | 2505 | 116612 | 74992 |
| Відрахування на соціальні заходи | 2510 | 24734 | 26319 |
| Амортизація | 2515 | 33435 | 30335 |
| Інші операційні витрати | 2520 | 14810 | 7991 |
| Разом | 2550 | 1140686 | 827694 |